

Mot alle odds.

*En analyse av dugnadsleksikonet Wikipedia
og dets bidragsytere.*

Anne-Cathrine Lund

Masteroppgave ved Institutt for medier og
kommunikasjon

UNIVERSITETET I OSLO

21. juni 2011

© Anne-Cathrine Lund

2011

Mot alle odds. En analyse av dugnadsleksikonet Wikipedia og dets bidragsytere.

Anne-Cathrine Lund

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

”Det frie leksikonet som alle kan redigere.” – I teorien vil ikke Wikipedia fungere, men faktum er at i praksis lever Wikipedia i beste velgående mer enn ti år etter oppstarten i 2001. I denne oppgaven har jeg sett på noen grunnleggende teknologiske og organisatoriske faktorer ved Wikipedia som kan sies å være ufravikelig deler i Wikipedias suksesshistorie. Jeg vil også vise hvordan leksikonet kan klassifiseres som et felles gode, og hvilke utfordringer en slik betegnelse fører med seg. Gjennom en kvantitativ spørreundersøkelse blant aktive bidragsytere på bokmålsutgaven av Wikipedia, har jeg kartlagt ulike sosiologiske og demografiske likheter ved bidragsyterne og belyst ulike brukervaner. Jeg har også sett på hva slags ulike motiver som ligger bak de enkelte bidragene.

“The free encyclopedia that anyone can edit” – in theory, Wikipedia could never work, but the fact is that, more than ten years after it first saw the light in 2001, Wikipedia is in great shape. In this thesis I have looked at several technological and organizational factors that are essential parts of Wikipedia’s success. I will prove how the encyclopedia can be named a public good, and show what challenges Wikipedia has to face carrying such a label. Using a survey conducted among active contributors in the no.wikipedia, I have mapped out different sociological and demographic similarities among the contributors. I have also looked at what different types of motivation we can find behind the different contributions.

Forord

At jeg nå skal sette et endelig punktum for denne oppgaven føles nesten uvirkelig. Det har vært en langvarig og utfordrende prosess som mot slutten ble kombinert med både fulltidsjobb og bryllupsplanlegging. Det var visst mulig!

I arbeidet med denne oppgaven har jeg naturlig nok lært masse om Wikipedia, men minst like mye om meg selv – på godt og vondt.

En spesielt stor takk til alle bidragsytere ved Wikipedia som har bidratt med uvurderlig materiale og møtt med meg med åpne armer. Dette i tillegg til at dere har gjort Wikipedia til et slik fascinerende fenomen i utgangspunktet.

Takk til Jimmy Wales som ofret litt av sin helt sikkert dyrebare tid på en norsk masterstudent. Du er visst virkelig en idealist! Å få drøfte mine tanker og idéer med deg var virkelig inspirerende og en vedvarende motivasjon for oppgaven.

Takk til veileder Gunnar Liestøl for nyttige innspill underveis.

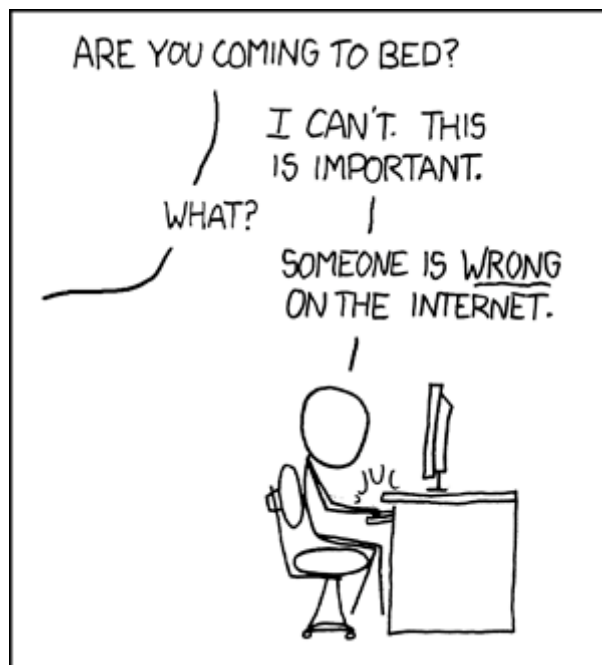
Takk til familie og venner som har utvist en enorm forståelse for mitt sosiale fravær i de meste kritiske periodene av denne prosessen. Det har vært godt å vite at dere med stor entusiasme venter på min tilbakevendelse til det sosiale liv. Jeg er endelig klar!

Takk til IMK og mine fantastiske studievenner som vet å oppmuntre en stresset skribent. Dere er gull verdt hele gjengen!

Og kjære, kjære Simon: Du har blåst meg vekk med din enorme, alltid tilstedeværende støtte. Det finnes ikke ord for å beskrive min takknemlighet overfor deg.

Anne-Cathrine Lund

Enerhaugen, 21. juni 2011

©xkcd.com

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Hvorfor Wikipedia?.....	1
1.2	Tidligere forskning på Wikipedia.....	1
1.3	Problemstillinger	2
1.4	Avgrensninger	3
1.5	Begrepsforklaringer	3
1.6	Oppgavens struktur.....	4
2	Bakgrunn	5
2.1	Web 2.0.....	5
2.2	Wiki-teknologi.....	6
2.3	Wikipedia.....	6
2.3.1	Retningslinjer	10
2.3.2	Wikipedia på norsk.....	12
2.3.3	Wikimedia foundation.....	13
2.3.4	MediaWiki.....	13
2.3.5	Hvordan endrer man Wikipedia?	14
3	Teoretisk utgangspunkt	17
3.1	Leksikon – fra papir til nett	17
3.2	Wikipedia som et felles gode.....	19
3.3	Det skal ikke fungere: Teori mot Wikipedia	22
3.3.1	Allmenningens tragedie.....	22
3.3.2	Fangens dilemma.....	22
3.4	Wikipedias utfordringer.....	23
4	Metode.....	27
4.1	Retningslinjer og etikk.....	27
4.2	Måling av motivasjon	27
4.3	Feltobservasjon.....	29
4.4	Kvantitativ undersøkelse	30
4.4.1	Utforming av spørreskjema.....	30
4.4.2	Testing av undersøkelsen	31
4.4.3	Utvalg av enheter og utsendelse av undersøkelse	32

4.4.4	Håndtering av innsamlet materiale.....	35
4.5	Samtale med Jimmy Wales.....	37
4.6	Refleksjon over de metodiske valgene	38
5	Bidragstyttere og brukervaner	39
5.1	Bakgrunnsvariabler.....	39
5.1.1	Kjønnsfordeling.....	39
5.1.2	Aldersfordeling.....	40
5.1.3	Bosted.....	41
5.1.4	Yrkessituasjon og utdanningsnivå.....	42
5.2	Brukervaner	44
5.2.1	Brukergruppe og fartstid	44
5.2.2	Type redigeringer	45
5.2.3	Antall redigeringer	46
5.2.4	Overvåking av artikler.....	47
5.2.5	Personlig involvering i leksikonet.....	48
5.2.6	Bidrag til andre utgaver av Wikipedia	49
5.2.7	Økonomiske bidrag	49
5.2.8	Teknologiske ferdigheter.....	50
5.2.9	Syn på Wikipedia som kilde.....	51
5.3	Bidrag til andre web 2.0-prosjekter	52
6	Motivasjoner for deltagelse	54
6.1	Indre og ytre motivasjon.....	54
6.2	Motivasjonskategorier	55
6.3	Motivasjoner blant bidragstyttere til no.wikipedia	57
6.3.1	Ideologi.....	57
6.3.2	Dele sin kunnskap	58
6.3.3	Kunnskap skal være korrekt.....	59
6.3.4	Moro	59
6.3.5	Altruisme	60
6.3.6	Selvutvikling	60
6.3.7	Forbedre Wikipedia.....	61
6.3.8	Gjensidighet	61
6.3.9	Markedsføring	62

6.3.10	Saksbestemt	63
6.3.11	Annet	64
6.3.12	Delta i noe stort	64
6.4	Velkomne gratispassasjerer: Publikum som motivasjonsfaktor	65
7	Wikipedia – mot alle odds	68
7.1	Åtte prinsipper for et vellykket felles gode	68
7.2	Optimale forhold for utvikling av samarbeidsprosjekter	72
7.3	Mot et intuitivt grensesnitt	74
7.4	Frivillig registrering	76
7.5	Vanskelig vandalisme	77
7.6	Store Norske Leksikon	78
8	Avslutning	81
	Referanseliste	83
	Hess, Charlotte & Elinor Ostrom (2007) <i>Understanding Knowledge as a Commons</i> . The MIT Press: Cambridge, Massachusetts.	84
	Vedlegg	89
1.	Bakgrunnsinformasjon	90
2.	Bidrag til Wikipedia	91
3.	Bidrag til andre prosjekter	95
4.	Wikipedia	96
5.	Trekning av gavekort	97

1 Innledning

1.1 Hvorfor Wikipedia?

Siden oppstarten i 2001 har nettleksikonet Wikipedia tatt verden med storm, og er i dag rangert som det syvende mest besøkte nettstedet på verdensbasis (alexa.com). Med andre ord er det en horde av mennesker som daglig benytter seg av Wikipedia som informasjonskilde. Valg av tema for denne oppgaven er delvis styrt av min egen nysgjerrighet, da jeg selv er en svært aktiv bruker av Wikipedia som informasjonskilde i hverdagen. Flere ganger daglig kan jeg benytte meg av leksikonet for å få svar på større eller mindre spørsmål. Et av mine favorittbruksområder er å lese om forskjellige matuttrykk som jeg kommer over i ulike matprogrammer, et område hvor rene oversettingstjenester etter min mening kommer til kort.

Samtidig mener jeg at Wikipedia er et fascinerende tema som bør være interessant for langt flere enn meg selv: Frivillige bidragsyttere oppretter og redigerer sider om alt fra hentesveis til genetikk, noe som har ført til at leksikonet i dag inneholder mer enn 18,7 millioner artikler på 281 ulike språk. *Hvem* er disse menneskene som bidrar til leksikonet vi alle benytter oss av, og ikke minst *hvorfor* donerer de time etter time av sin egen fritid til prosjektet? Og *hva* er med Wikipedia som gjør at nettopp dette prosjektet er blitt slik en vanvittig suksess?

1.2 Tidligere forskning på Wikipedia

Brukerskapt innhold på internett er fortsatt et relativt nytt fenomen, men Wikipedia har like fullt rukket å fascinere forskere verden over og med minst to årlige internasjonale konferanser, Wikimania og Wikisym, har det etter hvert blitt publisert en god del vitenskapelige artikler om ulike aspekter ved Wikipedia. Moderorganisasjonen Wikimedia holder selv en oversikt over hvilke studier som finnes om leksikonet (Wikimedia Research Bibliography 2011). Blant de mer kjente undersøkelsene er vitenskapsjournalen Natures (2005) sammenligning av kvaliteten i artikler hos Encyclopædia Britannica og Wikipedia, en studie som fastslo at de to leksikonene stort sett holdt samme kvalitetsnivå. Wikipedia hadde noen flere feil enn Britannica, men på den annen side ble Wikipedias feil rettet opp umiddelbart der hvor Britannica først ble korrigert i sin neste trykte utgave. Av andre nevneverdige verk finner vi Wikimedia Foundations egen undersøkelse av Wikipedia utført i

samarbeid med UNU-Merit¹ og publisert i mars 2010. Dette hevdes å være den første offisielle, globale undersøkelsen av Wikipedia, og tar for seg både brukere og bidragsytere til leksikonet (Glott, Schmidt og Ghosh 2010).

1.3 Problemstillinger

Denne oppgaven er på sett og vis tredelt. Jeg ønsker å vise hvordan Wikipedia kan klassifiseres som en allmenning og et felles gode, og hvordan teori på området sier at et slikt gode vil møte store utfordringer i sin eksistens. Like fullt ser vi at Wikipedia fungerer i praksis, nettopp fordi folk faktisk bidrar. Jeg ønsker derfor å rette fokuset mot bidragsyterne til leksikonet. I lys av Wikipedias udiskutable unike posisjon som informasjonsformidler, ønsker jeg å se på hvem det faktisk er som bruker tiden sin på holde leksikonet ved like, og ikke minst *hvorfor*? Jeg vil også se på hvilke grunnleggende faktorer ved Wikipedia som både muliggjør og forenkler deltakelsen og således også Wikipedias overlevelse som et felles gode. Mine tre problemstillinger blir dermed som følger:

- *Hvem er bidragsyterne til bokmålsutgaven av Wikipedia?*

Med denne problemstillingen vil jeg prøve å kartlegge eventuelle demografiske og sosiologiske likheter mellom bidragsyterne, og belyse ulike brukervaner.

- *Hvilke motivasjoner ligger bak bidragsyternes deltagelse?*

Herunder ønsker jeg å undersøke hvorfor bidragsyterne bruker tiden sin på å delta i Wikipedia-prosjektet. Bidragsyterne er i utgangspunktet anonyme, arbeidet ubetalt og ikke minst finnes det ingen garanti for at arbeidet som legges ned blir værende i leksikonet. En forståelse av hvilke motiver som ligger bak bidragene vil være interessant både for de mange brukerne av leksikonet, men forhåpentligvis også for bedrifter og andre som sikter på å utvikle tjenester som baserer seg på brukerskapt innhold.

- *Hvilke teknologiske og organisatoriske faktorer muliggjør Wikipedias overlevelse som et felles gode?*

Som jeg vil forklare i oppgaven, vil felles goder som regel støte på en god del utfordringer som kan gjøre eksistensen vanskelig. Wikipedia har på sin side lyktes i å utvikle en

¹ Et felles forskning- og opplæringscenter for FN-Universitetet (UNU) og Maastricht University

struktur som gir en ideell kombinasjon av frihet til brukerne og nødvendig system. Mot slutten av oppgaven vil jeg derfor se på ulike teknologiske og organisatoriske faktorer som er med på å holde suksessen Wikipedia i live, blant annet ved å senke terskelen for deltagelse.

1.4 Avgrensninger

Jeg vil som nevnt over begrense meg til bokmålsutgaven av Wikipedia, no.wikipedia.org. Denne avgrensningen er gjort etter hva jeg ser som mest hensiktsmessig, både i forhold til tilgang på informanter og med tanke på tidligere forskning på lignende områder. Som forklart har det blitt gjort relativt mye forskning på særlig den engelske utgaven av leksikonet, mens norske forhold har blitt belyst i liten grad. Videre har jeg også valgt å begrense meg til registrerte brukere på Wikipedia. Dette er først og fremst gjort grunnet vanskeligheten med å få tilgang til uregistrerte brukere, både teknologisk og med forskningsetiske hensyn i tankene.

Når det gjelder oppgavens tredje problemstilling, er det viktig å presisere at jeg her kun vil se på hvilke faktorer ved Wikipedia som senker terskelen *inn* til leksikonet. Herunder menes deltagelse i første steg, og jeg vil følgelig ikke se på faktorer som kan bidra til *økt* deltagelse blant enkelte brukere slik som for eksempel diskusjoner i, og tilhørighet til, Wikipedia-samfunnet. Denne avgrensningen er gjort først og fremst av hensyn til oppgavens omfang. Med de overnevnte problemstillingene er det allerede mye som skal belyses, og jeg tror det vil være uheldig å forsøke å dekke ytterligere et område.

1.5 Begrepsforklaringer

I denne oppgaven er det særlig noe begrepsbruk som jeg ønsker å klargjøre innledningsvis. Først og fremst vil jeg benytte ulike betegnelser når jeg tar for meg Wikipedia. Når jeg snakker om *Wikipedia*, vil dette som regel gjelde Wikipedia generelt, og ikke for en spesiell utgave av leksikonet. Dette vil forhåpentligvis være forståelig av den aktuelle konteksten. For å henvise til utgaven jeg ønsker å bruke som analyseobjekt, vil jeg i tillegg til allerede nevnte *bokmålsutgaven*, også benytte betegnelsen *no.wikipedia*. Disse to begrepene vil bli brukt om hverandre. Jeg har valgt betegnelsen *no.wikipedia* for å tydeliggjøre skillet mellom bokmåls- og nynorskutgaven av leksikonet. De to utgavene har henholdsvis no.wikipedia.org og nn.wikipedia.org som offisielle adresser, og det er som tidligere oppgitt kun førstnevnte som

er analyseobjekt i denne oppgaven. Dette til tross er det rimelig å anta at store deler av funnene vil være generaliserbare til andre utgaver av leksikonet, spesielt den nynorske utgaven.

Videre vil jeg skille mellom bidragsytere til, og brukere av Wikipedia. Med bidragsyter mener jeg en person som aktivt deltar ved å opprette eller endre innhold i leksikonet, mens en bruker vil være en passiv deltaker i prosjektet som benytter seg av informasjonen som er blitt gjort tilgjengelig av bidragsyterne. En bidragsyter vil med all sannsynlighet også kunne klassifiseres som en bruker, men en bruker er ikke nødvendigvis en bidragsyter. Når jeg går igjennom resultatene av min undersøkelse for registrerte bidragsytere, vil jeg av språklige hensyn innimellom kun betegne respondentene som bidragsyterne, men det bør fremgå av konteksten at det her kun er snakk om de registrerte bidragsyterne.

1.6 Oppgavens struktur

I det påfølgende kapittelet vil jeg kort forklare begrepene web 2.0 og wiki-teknologi, og hvilke prinsipper som ligger bak disse. Jeg vil så komme med en kort gjennomgang av Wikipedia og dets historie, inkludert en forklaring av hvordan man går frem for å redigere leksikonet. I det påfølgende teorikapitlet vil jeg først komme med et kort omriss av leksikonets historie generelt før jeg forklarer hvordan dugnadsleksikonet Wikipedia kan klassifiseres som et felles gode og hvilke utfordringer som teoretisk sett fører med en slik betegnelse. Deretter vil jeg redegjøre for de metodiske valgene jeg har tatt i arbeidet med denne oppgaven, før jeg presenterer resultatene fra min kvantitative undersøkelse blant registrerte bidragsytere på no.wikipedia i kapittel fem og seks. Videre vil jeg peke på ulike faktorer ved Wikipedia, teknologiske så vel som organisatoriske, som er med på å muliggjøre dets overlevelse som et felles gode, blant annet ved å senke terskelen for deltagelse. Til slutt vil jeg oppsummere mine hovedfunn i et avsluttende kapittel.

2 Bakgrunn

2.1 Web 2.0

I 2004 dukket det opp et nytt begrep i den teknologiske verden – *web 2.0*. Begrepet linkes ofte til webpioneren og grunnleggeren av O'Reilly Media, Tim O'Reilly, som var en av de første som tok i bruk begrepet. Det tok ikke lang tid før web 2.0 ble et av de største *buzzordene* i IT-miljøer og allerede etter halvannet år hadde uttrykket hele 9,5 millioner treff hos Google. Per dags dato har dette tallet økt til over 123 millioner treff. Til tross for den utbredte bruken av begrepet, har det helt siden 2004 vært store diskusjoner om hva web 2.0 *egentlig* er. (Fagerjord 2006: 147) En vanlig oppfatning har vært at der hvor web 1.0 handlet om å forbinde datamaskiner og å gjøre informasjon tilgjengelig, går web 2.0 ut på å forbinde mennesker og nye metoder for samarbeid. Tim Berners-Lee, skaperen av world wide web, avfeide imidlertid web 2.0 som et stykke sjargong og hevdet at internett hele tiden har vært en måte for folk å være i kontakt med hverandre og følgelig er det ikke noe revolusjonerende med filosofien bak web 2.0 (Berners-Lee 2006) O'Reilly (2005) presiserer på sin side at begrepet ble introdusert for å beskrive "en holdning, ikke en teknologi". Kort forklart kan en kan si at web 2.0 har gjort det mye enklere for enkeltindividet å være en aktør på internett, og er en betegnelse på den nye internettsituasjonen hvor det finnes stadig flere sosiale nettjenester som er avhengig av brukernes aktive deltagelse for en eventuell ekspansjon. (Fagerjord 2006: 131) Herunder inngår alt fra blogger og sosiale nettverkstjenester til fildelingsprogrammer.

Teknologien som faller innunder Web 2.0 kalles *sosial programvare*, og skiller seg fra den klassiske Web 1.0 teknologien på særlig tre måter; måten teknologien utvikles på, hvordan deltakelsen spres og hvordan mennesker oppfører seg (boyd 2006: 18). Kort sagt innebærer web 2.0 en helt ny måte å designe nettsteder på. Det er nå brukerne som står i fokus, og brukervennlighet, funksjonalitet og brukergenerering er alle viktige komponenter. Som en følge av det økte fokuset på brukeren, har det blitt enklere for enkeltpersoner å delta i mediene, og responsen fra mannen i gata har ikke latt vente på seg. I 2006 kåret magasinet TIME "You", implisitt den enkelte nettbruker, til "person of the year" – en høyt anerkjent utmerkelse tidligere forbeholdt høytstående politikere eller andre offentlige personer (time.com). Til tross for denne utstrakte brukervennligheten, er det her likevel viktig å

understreke at deltakelsen vil kreve visse ressurser, både når det gjelder tilgang til internett, men også grunnleggende digitale ferdigheter og evnen til å bruke mediet (Thumim 2008: 102). Blant de mest kjente web 2.0-nettstedene finner vi YouTube, Facebook, The Pirate Bay og ikke minst Wikipedia, som benytter seg av wiki-teknologi.

2.2 Wiki-teknologi

Ordet wiki kommer fra hawaiiansk og betyr ”rask”. Både betegnelsen wiki og konseptet wiki-teknologi ble først tatt i bruk av den amerikanske dataprogrammereren Ward Cunningham, som i 1994 utviklet applikasjonen WikiWikiWeb med den hensikt at det skulle bli enklere for programmerere å utveksle ideer seg imellom. Cunningham selv beskrev wiki som ”the simplest online database that could possibly work” (Cunningham 2002).

En *wiki* er et serverprogram som gir folk muligheten til å samarbeide om utviklingen av innholdet på en nettside. På en wiki kan enhver bruker fritt endre sidens innhold, inkludert andre brukeres bidrag, og et wiki-nettsted vil derfor i bunn og grunn basere seg på et prinsipp om tillit mellom brukerne. Som en følge av dette er det heller ingen som har eierskap til siden. Det at en kan arbeide på samme dokument kun ved hjelp av en vanlig nettleser, har åpnet for en ny form for toveiskommunikasjon og samarbeid. Såfremt en har tilgang til en datamaskin og internett, kan innholdet endres når som helst og hvor som helst, og tid og rom er ikke lenger like avgjørende faktorer i produksjonsfasen.

I dag finnes det tusenvis av forskjellige wikier, hvor av Wikipedia er den desidert største og mest suksessrike. Den 15. mars 2007 fikk ordet wiki plass i nettutgaven til Oxford English Dictionary (oed.com).

2.3 Wikipedia

”Imagine a world in which every single person on the planet is given free access to the sum of all human knowledge. That’s what we’re doing.”

– Jimmy Wales (2004)

15. januar 2001 grunnla Jimmy Wales og Larry Sanger² det internettbaserte leksikonet Wikipedia, www.wikipedia.org. I utgangspunktet ble Wikipedia lansert som et alternativ til Nupedia, et annet leksikonsprosjekt startet av Wales og Sanger. Der hvor artiklene til Nupedia ble skrevet av noen få eksperter for så å gjennomgå en omfattende kvalitetskontroll, er Wikipedia bygget på wiki-teknologi og artiklene er åpne for redigering for allmennheten. Nupedia ble ingen stor suksess, og kun 24 artikler ble godkjent i hele dets levetid (mars 2000 til september 2003). Wikipedia, på den annen side, har hatt en enorm vekst siden oppstarten og inneholder per mai 2011 hele 18 965 460 artikler på 281 forskjellige språk og over én milliard redigeringer. Videre finnes det over 25 millioner registrerte brukere og wikipedia.org er verdens sjuende meste besøkte nettsted (Alexa.com).

Skjerm bilde 1: Hovedsiden til Wikipedia, www.wikipedia.org, med direkte linker til de ti største utgavene av Wikipedia samt en søkefunksjon. Lenger ned på siden er linker til flere utgaver av leksikonet, rangert etter størrelse, samt andre prosjekter fra moderorganisasjonen WikiMedia.

Hver utgave av Wikipedia er ”knyttet opp mot *språk* og ikke *geografi*” (wikipedia.org a)). Det finnes følgelig ikke en egen utgave for Norge eller noe annet land. Det finnes eksempelvis kun én utgave av leksikonet for engelskspråklige brukere, uavhengig av om disse

² Dette er et omstridt emne. Wales hevder å være enegrunnlegger og at Sanger kun var en ansatt. Sanger hevder på sin side at han var medgrunnlegger på lik linje med Wales. (Sanger 2010)

kommer fra Storbritannia, USA, Canada, Australia eller andre engelskspråklige territorier³. På samme måte har bokmåls- og nynorskutgavene av Wikipedia ingen nærmere tilknytning til kongeriket Norge enn at størsteparten av bidragsyterne bor i dette landet.

Skjerm bilde 2: Forsiden på bokmålsutgaven av Wikipedia, no.wikipedia.org. Dette oppsettet er likt for alle utgavene av leksikonet.

Artiklene i Wikipedia er tilknyttet hverandre ved hjelp av hyperlinker i teksten, slik at brukerne enkelt kan klikke seg videre til relaterte emner eller slå opp eventuelle ukjente ord og begreper, gitt at disse har fått sine egne artikler. Med noen få unntak, slik som forsiden og utvalgte artikler som er særlig utsatt for vandalisme, kan alle sidene på Wikipedia endres øyeblikkelig ved hjelp av wiki-teknologi. Det er ikke nødvendig å registrere seg for å foreta endringer, men dersom man ikke er registrert vil IP-adressen bli lagret og være synlig for andre brukere. I tillegg til å endre en eksisterende artikkel, kan man også opprette nye artikler.

³ I tillegg eksisterer det utgave, simple.wikipedia.org, som er skrevet på en forenklet utgave av det engelske språket, hovedsakelig beregnet på lesere som ikke har engelsk som morsmål, barn eller andre med et noe mindre ordforråd.

Skjerm bilde 3: Artikkel om byen Roma.

Enhver artikkel består av flere wikisider. I tillegg til hovedsiden hvor man finner selve artikkelen vil man finne en redigeringsside, en diskusjonsside og en side som viser historikken til den aktuelle artikkelen. De nevnte sidene finnes som faner inne på artikkelsiden, synlig i skjerm bilde tre og fire. På diskusjonssiden (se skjerm bilde 4) kan brukerne – registrerte som uregistrerte – diskutere foretatte endringer, komme med forslag, stille spørsmål eller lignende.

Skjerm bilde 4: Diskusjonssiden for artikkelen Roma.

Ved å trykke på fanen ”vis historikk”, kommer man inn på en oversikt over alle endringene som har blitt foretatt siden artikkelen ble opprettet. Alle endringene er i tillegg merket med både dato, tidspunkt og brukernavn eller IP-adresse, eventuelt også en kjapp forklaring av endringen – dersom den som har foretatt endringen har notert dette. I tillegg er det mulig å sammenligne ulike versjoner av artikkelen eller foreta søk blant revisjonene. Det er også mulig å se historikken for diskusjonssidene til en artikkel. Historikkoversikten gir en stor grad av åpenhet i leksikonet, og er særlig nyttig med tanke på å overvåke og tilbakestille eventuell vandalisme, noe jeg vil komme tilbake til i kapittel syv.

The screenshot shows the Wikipedia revision history for the article «Roma». The page includes a sidebar with navigation links, a top navigation bar with tabs for 'Artikkel', 'Diskusjon', 'Les', 'Rediger', and 'Vis historikk'. The main content area is titled 'Revisjonshistorikk for «Roma»' and includes a search bar, filters for date and type of change, and a list of revisions. The list shows the current version (17. okt 2010) and several previous versions, each with a date, time, user name, and a brief description of the change.

Sammenlign valgte revisjoner
<ul style="list-style-type: none"> • (nå forrige) 17. okt 2010 kl. 17:45 80.202.107.234 (Diskusjon) (21 461 bytes) (→Galleri) (Fjern denne endringen) • (nå forrige) 1. sep 2010 kl. 21:02 RibotBOT (Diskusjon bidrag) m (21 416 bytes) (robot endrer: zh:羅馬) (Fjern denne endringen) • (nå forrige) 23. aug 2010 kl. 14:54 TxiKiBoT (Diskusjon bidrag) m (21 419 bytes) (robot endrer: sw:Roma) (Fjern denne endringen) • (nå forrige) 21. aug 2010 kl. 11:19 193.157.255.68 (Diskusjon) (21 426 bytes) (Fjern denne endringen) • (nå forrige) 20. aug 2010 kl. 23:45 Xqbot (Diskusjon bidrag) m (21 332 bytes) (robot legger til: fr:Rom) (Fjern denne endringen) • (nå forrige) 20. aug 2010 kl. 00:18 Thijslbot (Diskusjon bidrag) m (21 320 bytes) (robot legger til: cbk-zam:Roma) (Fjern denne endringen) • (nå forrige) 18. aug 2010 kl. 20:59 Thijslbot (Diskusjon bidrag) m (21 303 bytes) (robot legger til: ay:Roma) (Fjern denne endringen) • (nå forrige) 5. aug 2010 kl. 13:25 Thijslbot (Diskusjon bidrag) m (21 291 bytes) (robot endrer: os:Ром) (Fjern denne endringen) • (nå forrige) 2. aug 2010 kl. 13:04 DSisyphBot (Diskusjon bidrag) m (21 291 bytes) (robot legger til: tk:Rim) (Fjern denne endringen)

Skjerm bilde 5: Revisjonshistorikken til artikkelen Roma. Viser alle endringer foretatt siden oppstart samt muligheten for å sammenligne ulike versjoner.

2.3.1 Retningslinjer

Til tross for at Wikipedia er fritt tilgjengelig for redigering av enhver, og legger mye av sin stolthet i dette, er det likevel fastsatt noen offisielle regler og retningslinjer for leksikonet. Wikipedia oppsummerer selv sine grunnleggende prinsipper i fem søyler:

- Wikipedia er en encyklopedi som behandler emner fra generelle encyklopedier, spesialiserte encyklopedier, leksika og almanakker. Wikipedia er **ikke** en ordbok, en propagandamaskin, en avis, en markeds plass, et annonsemarked, en bedriftskatalog, et eksperiment i anarki eller demokrati eller en samling lenker (verken interne eller eksterne).

- Wikipedia har en nøytral synsvinkel, som innebærer at vi streber etter artikler som ikke forfekter ett enkelt standpunkt. Dette krever av og til at man presenterer mange synspunkter, og ikke presenterer noen av disse som ”sannhet”. Dette betyr at man skal sitere verifiserbare autoritative kilder i størst mulig grad, spesielt på kontroversielle områder.
 - Wikipedia er fritt tilgjengelig og redigerbart for alle. All tekst i Wikipedia er lisensiert under Creative Commons-lisensen Navngivelse-Del på samme vilkår 3.0, og mye er også lisensiert under GNU fri dokumentasjonslisens (GFDL). Tekst fra Wikipedia kan distribueres deretter.
 - Wikipedia har regler for etikette: Respekter andre wikipedianere selv om du ikke er enig med dem.
 - Wikipedia har ikke permanente regler bortsett fra de fem prinsippene som belyses her.
- (Kilde: wikipedia.org b))

Sistnevnte søyle har blitt beskrevet av Jimmy Wales som grunnleggende for at Wikipedia-prosjektet skal fungere. Dersom noen avstår fra å bidra på grunn av en eller flere regler, vil det være bedre at vedkommende bare skriver i vei og ignorerer reglene. Noen andre vil alltid rette opp i eventuelle feil. ”Ignorer alle regler”-regelen er med andre ord etablert for å senke terskelen for å redigere leksikonet og dermed få flest mulig brukere til også å bli bidragsytere. Den andre søylen, kravet om objektivitet, er også en av de mest essensielle i leksikonet og absolutt udiskutabel, i følge Wales (Ted.com). Wikipedias syn er at en aldri må si at man bare skal skrive sannheten om et tema, fordi en sannhet er det stor sannsynlighet for at man ikke vil enes om. Derfor skal man heller skrive nøytralt, og hvis et tema er kontroversielt skal Wikipedia aldri ta et standpunkt angående temaet, men heller redegjøre for stridighetene. Med andre ord skal to personer med vidt forskjellige synspunkt i en sak ideelt sett kunne enes om hva som står i Wikipedias artikkel om emnet. Dette objektivitetsprinsippet skal tilrettelegge for samarbeid mellom folk fra forskjellige religiøse, politiske og kulturelle bakgrunner. Brukere som ikke følger dette prinsippet vil bli sanksjonert og mulig utestengt fra leksikonet.

Andre veiledninger hva gjelder innholdet på Wikipedia er prinsippene om original forskning og verifiserbarhet. Førstnevnte fremholder at det ikke skal publiseres original forskning på leksikonet. Alt stoff som blir lagt inn på Wikipedia skal kunne henvises til ”en troverdig kilde, som *direkte* støtter utsagnet i den sammenheng du bruker det” (wikipedia.org c))

Videre, og nært beslektet, betyr verifiserbarhet at alle som ønsker det skal ha mulighet til å sjekke kildene om et tema, og alt innhold på leksikonet må derfor kunne bekreftes.

For å opprettholde en viss form for kontroll og struktur i leksikonet finnes det også ulike typer brukergrupper på Wikipedia, deriblant administratorer. Administratorene er registrerte brukere som har blitt valgt ut av andre medlemmer, gjerne etter lang og tro tjeneste som bidragsytere. Disse har tilgang til en del tilleggsfunksjoner og kan blant annet både slette og gjenopprette sider samt blokkere og avblokkere brukere. Et utvalg av administratorene besitter også en rolle som byråkrat, og innehar blant annet muligheten til å gjøre andre brukere om til administratorer, etter at disse har blitt valgt av brukerne. For tiden har bokmålsutgaven av Wikipedia 68 administratorer og 7 byråkrater.

Det har også blitt utviklet flere former for verktøy som skal være hjelpelige med å opprette Wikipedias posisjon som et troverdig leksikon. På spesialsiden "Siste endringer" kan man eksempelvis til enhver tid få en oversikt over de siste endringene som har blitt gjort i leksikonet. Dette gjør jobben med å luke ut vandalisme eller rette opp i språklige svake artikler mye enklere for administratorene og alle de andre registrerte og uregistrerte brukerne som prøver å rydde opp. I tillegg kan alle registrerte brukere opprette en overvåkningsliste hvor de kan følge utvalgte artikler, for eksempel artikler de selv har bidratt til eller artikler man vet er spesielt utsatt for vandalisme. Det er også utviklet et utall forskjellige stilmaler som skal gjøre det enklere både å opprette og redigere artikler, samt automatiserte dataprogram (bot'er) som utfører enkle småoppgaver som for eksempel å linke mellom ulike språkutgaver av Wikipedia. Alle registrerte brukere har videre muligheten til å opprette en brukerside hvor vedkommende kan presentere seg i stor eller liten grad. Denne brukersiden har en egen diskusjonsside hvor andre brukere kan kontakte den aktuelle brukeren dersom det skulle være ønskelig. Dersom en bruker frivillig har registrert en e-postadresse i Wikipedia-systemet, kan vedkommende også kontaktes gjennom denne.

2.3.2 Wikipedia på norsk

Den første norske utgaven av Wikipedia ble lansert 26. november 2001, og var således den siste utgaven som ble etablert i løpet av Wikipedias grunnleggingsår, nærmere bestemt som utgave nummer 16. Tidlig i 2002 ble det skrevet noen få artikler, men prosjektet var så inaktivt helt frem til høsten 2003. I desember 2003 hadde utgaven et titalls registrerte brukere. I mars 2006 hadde dette tallet steget til over 10.000 og i skrivende stund, medio mai 2011, er

antallet mer enn 200.000. Merk at dette kun er antallet *registrerte* brukere. Bokmålsutgaven har ingen detaljert statistikk som tar for seg uregistrerte brukere, men det estimeres at rundt 10 prosent av alle endringer på no.wikipedia er gjort av uregistrerte (wikimedia.org a)). Tilsvarende tall for den engelske utgaven er imidlertid 31 prosent.

I utgangspunktet var den norske utgaven av Wikipedia en fellesutgave for alle målformer. Juli 2004 ble det imidlertid opprettet en egen nynorsk utgave, og i mars 2005 ble det foretatt en avstemning om hvilke målformer som skulle benyttes på den originale utgaven. Følgelig ble det vedtatt at det her kun er tillatt med bokmål som normert av Språkrådet eller riksmål som normert av Det Norske Akademi. De to utgavene har henholdsvis adressene no.wikipedia.org og nn.wikipedia.org, og det er som forklart innledningsvis førstnevnte som er analyseobjekt for denne oppgaven.

6. mai 2011 rundet bokmålsutgaven av Wikipedia 300.000 artikler, mens nynorsk utgaven på samme tidspunkt har over 66.000 artikler. Bokmålsutgaven har hatt over 8,1 millioner redigeringer siden oppstarten i 2001.

2.3.3 Wikimedia foundation

Wikipedia drives av Wikimedia Foundation, en veldedig interesseorganisasjon som også står bak andre gratis innholdsprosjekter som baserer seg på bidrag fra brukere ved hjelp av wiki-teknologi, heriblant WikiQuote (en flerspråklig samling av sitater), WikiBooks (et bibliotek med lærebøker og annet læremateriale) og Wiktionary (ordbok). Målet med stiftelsen er “å stimulere veksten og utviklingen av wiki-baserte prosjekter med åpent innhold og å sørge for at det komplette innhold av disse prosjektene er tilgjengelig for offentligheten, gratis og uten reklame” (wikipedia.org d)) Per februar 2011 har Wikimedia Foundation 57 betalte ansatte, og administrerende direktør er Sue Gardner, tidligere journalist i Canadian Broadcasting Corporation. Det finnes flere nasjonale utgaver av Wikimedia, men disse har ingen formelt ansatte, kun frivillige medlemmer. Wikimedia Norge ble stiftet 23. juni 2007 og ledes per dags dato av Jarle Vines.

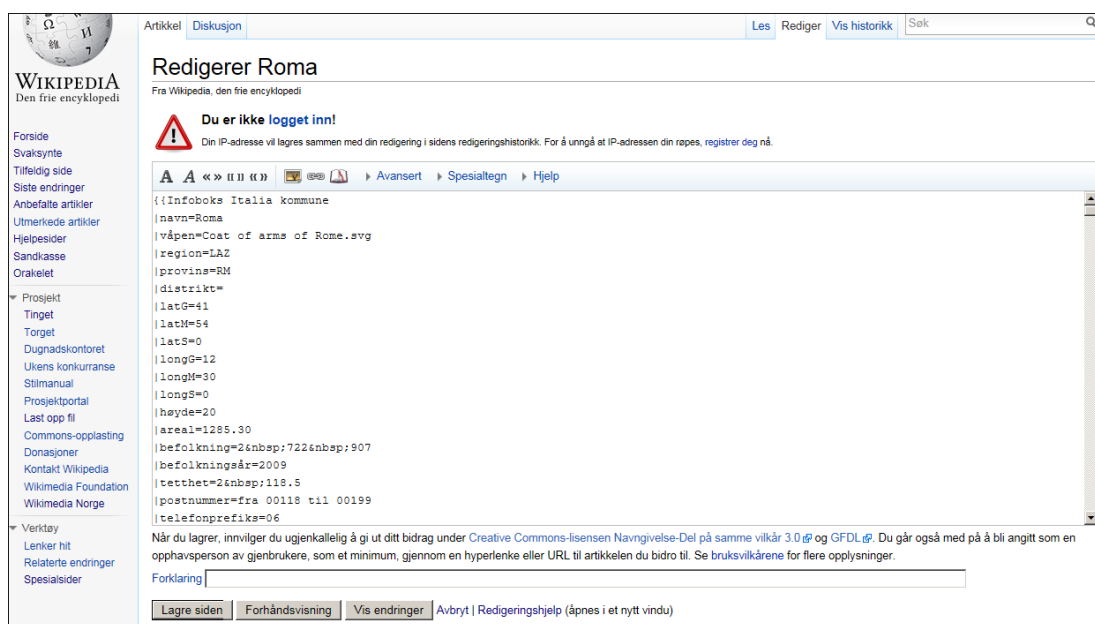
2.3.4 MediaWiki

Wikipedia benytter seg av softwareløsningen MediaWiki som er en wiki-programvare skrevet av den tyske studenten Magnus Manske for nettopp Wikipedia. Dette er utvilsomt den mest

populære programvaren for wikier og flere enn 2000 wikier over hele verden benytter seg av løsningen som er utgitt under GNU General Public License (gnu.org a)). GNU-prosjektet ble startet av Richard M. Stallman den 27. september 1983 med et formål om å skape et helt åpent operativsystem som ga brukerne full frihet. En av Stallmans motivasjoner var ønsket om å bringe tilbake den samarbeidsånden som tidligere hadde vært fremtredende i datamiljøet (gnu.org b)). GNU General Public License (GPL) er GNUs lisens for publisering og distribusjon av fri programvare, og i dag den mest brukte av sitt slag. Godt over halvparten av alle frie programvarer er for tiden lisensiert under GPL, kanskje mest kjent blant disse er operativsystemet Linux.

2.3.5 Hvordan endrer man Wikipedia?

For å endre en artikkel i Wikipedia kan man enten trykke på fanen ”rediger” øverst til høyre i artikkelen eller på eventuelle redigeringslinker for spesifikke avsnitt i en artikkel. Inne på redigeringssiden (skjerm bilde 6) er det bare å gå i gang med å legge til eller fjerne informasjon.

Skjerm bilde 6: Redigeringsside for artikkelen “Roma”.

Dersom man skal legge til noe tekst eller noen elementer som krever wikiformatering, skjer dette ved hjelp av et syntakssystem som minner om html, men betydelig forenklet. Man kan enten skrive teksten med syntaks rett inn i tekstboksen, eller benytte seg av verktøylinjen over

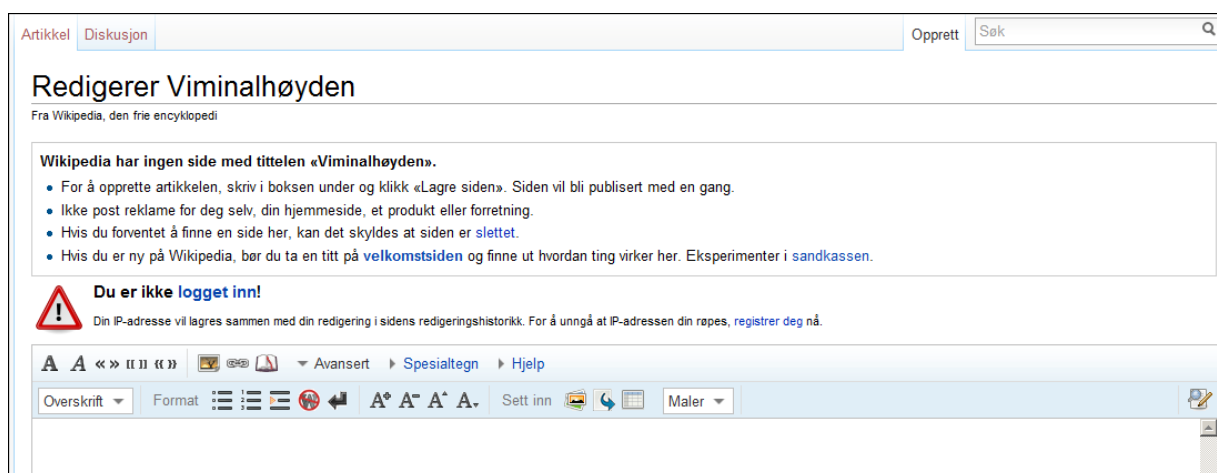
redigeringsvinduet. Denne minner om tilsvarende verktøylinjer i tekstbehandlingsprogrammer som for eksempel Microsoft Word, og er behjelpelig med å sette inn korrekt syntaks. Dersom man holder musepekeren over en av knappene i verktøylinjen, vises en kort forklaring av funksjonen. Etter at ønskede redigeringer er gjort kan er det bare å trykke på “lagre siden” nederst, eventuelt etter en forhåndsvisning av siden med redigeringene. Det finnes også en tekstboks hvor det oppfordres at bidragsyterne legger inn en kort forklaring på hva slags endring de har foretatt. Dette vil gjøre det enklere for andre brukere å avgjøre om hvorvidt en kontroll av endringen er interessant eller ikke.

I den engelske utgaven av Wikipedia må man være innlogget dersom man ønsker å opprette en helt ny artikkel i leksikonet, men no.wikipedia stiller ikke dette kravet. For å opprette en ny side kan man blant annet trykke på en såkalt ”rød link” man kommer over. Røde linker er linker til artikler som ikke har blitt opprettet, men som like fullt er blitt linket til – i håp om at noen skal opprette dem. Røde linker blir gjerne opprettet i forbindelse med artikkelskriving, og eksempelvis ser vi at artikkelen om Roma har noen røde linker, deriblant Viminialhøyden:

Roma ble bygget på Sol-åsen som senere ble kalt Palatine og ble utvidet til å inkludere de [syv åsene](#), [Palatinerhøyden](#), [Aventinhøyden](#), [Kapitolhøyden](#), [Quirinalhøyden](#), [Viminalhøyden](#), [Esquilinhøyden](#) og [Celiohøyden](#) etter Månen, Merkur, Venus, Mars, Jupiter og Saturn. (Se [romersk mytologi](#).)

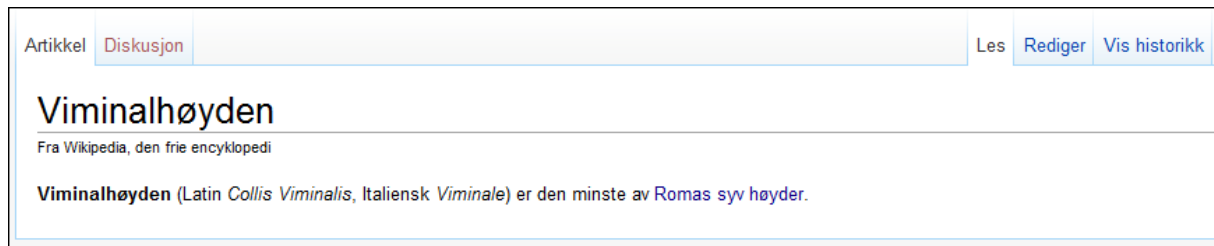
Skjerm bilde 7: Viminalhøyden som rød link i artikkelen “Roma”.

Hvis man så trykker på den røde linken kommer man til følgende side:

Skjerm bilde 8: Artikkel om Viminalhøyden under oppretting

Herfra er det bare å begynne å skrive så mye man ønsker på artikkelen for så å avslutte med å lagre. Siden vil umiddelbart være opprettet:

Skjerm bilde 9: Ferdig opprettet artikkel om Viminalhøyden.

Leksikonet har også en spesialside, en “sandkasse”, hvor det oppfordres at brukerne kan prøve seg frem med ulike redigeringer for å bli kjent med redigeringsprosessen og ulike formateringer, dersom de ikke allerede føler seg trygge på de ulike funksjonene.

3 Teoretisk utgangspunkt

I dette kapittelet vil jeg starte med et kort overblikk over leksikonets historie før jeg tar for meg begrepene kollektiv handling, allmenning og felles gode, og forklarer hvordan disse kan gjøres relevante for fenomenet Wikipedia. Videre ser jeg på typiske utfordringer teori på området forespeiler at Wikipedia vil møte.

3.1 Leksikon – fra papir til nett

Ordet leksikon kommer fra det greske ordet for ordsamling. I dagligtalen brukes leksikon som oftest som betegnelse på oppslagsverk ”som i større eller mindre grad søker å dekke alle kunnskapsområder” (snl.no). Dette gjelder såkalte allmenne leksika, men et leksikon kan like gjerne omhandle et bestemt område, som for eksempel et fugleleksikon. Tradisjonelt sett vil leksikonartikler være ordnet alfabetisk etter oppslagordets stavemåte, men det kan også systematiseres på andre måter. De nyeste leksikonformene er såkalte *søkbare* leksikon, noe jeg kommer tilbake til senere.

Historia naturalis fra rundt år 70 e.Kr. blir ofte regnet som det første verket som kan minne om et systematisk leksikon. Dette bestod av 37 bøker med 2493 kapitler, og omhandlet hovedsakelig naturvitenskap. I 1463 forelå den første trykte utgaven, og i løpet av de neste 100 årene kom det minst 43 nye opplag (ibid). Etter *Historia naturalis* kom det flere kunnskapsverk av encyklopedisk karakter både i Europa og Asia. Middelalderens leksika i Europa hadde det fellestrekk at de alle var sammenfatninger av kunnskap fra flere ulike kilder. Redigeringen var heller tilfeldig, og alle var skrevet på latin. Den engelske filosofen Francis Bacon kom imidlertid på 1600-tallet med flere skrifter som fikk stor betydning for leksikonets utvikling, deriblant *Novum organum* (1620). Bacon introduserte her en vitenskapelig tilnærming til arbeidet med systematisering og katalogisering. Følgende regnes ofte Bacon som grunnleggeren av nyere systematiske leksika.

Encyclopædia Britannica er det eldste leksikonet som fremdeles utgis, og første utgave ble utgitt i Edinburgh i løpet av årene 1768-71 og bestod av tre bind. Britannica er viden kjent for sine lange, fyldige artikler og har oppnådd en unik posisjon som anerkjent kunnskapskilde. Siden 1943 har University of Chicago stått bak utgivelsen av leksikonet, men Britannica holder fortsatt fast ved sin britiske skrivemåte.

Norden kom forholdsvis sent i gang med å utgi leksika. Både på 1600- og 1700-tallet ble det gjort mislykkede forsøk i Sverige, og danskenes første leksikon var en ren oversettelse av et tysk verk. Det første større leksikon i Norden, av mer vitenskapelig preg, var *Nordisk Familjebok* som kom ut i 18 bind fra 1875 til 1894, i løpet av de neste fem årene kom to supplementsbind, og nyere utgaver fulgte frem til midten av 1950-tallet. Den første norske utgivelsen var *Norsk Haandlexikon for almenntilgængelige Kundskaber* (1879-88), og inneholdt store mengder stoff som var direkte oversatt fra utenlandske verk, men også flere artikler av særskilt norsk interesse (snl.no). Per dags dato regnes forlagene Aschehoug og Gyldendals fellesprosjekt Store Norske Leksikon som det største trykte, norske leksikonet.

Helt fra den begynnelsen i år 70 e.Kr. har leksika, som forklart over, i all hovedsak vært å finne i bokform. Dette forandret seg imidlertid på 1990-tallet, hvor forlagene begynte å utgi verkene også i elektronisk form, først på CD-ROM, siden på DVD og ikke minst på internett. Microsofts prosjekt *Encarta* var i så måte en milepæl i leksikonets historie, da det i 1993 ble det første verket som ble utgitt kun i digital form. Encarta kom på CD-ROM og artiklene ble supplert med små lyd- og videoklipp samt flere høykvalitetsbilder. Etter 16 års virksomhet besluttet Microsoft i 2009 å opphøre produksjonen av Encarta-produkter (microsoft.com).

Encyclopædia Britannica ble i 1994 det første leksikonet som ble publisert på internett, og etter hvert fikk stadig flere av de forlagsproduserte verkene online-utgaver. Internettutgaven av Store Norske Leksikon kom første gang i 2000, og ble oppdatert med nytt grensesnitt i 2005. Disse utgavene var imidlertid kun betalingstjenester, mens enkelte mindre, reklamefinansierte leksika var å få gratis.

En av de største forskjellene mellom elektroniske og trykte leksika, rent bortsett fra den enorme fysiske størrelsesbesparelsen, er at de elektroniske utgavene er søkbare og har hyperlenker. Brukeren trenger med andre ord ikke å lete gjennom et systematisk oppsett, men kan i et søkefelt skrive hva vedkommende er på utkikk etter. I tillegg har søkbare leksika gjerne også funksjonen ”auto fullfør”, hvor søkefunksjonen forutser hva brukeren er på utkikk etter med utgangspunkt i de første karakterene som tastes inn, noe som effektiviserer interaksjonen mellom brukeren og leksikonet. Videre har artiklene i flere av de elektroniske leksikonene direkte, trykkbare lenker til andre relevante artikler der hvor trykte leksika i beste fall kunne ha en henvisning til en annen artikkel som igjen kunne finnes i et annet bind. En annen forskjell mellom elektroniske og trykte leksika, og da særlig et leksikon som Wikipedia

hvor publiseringen av en endring skjer umiddelbart, er hvor raskt det kan oppdateres, jamfør den ulike behandlingstiden på å rette opp feil påvist i henholdsvis Britannica og Wikipedia.

Wikipedia ble i 2001 det første dugnadsleksikonet hvor brukerne fritt stiller sine egne kunnskaper til rådighet i form av bidrag til nettopp leksikonartikler. Et slikt dugnadsprosjekt muliggjøres i stor grad av web 2.0 og introduksjonen av sosial programvare slik som wiki-teknologi. Denne formen for dugnad, hvor en større, noe udefinerbar, gruppe går sammen om å skape et produkt, omtales ofte som crowdsourcing, og er en del av såkalt “wikinomics”, et begrep introdusert av Don Tapscott og Anthony Williams i deres bok med samme navn (Tapscott og Williams 2006). Wikinomics baserer seg på åpenhet, samarbeid og deling i en global skala, og er en ny økonomisk situasjon hvor tradisjonelle *consumers* har gått over til å være såkalte *prosumers*: Forbrukerne er med på å utvikle produktene de selv konsumerer (ibid: 125).

Selv om det finnes andre dugnadsleksikon, er Wikipedia det klart største. I februar 2009 åpnet Store Norske Leksikon sin nye storsatsning hvor brukere skulle få bidra til leksikonet, men da med en mer intrikat publiseringsprosess hvor bidragene måtte godkjennes av utvalgte fagansvarlige, i motsetning til Wikipedia hvor den som deltar ser sitt bidrag publisert umiddelbart. Per mai 2011 har Kunnskapsforlaget, grunnet svak oppslutning rundt leksikonet, sagt fra seg ansvaret for snl.no, og prosjektet skal videreføres av Fritt Ord og Sparebankstiftelsen DnB Nor i samarbeid med blant annet Nasjonalbiblioteket. Det nye prosjektet har fått navnet Norsk nettleksikon og forventes å være ferdig utviklet i løpet av 2013-14.

3.2 Wikipedia som et felles gode

Som nevnt over, er Wikipedia et dugnadsleksikon og dets tilblivelse er et resultat av *kollektiv handling*. Kollektiv handling oppstår når ”det kreves anstrengelser fra to eller flere individer for å oppnå et resultat” (Sander 1992: 1). Det legges også til grunn at disse anstrengelsene vil være frivillige hos de gjeldende parter (Hess og Ostrom 2007: 5-6). Gjennom slik kollektiv handling oppstår ofte et felles gode. Et felles gode er et gode som er tilgjengelig for alle og hvor én persons bruk av godet ikke minsker en annens mulighet for benyttelse av det. (ibid: 8). Wikipedia beskriver seg selv som ”den frie encyklopedi som *du* kan forbedre” (wikipedia.org e)), og med noen få unntak, slik som forsiden og enkelte sider som er spesielt

utsatt for vandalisme, kan hvem som helst bidra med nye artikler eller endringer på allerede eksisterende sider. En endring trenger på ingen måte å være omfattende, og kan for eksempel være noe så lite som retting av en skrivefeil eller lignende. Dette kombinert med det faktum at Wikipedia er en fri ressurs for enhver som har tilgang til datamaskin og internett, både i form av at leksikonet er gratis og fordi innholdet står fritt til å distribueres gjennom GNU-lisensen, gjør at Wikipedia har struktur som en allmenning.

Allmenning er en generell betegnelse som brukes om en ressurs som er delt av en gruppe, og som gjennom sin posisjon ofte er sårbar for sosiale dilemmaer (Hess og Ostrom 2007: 349). På engelsk brukes ordet *commons*,⁴ og selv om dette begrepet er betydelig mer utbredt – også i diskusjoner på norsk – har jeg valgt å benytte meg av den norske formen allmenning videre i oppgaven. I en allmenning kan ressursen som deles være liten og betjene en liten gruppe, for eksempel en familiebil eller et fjernsynsapparat, den kan betjene en større samfunnsgruppe slik som et fortau, lekeplasser og så videre, eller den kan være av internasjonal og global størrelse som eksempelvis et hav, atmosfæren og internett. Videre kan ressursen være klart avgrenset slik som en park eller et bibliotek, grenseoverskridende som elver og internett, eller helt uten klare grenser som for eksempel kunnskap eller ozonlaget (ibid: 4-5).

Størsteparten av forskningen som har blitt gjort på allmenninger har blitt gjort på naturlige ressurser, og da spesielt skog og mark, fiske og vannressurser. De siste 10-15 årene har imidlertid fokuset på menneskeskapte ressurser økt kraftig. Bollier (2007) forklarer hvordan begrepet allmenning i denne perioden også i økende grad har blitt brukt for å beskrive informasjon som ligger fritt tilgjengelig, gjerne på nett, og som bruker åpen tilgang som en måte å forenkle deling og endring av informasjon med det formål å fremme informasjonsskapelse og formidle denne. Wikipedia er her et selvskrevet eksempel som en kunnskapsallmenning.

I likhet med de fleste andre teoretikere som har forsket på allmenninger (se for eksempel Samuelson 1954; Stiglitz 1999), beskriver Hess og Ostrom (2007: 5-10) to variable egenskaper ved allmenninger: subtraksjonsevne og ekskludering. Subtraksjonsevne kan på norsk enklere forstås som rivalisering, og et gode kan være enten rivaliserende eller ikke-rivaliserende. En sjokolade vil være et rivaliserende gode, fordi ens bruk av sjokoladen vil redusere en annens mulighet til å benytte seg av den. Kunnskap, på den annen side, vil være

⁴ Noe kronglete brukes *commons* både i entall og flertall på engelsk

ikke-rivaliserende. Dersom en person kjenner til Darwins evolusjonsteori, vil ikke det gå utover en annens kjennskap til teorien. Derimot kan den materielle formen som kunnskapen er fiksert i være et rivaliserende gode, som for eksempel en datamaskin med internettilgang (Johnson 2007: 10). Videre kan anskaffelsen av kunnskapen på sett og vis være rivaliserende, eksempelvis dersom en for å tilegne seg kunnskapen trenger adgang til et spesifikt studium med begrensede plasser. Ekskludering vil si i hvor stor grad tilgangen til en allmenning er åpen eller lukket. En eventuell ekskludering kan håndheves blant annet ved hjelp av medlemskrav eller påtvungede kostnader. En familiebil, golfklubb eller rett og slett et lukket nettsamfunn, vil alle være eksempler på goder med en høy grad av ekskludering. På den annen side vil vi finne eksempelvis Nordmarka eller Facebook, hvor alle i prinsippet har tilgang, så lenge de er i besittelse av de nødvendige midlene for å oppnå tilgangen, slik som internettilgang for sistnevnte. Kunnskap vil som oftest være ikke-ekskluderende, og dersom en bedrift finner ut at et marked elsker yoghurt kan ikke andre bedrifter ekskluderes fra å bruke den kunnskapen til å introdusere sine egne yoghurter (Stiglitz 1999: 346). I mange bransjer voktes derfor spesiell kunnskap som forretningshemmeligheter, for eksempel Coca-Colas famøse hemmelige oppskrift. Dette ekskluderer imidlertid ikke konkurrentene fra å benytte seg av kunnskapen om den hemmelige kombinasjonen – dersom de gjennom analyser klarer å *tilegne* seg denne kunnskapen. Patenter er en måte for innovatører å begrense andres bruk av slik kunnskap i markedssammenheng, men kunnskapen i seg selv er ikke ekskluderende.

En allmenning som er både ikke-rivaliserende og ikke-ekskluderende, vil betegnes som et felles gode. Imidlertid er det ikke alltid slik at det vi i dagligtalen refererer til som felles goder er utelukkende ikke-rivaliserende og ikke-ekskluderende. Et veinett vil av mange klassifiseres som et felles gode, selv om det til tider kan være både rivaliserende og ekskluderende i form av henholdsvis eventuelle køer eller veiavgifter (Johnson 2007: 10-11). På samme måte kan internettsider som i utgangspunktet er åpne for alle oppfattes som rivaliserende med tanke på eventuelle serverproblemer som kan oppstå ved høy belastning. Med utgangspunkt i dette mener jeg like fullt at Wikipedia kan klassifiseres som et felles gode: En persons benyttelse av leksikonet går ikke utover neste lezers mulighet til å benytte seg av det, og leksikonet er i all hovedsak åpent, både når det gjelder bruk av leksikonet som informasjonskilde, men også i forhold til mulighetene for redigering.

3.3 Det skal ikke fungere: Teori mot Wikipedia

3.3.1 Allmenningens tragedie

Garrett Hardin kom i 1968 ut med artikkelen “Tragedy of the Commons” hvor han introduserte begrepet *allmenningens tragedie*, et begrep som siden hyppig har blitt brukt for å illustrere noen av de utfordringene allmenninger ofte opplever, deriblant ressursproblemer som vannmangel og global oppvarming. I artikkelen tegner Hardin et mørkt bilde av allmenninger som gir frihet til brukerne med konklusjoner som at ”frihet i en allmenning bringer ruin til alle” (Hardin 1968: 1244). Hardin eksemplifiserer dette ved hjelp av bønder som deler gresseareal for kyrene sine. Alle bøndene vil ønske å holde så mange dyr som mulig, og for hver enkelt bonde vil det å innføre en ekstra ku være formålstjenlig: Vedkommende får 100 % av avkastningen på kua, men kun en liten andel av problemene som oppstår for fellesskapet ved innføringen av det ene ekstra dyret. Dersom alle bøndene skulle ta den individuelt rasjonelle økonomiske beslutningen om å innføre én ekstra ku, vil hele allmenningen – i dette tilfellet beitemarken – bli overfylt og destruert av den ekstra belastningen. Hardin fremholder videre at det ikke finnes noen teknologiske løsninger på allmenningens tragedie, men at det derimot må skje en grunnleggende holdningsendring blant brukerne av en allmenning.

3.3.2 Fangens dilemma

Allmenningens tragedie er nært beslektet med det såkalte *fangens dilemma*, en klassisk spillteoretisk situasjon som belyser hvorfor to personer ikke nødvendigvis samarbeider, på tross av at et samarbeid i teorien vil gi det beste utfallet. Dilemmaet utspiller seg slik: To mistenkte er blitt arrestert av politiet, som skiller de to mistenkte slik at de ikke har mulighet til å kommunisere med hverandre. Begge de mistenkte får følgende tilbud: ”Hvis du tyster på din kompanjong og han holder tett, får vedkommende ti års fengsel og du slippes fri. Hvis begge tyster på hverandre får dere begge fem års fengsel.” Fangene blir også informert om at dersom de begge holder tett vil de grunnet manglende bevis slippe ut etter ett år. Scenarioet kan illustreres slik:

	B tyster	B holder tett
A tyster	A: 5 år, B: 5 år	A: 0 år, B: 10 år
A holder tett	A: 10 år, B: 0 år	A: 1 år, B: 1 år

Skjemaet ovenfor viser at det som gir det beste utfallet for begge parter er at begge holder tett og soner kun ett år. Imidlertid er konsekvensene overhengende store for den som holder tett dersom kameraten tyster, og følgelig blir fangens dilemma om vedkommende skal ta den store risikoen assosiert med å ha tillitt til sin kompanjong. Risikoen ved å tyste på kameraten vil alltid være mindre enn ved å holde tett, og følgelig tilsier situasjonen at begge fangene vil velge å tyste på den andre til tross for at dette fører til et sub-optimalt utfall for begge parter (Ostrom 1990: 3-6).

Både allmenningens tragedie og fangens dilemma tar for seg problemer knyttet til individuelt rasjonelle handlinger kontra handlinger som vil være til det beste for et en større gruppe det aktuelle individet er en del av. Denne problematikken er tilstedeværende i de fleste allmenninger, men er særlig interessant når det kommer til allmenninger på internett hvor individene ofte ikke har noen sosial kontakt, verken online eller offline, og bruken av allmenningene kan om ønskelig skje anonymt. Hvorfor skal noen ha tillitt til personer de ikke har noen relasjon til, annet enn at man frekventerer samme nettsted, og ikke minst; hvorfor skal man selv velge de handlingene som kommer fellesskapet til gode fremfor individuelt rasjonelle handlinger når alle handlinger kan skje i det skjulte?

3.4 Wikipedias utfordringer

Et felles gode er en allmenning, og per definisjon vil et felles gode slik som Wikipedia være sårbart for sosiale dilemmaer, situasjoner hvor kollektive interesser er i konflikt med private interesser. Følgelig kan det fort oppstå problemer knyttet til bruk, ledelse og bærekraftighet. Noen av de vanligste formene for sosiale dilemmaer allmenninger er utsatt for er konkurrerende bruk og free-riding. Typiske trusler for en kunnskapsallmenning slik som Wikipedia, vil være at leksikonet blitt omgjort til en handelsvare, altså en betalt versjon, eller at tjenesten lukkes for publikum og kun er tilgjengelig for et avsperrert samfunn. I den senere tid har vi eksempelvis sett at dette har skjedd med musikkstreamingtjenesten Spotify som fra mai 2011 strammet inn sin gratistjeneste⁵. Andre farer er forurensing i form av vandalisme

⁵ Spotify har store deler av sin levetid operert med nødvendige invitasjoner for å registrere seg, men i praksis har disse, med unntak av de første månedene, ikke vært særlig eksklusive og det er har også eksistert smutthull i registreringen som gjør at man fortsatt kan tillate seg å kalle Spotify tilgjengelig for alle.

eller at leksikonet og dets innhold ikke lenger er holdbart eller relevant (Hess og Ostrom 2007: 5). Eksempelvis vil en innstilling lik den Hardin tilegner bøndene i sitt scenario lett kunne føre til at bidragsytere vil overøse leksikonet med informasjon som er formålstjenlig for dem selv, men i det lange løp føre til at Wikipedia mister sin posisjon som informasjonskilde grunnet en altfor stor andel markedsførende eller på annen måte uleksikalske artikler. Som nevnt tidligere har Wikipedia imidlertid fastsatt visse retningslinjer for å forhindre en slik utvikling. Når dette er sagt er det dog ikke nok å fastsette retningslinjer og håpe at disse følges. Det er en intrikat prosess å utvikle en allmenning som gir den ideelle balansen av frihet til brukerne på den ene siden og stramme retningslinjer på den andre, og jeg vil senere i oppgaven forklare hvordan Wikipedia har klart å lykkes med nettopp dette.

En annen fare for allmenninger er såkalt free-riding. Free-riding finner sted når ”en person søker sin egen interesse på bekostning av andre ved ikke å bidra til en felles innsats når personen vil dra nytte av andres bidrag” (Hess og Ostrom 2007: 350). I tilfellet Wikipedia vil free-riding være at folk kun leser informasjon som andre har skrevet og ikke selv aktivt bidrar til prosjektet på noen som helst måte. Følgelig er det en mulighet for at utviklingen av leksikonet vil stagnere, og relevansen gradvis minskes som en konsekvens av lite oppdatert informasjon. Dersom man ser på en statistikk over antall bidragsytere versus antall besøkende på Wikipedias mange utgaver, er det liten tvil om at deltagelsen i leksikonet langt på vei gir assosiasjoner til 90-9-1-prinsippet, som har blitt gjort gjeldene for flere internettsamfunn (se for eksempel Peddibhotla og Subramani 2007). Prinsippet går ut på at kun 1 prosent av besøkende på et nettsamfunn er tunge bidragsytere, 9 prosent bidrar innimellom, mens de resterende 90 prosentene kun besøker siden, uten å bidra i noen som helst form (Nielsen 2009). Det har blitt fremstilt ulik statistikk over denne fordelingen på Wikipedia, blant annet at 1,8 % av bidragsyterne står for 72 % av innholdet og at 4,56 % av alle besøk ender i en redigering (McConnell 2006; Tancer 2007), og det er med andre ord på det rene at de aller fleste brukerne av Wikipedia er free-ridere som ikke bidrar med innhold.

Det interessante med Wikipedia er at selv om det altså ikke er noen tvil om at de aller fleste brukerne er gratisspassasjerer, lever allikevel leksikonet i beste velgående: Det finnes alltid noen som bidrar, enten med ny informasjon eller ved å redigere hva andre legger inn, og leksikonet holdes følgelig hele tiden oppdatert. Det tar sjelden lang tid før en kjent fotballspillers overgang fra en klubb til en annen, en skuespillers død eller utdelingen av en viktig pris blir rapportert, og den aktuelle artikkelen oppdatert i leksikonet. Dessuten vil store

mediebegivenheter, som for eksempel Michael Jacksons minnestund og det kongelige bryllupet i Storbritannia mellom prins William og Kate Middleton, som regel oppdateres parallelt med at det vises direkte på fjernsyn og i andre medier. Som Clay Shirky viser til i sin bok *Here Comes Everybody* (2008: 116-117), hadde Wikipedia en artikkel om terrorangrepene i London 7. juli 2005 kun minutter etter hendelsen, i løpet av fire timer hadde artikkelen over tusen redigeringer, og var en viktig ressurs for blant annet presse og pårørende. Ofte går det blant bidragsytere sport i å være raskest ute med en ny, stor oppdatering, og under nevnte bryllup mellom prins William og Kate Middleton var det ingen ringere enn grunnlegger Jimmy Wales som var raskest på tastaturet når det kom til å omdirigere artikkelen om Kate Middleton til *Catherine, Duchess of Cambridge* i det hennes nye tittel ble offentliggjort (wikipedia.org f)), og Wales innrømmet selv at han satt og ventet med fingeren på museknappen for å kunne være først ute (Wales 2011).

Med utgangspunkt i dette kan det med andre ord i realiteten ikke sies at den store andelen passive brukere medfører et svekket leksikon. I kapittel seks vil jeg belyse problemet med free-riding ytterligere og vise hvordan gratispassasjerene i form av sin posisjon som publikum faktisk utgjør en viktig del av leksikonet, snarere enn å være et problem. Jeg vil derfor også stille spørsmål om man derfor i det hele tatt kan snakke om et free-rider-problem når det gjelder Wikipedia.

En annen hindring Wikipedia teoretisk sett vil støte på er problemer knyttet til sin store størrelse. Olson (1965) fremholder i sin bok *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups* at en eventuell suksess knyttet til kollektiv handling for å oppnå et felles gode vil være influert av størrelsen på den aktuelle gruppen som er involvert. I følge Olson vil en stor gruppe ha mindre sannsynlighet til å lykkes med kollektiv handling fordi store grupper vil møte på høyere kostnader dersom de forsøker å organisere seg på noe vis. I tillegg til dette vil de enkelte medlemmene i en større gruppe ha relativt lite å vinne på å organisere seg, sammenlignet med individer i mindre grupper, og følgelig mener Olson at det er uunngåelig å forholde seg til gruppestørrelsen når man sikter å undersøke fenomenene kollektiv handling og felles goder (ibid: 21). De grunnleggende prinsippene ved et felles gode – at det er ikke-ekskluderende og ikke-rivaliserende – vil også føre til at det er umulig å nekte de personene som ikke ønsker å delta i fremskaffelsen av godet *bruk* av det, og derfor vil det, i følge Olson og i tråd med Hardins teorier, være uunngåelig med free-riding, noe som igjen vil virke

demotiverende på de som i utgangspunktet så seg villige til å delta i den kollektive handlingen.

Hvorvidt free-riding i det hele tatt er et problem for Wikipedia vil jeg som sagt komme tilbake til i et senere kapittel. Hva angår Olsons teorier om gruppestørrelse er det viktig å peke på den enorme utviklingen i kommunikasjonsteknologi siden Olsons bok ble publisert i 1965. I dagens samfunn vil kostnadene knyttet til det å spre et budskap, og å forbinde et stort antall gruppemedlemmer, kun være en brøkdel sammenlignet med i Olsons samtid, og internett – særlig wiki-teknologi – er med på å eliminere betydningen av tid og rom i en handlingsfase. Som en følge av web 2.0 og den nye situasjonen på internett med brukerskap innhold er det derfor snarere slik at større størrelse på en gruppe blir sett på som noe positivt for å oppnå kollektiv handling (se for eksempel Surowiecki (2004) *Wisdom of Crowds*; Rheingold (2002) *Smart Mobs*).

4 Metode

I arbeidet med denne oppgaven har jeg valgt flere ulike metodiske tilnærminger for best mulig å belyse problemstillingene. Først og fremst har jeg gjennomført en kvantitativ spørreundersøkelse blant registrerte bidragsytere hos bokmålsutgaven av Wikipedia, no.wikipedia.org, men jeg har også vært i samtale med Wikipediagrunnlegger Jimmy Wales samt benyttet meg av en mild form for feltobservasjon både som lurker⁶ og bidragsyter av leksikonet. I dette kapitlet vil jeg redegjøre for de metodiske valgene jeg har tatt, blant annet hvordan jeg har forholdt meg til innsamling og bearbeiding av data og hvilke utfordringer jeg har møtt underveis.

4.1 Retningslinjer og etikk

Internettforskning, herunder både forskning på internettfenomener og forskning som benytter seg av internett som redskap, er underlagt de alminnelige etiske kravene som annen forskning og jeg har forholdt meg til de forskningsetiske retningslinjene til Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH 2006). Ingen form for sensitiv informasjon i form av personopplysninger, inkludert IP-adresser, har blitt samlet inn. Imidlertid har de respondentene i den kvantitative undersøkelsen som har ønsket det hatt mulighet til å oppgi en e-postadresse for å være med i trekningen av et Universalgavekort. Det er ikke mulig å identifisere enkeltpersoner verken i datamaterialet eller i den ferdige oppgaven, ei heller knytte enheter fra materialet til brukernavn på Wikipedia. Dette ble også presisert overfor utvalget. Følgelig er undersøkelsen ikke meldepliktig jamfør Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjenestes retningslinjer (NSD 2011).

4.2 Måling av motivasjon

Et av målene mine for denne oppgaven er å belyse hvorfor personer bidrar til Wikipedia, men å måle motivasjon er ikke lett. Følgelig har forskere benyttet seg av vidt forskjellige metoder for å finne ut hvorfor folk gjør som de gjør, også når det gjelder kollektiv handling på internett. En metode er å benytte seg av kvantitative spørreskjemaer, og dette har også blitt gjort i forskning på nettopp Wikipedia, blant annet av Oded Nov og Shaul Oreg i “Exploring

⁶ Lurker = en som tilbringer tid i et nettsamfunn uten faktisk å bidra.

motivations for contributing to open source initiatives: The roles of contribution context and personal values.” (2008), og av Stacey Kuznetsov i “Motivations of contributors to Wikipedia” (2006). Både Nov/Oreg og Kuznetsov har i sine studier brukt egne utformede lister over potensielle motivasjonsfaktorer, og så bedt informantene respondere i form av en Likertskala. Likertskalaen er en skala utviklet av den amerikanske sosialpsykologen Rensis Likert for å måle styrken av holdninger til et gitt utsagn (Hellevik 2002). Skalaen er veldig utbredt i meningsmålinger og spørreundersøkelser og kan bestå av ulike antall punkter. Eksempelvis kan en Likert-skala bestå av en gradering fra 1 til 7, eller verbale alternativer som meget enig, enig, verken enig eller uenig, uenig, meget uenig.

Det å benytte seg av spørreskjemaer for å måle motivasjon har flere fordeler hvorav den mest åpenbare er muligheten til å nå ut til et stort antall respondenter i løpet av kort tid. Videre vil det innsamlede materialet være svært håndterbart med tanke på videre analyse. Imidlertid er det også flere begrensinger ved metoden. Judd Antin, doktorgradsstudent ved Berkley og forfatter av den anerkjente bloggen TechnoTaste.com, peker på hvordan motivasjoner gjerne er ”myke eller impliserte holdninger” (Antin 2009). Følgelig kan det være problematisk når en da ber noen ta stilling til noe som de ikke er vant med å tenke konkret på. Motivasjoner er ofte komplekse og mange kan ha problemer med å definere og sette ord på sin egen motivasjon. Respondenten kan derfor føle seg tvunget til å ta stilling til en sak som vedkommende er likegyldig til eller ikke klarer å identifisere. Uansett tilfelle vil undersøkelser som ber respondentene velge mellom gitte alternativer eller gradere sin enighet stå i fare for å komme med ukorrekte eller uklare data.

Den beste løsningen ville muligens vært en metodetriangulering hvor kvantitativ og kvalitativ metode ble kombinert, men med hensyn til denne oppgavens omfang følte jeg at det var mer hensiktsmessig å gjennomføre kun én av de metodiske tilnærmingene. Valget falt derfor på en kvantitativ metode, spørreundersøkelse, da dette lettere kunne belyse flere av problemstillingene på en tilstrekkelig måte. I håp om å få et bredere og mer nyansert bilde valgte jeg imidlertid å la de to spørsmålene som tok for seg motivasjoner, 2.3 og 2.4, være åpne spørsmål. Dette ga en mer tidkrevende analyseprosess, men jeg ønsket ikke å tvinge enhetene til å velge blant gitte svaralternativer⁷. Flere tidligere undersøkelser som tar for seg

⁷ Dessverre visste det seg at informantene hadde tolket spørsmålsstillingen i 2.3, “Hvorfor begynte du å redigere Wikipedia?”, på svært ulike måter, og resultatet ble at validiteten til dataene fra dette spørsmålet ble såpass svak at de beklageligvis ikke kunne benyttes i oppgaven. Spørsmålet burde ha blitt stilt på en mer presis måte.

motivasjoner for deltakelse til enten open source software eller open source content har kommet frem til at et flertall av bidragsyterne er motivert enten av ”ideologi” eller ”moro”(se for eksempel Nov 2007), og jeg mener derfor det vil være nyttig å kartlegge eventuelle variasjoner innenfor disse, noe jeg har gjort ved å la bidragsyterne selv identifisere og ordlegge sin motivasjon.

Videre kan det oppstå problemer med sosialt akseptable svar når man spør om motivasjoner da de fleste ønsker, bevisst eller ubevisst, å gi et sympatisk bilde av seg selv og sine intensjoner. Eksempelvis kan det tenkes at respondenter i en undersøkelse om motivasjoner for å bidra på Wikipedia vil styres i retning av altruistiske og ideologiske svar, da de føler at det er det som forventes av dem når de bidrar på et prosjekt som utad ofte fronter sin altruistiske ideologi. Imidlertid vil problemet med sosialt akseptable svar ikke være like stort ved en anonym undersøkelse. Hellevik (2002: 362-363) viser til en undersøkelse av MMI hvor det blant annet ble stilt spørsmål om hvorvidt det kunne godtas ”å bli hjemme fra jobben selv om en strengt tatt er frisk nok til å gå”. Spørsmålet ble stilt både i personlige intervjuer og i et skjema respondentene kunne fylle ut hjemme. På det nevnte spørsmålet viste det seg at andelen som mente dette ikke kunne aksepteres var 81 % ved personlig intervjuing, men ved egen avkryssing hadde denne andelen falt til 65 %. I tillegg er det grunn til å anta at spørsmål om motivasjoner på langt nær er så utsatt for sosialt akseptable svar som mer kontroversielle temaer som for eksempel homofilt ekteskap og innvandring.

4.3 Feltobservasjon

Kvale (2001: 53) forklarer hvordan man som forsker bør gjøre sitt ytterste for å oppnå en fullverdig begrepsmessig og teoretisk forståelse av det fenomenet som skal undersøkes, for å skape et grunnlag for tilføring og integrasjon av ny kunnskap. For å oppnå dette vil det være avgjørende med innlevelse fra forskerens side (Thagaard 2009) og det er imperativt at en forsker har en viss kjennskap til det vedkommende forsker på, noe også Jones understreker viktigheten av i boken *Critical Cyberculture Studies* (Jones 2006: xxi). Min innlevelse er sikret gjennom mitt selvstendige valg av Wikipedia og dets bidragsytere som forskningstema, et tema som jeg har stor interesse og fascinasjon for. Når en forsker på internett er det i tillegg avgjørende at en kombinerer teoretisk og praktisk kunnskap. En slik kombinasjon vil være essensiell for å kunne stille de riktige spørsmålene.

Da jeg valgte tema for denne oppgaven hadde jeg aldri selv bidratt på Wikipedia, men som et ledd i forskningsprosessen har jeg foretatt en mild form for feltobservasjon i den forstand at jeg opprettet jeg en brukerkonto og prøvde meg frem med redigeringer – både som registrert og uregistrert bruker. Videre gjorde jeg mitt ytterste for å undersøke flest mulig av Wikipedias funksjoner, deriblant oversikten over de siste endringene i leksikonet, artikkelhistorikk, diskusjoner og avstemminger på Tinget. Jeg deltok aldri selv i diskusjoner eller lignende, men opptrådte som en klassisk lurker over en lengre periode, blant annet for å forstå bidragsyternes lingo. Denne prosessen har vært helt avgjørende for min forståelse av leksikonet og har bidratt til at jeg i større grad har kunnet stille de riktige spørsmålene, både til meg selv og til informanter.

4.4 Kvantitativ undersøkelse

For å undersøke problemstillingene mine valgte jeg å gjennomføre en spørreundersøkelse blant registrerte brukere på bokmålsutgaven Wikipedia. Undersøkelsen er av typen postenquete (Østbye, Helland, Knapskog og Larsen 2002: 134), og ble utformet ved hjelp av Universitetet i Oslos tjeneste for datainnsamling via internett, Nettskjema⁸.

4.4.1 Utforming av spørreskjema

Som forsker ønsker man gjerne å stille så mange spørsmål som mulig for å få svar på så mye som mulig. En slik tankegang kan imidlertid virke mot sin hensikt da for lange undersøkelser kan føre til at respondentene enten gir seg halvveis i besvarelsen eller svarer mindre fullstendig enn vedkommende ville ha gjort på en undersøkelse med færre spørsmål. Dermed kan forskeren risikere å sitte igjen med et svakere datasett enn hva vedkommende ville hatt dersom undersøkelsen var kortere. I lys av dette gjorde jeg mitt ytterste for å holde lengden på undersøkelsen nede, men samtidig få dekket inn mitt informasjonsbehov. Oppsettet til Nettskjema var slik at respondenten fikk se hele undersøkelsen på én side, og derfor ikke fikk seg noen overraskelser hva angikk lengde. Slik håpet jeg å minske frafallet underveis i undersøkelsen.

I de tilfellene hvor jeg følte at jeg hadde en god oversikt over utfallsrommet valgte jeg å benytte meg av lukkede spørsmål i undersøkelsen. Lukkede spørsmål gir et materiale som er

⁸ nettskjema.uio.no

betydelig enklere å jobbe med i etterkant av innsamlingen, og er også raske å svare på for respondentene. Der hvor jeg ikke følte meg sikker på potensielle svar valgte jeg å bruke åpne spørsmål, eksempelvis på spørsmålet om motivasjoner for deltagelse i leksikonet. En fordel ved et åpent spørsmål er at en ikke risikerer at respondenten velger et vilkårlig oppgitt svaralternativ for å slippe å si ”vet ikke”, og respondenten står også fritt til å velge form i svaret sitt. Dataene fra åpne spørsmål vil derfor være mer nyanserte, men krever en betydelig større innsats i analyseprosessen enn avkryssingsspørsmål. En variasjon av åpne og lukkede spørsmål kan også være nyttig for å bryte opp monotonien i spørreskjemaet (Østbye et. al 2002: 143).

På mange måter fungerer et spørreskjema som en samtale og oppbyggingen av skjemaet samt rekkefølgen på spørsmålene bør være nøye gjennomtenkt (ibid: 152). Jeg valgte å starte undersøkelsen med en serie enkle spørsmål om bakgrunnsinformasjon som kjønn alder osv. Deretter samlet jeg en rekke spørsmål som omhandler respondentens egne bidrag til leksikonet før jeg hadde noen få korte spørsmål om eventuelle bidrag til andre internettprosjekter. Avslutningsvis kommer noen holdningsspørsmål om Wikipedia som kilde og dets troverdighet. Undersøkelsen finnes som vedlegg (vedlegg 1).

4.4.2 Testing av undersøkelsen

Publisering av undersøkelsen var et svært kritisk punkt i forskningsfasen, og det ville ha vært svært uheldig om den ikke fungerte. Når en spørreundersøkelse først er sendt ut kan den ikke endres uten å svekke reliabiliteten betraktelig og det er derfor imperativt at spørsmålene og skjemaet som helhet fungerer best mulig. I tillegg til å benytte meg av mine medstudenter som forsøksrespondenter, sendte jeg også undersøkelsen til to bidragsytere ved Wikipedia. Det er viktig å teste spørreskjemaer på personer som likner det endelige utvalget (Østbye et. al 2002: 153). Begge disse gruppene ga svært nyttige innspill til skjemaet og det ble foretatt noen småjusteringer av undersøkelsen basert på disse. I tillegg fikk jeg et godt estimat på hvor lang tid det ville ta å besvare undersøkelsen, slik at jeg kunne opplyse utvalget om dette før de tok fatt på besvarelsen.

4.4.3 Utvalg av enheter og utsendelse av undersøkelse

Som presisert i min problemstilling har jeg valgt å ta for meg registrerte brukere på bokmålsutgaven av Wikipedia. I følge leksikonets egen statistikk, er antall registrerte brukere på leksikonet per 11.2.11 188.151 (wikipedia.org g)). Dette tallet viser imidlertid til alle brukernavn som er blitt opprettet siden oppstarten i 2001, og dersom vi ser på antall *aktive* brukere er tallet på samme tidspunkt kun 2511. Med aktive brukere menes brukere som har hatt utført en handling på leksikonet innenfor de siste 30 dagene. Med tanke på at populasjonen er relativt liten, var det viktig for meg å nå ut med undersøkelsen til flest mulig slik at jeg ville få et tilstrekkelig antall respondenter, og for å oppnå dette benyttet jeg meg av ulike utvelgingsmetoder.

Det første jeg gjorde var å legge ut en link til undersøkelsen på tre forskjellige steder i leksikonet. For det første ble linken lagt ut på Tinget, brukernes felles talerstol. Her kan brukerne legge ut forslag og tanker om Wikipedia-prosjektet og tanken er at innleggene som blir lagt ut her skal være av interesse for flere, og holde et visst nivå av seriøsitet. På den annen side finner vi Torget som har en noe mer uformell karakter og hvor brukere eksempelvis kan be om hjelp til wiki-formatering og bedrive generell sosialisering. Link til undersøkelsen ble også lagt ut her, samt på min egen brukerside. På denne måten foregikk deler av utvalget av respondentene gjennom selvseleksjon. Ved selvseleksjon er det enhetene selv som avgjør om de vil være med i utvalget eller ikke. (Hellevik 2002: 120) Ved å legge ut link til undersøkelsen på flere steder i leksikonet hadde i og for seg hele populasjonen muligheten til å bli en del av utvalget, men det er opp til den enkelte enhet om vedkommende ønsker å benytte seg av denne muligheten. Det er her viktig å påpeke at ikke nødvendigvis alle registrerte brukere kom over undersøkelsen, men i teorien så var muligheten til stede for hele populasjonen da linken var tilgjengelig for alle. Det ideelle, metodisk sett, hadde vært at alle brukere automatisk fikk opp et pop-up-vindu med undersøkelsen ved innlogging i leksikonet, eventuelt en notis med link til undersøkelsen, og jeg var i kontakt med et par administratorer for å forhøre meg om noe slikt var mulig å gjennomføre, men dessverre lot deg seg ikke gjøre. En slik handling måtte ha blitt godkjent av administratorene ved leksikonet og trolig syntes flere av disse at en slik link ville blitt et forstyrrende element ved leksikonet.

Link til undersøkelsen ble derfor også sendt via e-post til aktive brukere som har registrert en e-postadresse i Wikipedia-systemet, og disse hadde derfor en betydelig større sjanse for å

komme med i utvalget enn de brukerne som ikke hadde registrert en adresse. Dette, i kombinasjon med utvelgelse ved selvseleksjon, gjør at enhetene i utvalget skiller seg fra den øvrige populasjonen ved at de (mest sannsynlig) har oppgitt en e-postadresse samt i det hele tatt funnet grunn til å delta i undersøkelsen. Som Hellevik (2002: 122) påpeker er det derfor fare for at enhetene ”avviker systematisk fra resten av universet når det gjelder andre egenskaper som er relevante for undersøkelsen”, men jeg mener fortsatt at dette er den mest hensiktsmessige måten å foreta utvelgelsen på, da det er snakk om en forholdsvis liten populasjon og fokuset må ligge på å nå ut til en så stor andel som overhodet mulig, omstendigheter og ressurser tatt i betraktning.

En liste over aktive brukere kan finnes på en av Wikipedias spesialsider (wikipedia.org h))⁹, noe som i stor grad forenklet arbeidet med å finne relevante informanter. Linken ble sendt til alle aktive brukere som hadde oppgitt en e-postadresse, men med to klare unntak: For det

Wikipedia:Babel	
pt	Este usuário fala o português como seu idioma natural.
no-0	Denne brukeren har liten eller ingen kjennskap til norsk (bokmål).
en-3	This user is able to contribute with an advanced level of English .
es-2	Este usuario puede contribuir con un nivel intermedio de español .

Skjerm bilde 10: Standardisert tabell for språkferdigheter.

første ble undersøkelsen ikke sendt til roboter. Roboten er script som er opprettet av enkelte brukere, og godkjent av administratorer eller byråkrater, som kjøres for å gjøre rutinemessig vedlikeholdsarbeid på Wikipedia. Den vanligste oppgaven for roboter er å opprette såkalte interwikilenker til Wikipedia på andre språk, men det finnes også roboter med andre oppgaver, deriblant å undersøke om oppgitte lenker fortsatt fungerer. Videre ble undersøkelsen ikke sendt

til brukere som tydelig oppgir på sin brukerside at de ikke kan norsk. Dette er hovedsakelig internasjonale

wikipedianere som driver med interwikilenking, og det er i all hovedsak denne type endringer de gjør på bokmålswikipedia. Mange av bidragsyterne som er aktive på flere utgaver av Wikipedia oppgir sine ferdigheter i de ulike språkene ved hjelp av en standardisert tabell (skjerm bilde 10) som er mulig å legge inn på brukersiden.

For å kunne sende ut undersøkelsen til de aktive brukerne måtte jeg selv være logget inn og manuelt klikke meg inn på hver enkelt bruker for å undersøke om de hadde oppgitt en e-postadresse jeg kunne kontakte dem gjennom. Dersom dette var tilfelle ville det i venstre

⁹ http://no.wikipedia.org/wiki/Spesial:Aktive_brukere

kolonne være mulig å benytte seg av funksjonen ”send e-post til bruker”. Men selve adressen var ikke synlig. Etter å ha sendt ut 100 e-poster fikk jeg denne meldingen:

Skjerm bilde 11: Handlingsgrense overskredet.

”Noen minutter” viste seg å være en liten underdrivelse fra leksikonets side, og i realiteten ble jeg forhindret å sende ut e-poster de neste 24 timene. Jeg kontaktet en administrator jeg tidligere hadde hatt kontakt med på Wikipedia, for å undersøke mulighetene for å omgå denne regelen, eventuelt justere opp handlingsgrensen. Til tross for positiv respons ble ikke dette iverksatt, trolig på grunn av lang behandlingstid hos den nevnte administratoren. Følgelig måtte undersøkelsen sendes ut i løpet av en noe lengre periode, og listen over aktive brukere ved starten av utsendingsprosessen er ikke nødvendigvis identisk med den ved slutten av prosessen, men jeg mener at dette ikke har noen videre innvirkning på resultatene i undersøkelsen, da det fortsatt er slik at alle som fikk tilsendt undersøkelsen er aktive brukere på det tidspunktet de mottok undersøkelsen. Totalt ble link med undersøkelsen sendt til 1204 personer. At jeg sendte undersøkelsen via Wikipedia falt ikke i god jord hos alle mottakerne. Noen mente at det var feil å benytte Wikipedia i forskningsøyemed, og andre – som ikke hadde oppgitt at de ikke forstod norsk – oppfattet e-posten med link som spam. Allikevel var det en overvekt av positive tilbakemeldinger fra utvalget.

En av respondentene kom med en henvendelse om at et av spørsmålene kunne misforstås og derfor burde omformuleres. Det aktuelle spørsmålet var 2.2: ”Hvor mange redigeringer har du på Wikipedia?”. Respondenten oppga at det var uklart om det var snakk om redigeringer på Wikipedia generelt eller kun redigeringer på bokmålsutgaven. Jeg er helt enig i at dette spørsmålet burde ha hatt en annen, mer spesifikk, formulering. Ettersom undersøkelsen imidlertid allerede hadde blitt sendt ut og jeg hadde mottatt en god del besvarelser, omformulerte jeg allikevel ikke spørsmålet. Ved spørreskjemaundersøkelser er det svært viktig å aldri endre spørsmålene, slik at undersøkelsen blir mest mulig lik for alle

respondentene. (Østbye et. al 2002: 151) Dersom jeg skulle ha omformulert spørsmålet måtte jeg enten ha sendt ut undersøkelsen på nytt til alle respondentene, eller slettet alle besvarelsene som kom inn før endringen ble iverksatt. Med tanke på tid og ressurser anså jeg ikke noen av disse alternativene hensiktsmessige, og jeg ville ha mistet respondenter ved begge løsningene. Dersom jeg skulle ha sendt ut undersøkelsen på nytt er det rimelig å anta at flere av mottakerne ikke hadde giddet å svare på undersøkelsen en andre gang, samt at det muligens ville ha blitt oppfattet som uprofesjonelt, noe som også kan bringe svarprosenten ned. Dette er særlig relevant for no.wikipedia hvor den aktuelle populasjon er såpass liten, og det ville derfor vært ekstra utfordrende å finne nye respondenter til å erstatte de som eventuelt ville ha falt fra i en ny utsendelse av undersøkelsen.

I lys av dette valgte jeg å beholde den originale formuleringen av spørsmål 2.2, selv om det er på det rene at respondentene kan ha tolket denne ulikt, noe jeg har måttet legge til grunn når jeg igjen skulle tolke respondentenes svar på nevnte spørsmål. Dette vil jeg komme tilbake til i kapittel fem.

I et forsøk på å øke svarprosenten ga jeg respondentene muligheten til å oppgi en e-postadresse slik at jeg kunne trekke en tilfeldig respondent som fikk et Universalgavekort på 500,-. E-postadressene ble ikke benyttet i noen annen sammenheng og ble slettet umiddelbart etter trekning.

4.4.4 Håndtering av innsamlet materiale

Antall respondenter totalt var 513, men 10 av disse ble erklært ugyldige da de kun oppgir å være uregistrerte brukere og i så måte faller utenfor den populasjonen jeg ønsker å undersøke. De som derimot oppgir å være uregistrerte brukere i tillegg til registrerte brukere faller innenfor min målgruppe. Til slutt satt jeg derfor igjen med 503 gyldige besvarer. Til tross for at undersøkelsen ble sendt til 1204 personer er det ikke nødvendigvis slik at utvalget er samme antall da undersøkelsen også lå tilgjengelig på Torget og Tinget. Følgelig er det ikke mulig å regne ut eksakt svarprosent. Det er likevel rom for å anta at størsteparten av de som besvarte undersøkelsen via linkene på Tinget, Torget og eventuelt min brukerside, også mottok undersøkelsen på e-post da de ved å oppsøke Torget og Tinget mest sannsynlig er aktive brukere. Med tanke på at svarprosenten på postenqueter pleier å være nokså lav, ”ofte langt under 50 %”(Østbye et. al. 2002: 135), er jeg godt fornøyd med antall respondenter.

Ettersom respondentene i undersøkelsen er anonyme, er det viktig å reflektere over hvorvidt dette kan ha hatt innvirkning på autentisiteten i de innsamlede dataene (Markham og Baym 2008: 50). Særlig kan dette være relevant for forskning gjennom internett, da mange opplever internett som en distansert arena hvor det er mer akseptabelt å begå halvsannheter (Nasquin et al. 2010). Jeg har valgt å ta respondentenes svar for det de er, og gått ut i fra at de har vært oppriktige i sine svar til meg. Dette betyr at jeg ikke har foretatt noen analyse over hvorvidt deres utsagn er autentiske eller ikke. Når det er sagt har jeg heller ikke under arbeidet med materialet kommet over data som har gitt meg grunn til å betvile denne beslutningen.

Et problem jeg derimot støtte på da jeg skulle analysere dataene var manglende data grunnet partielt frafall. I motsetning til enhetsfracfall hvor det ikke finnes noen data fra/om enheten, forekommer partielt frafall eksempelvis dersom en enhet svarer på noen, men ikke alle spørsmål i en undersøkelse (Zhang 1998: 3). Dersom det ikke er noen spesiell mistanke om en systematikk som ligger bak det partielle frafallet, vil det være snakk om et tilfeldig partielt frafall, og det er det jeg mener jeg var tilfelle her. Jeg oppfatter ingen systematikk i frafallene.

Partielt frafall er et utbredt problem i statistisk analyse av data, og følgelig finnes det flere metoder for å minske et eventuelt frafall. En av de mest brukte og også mest effektive når det gjelder webundersøkelser er et oppsett/design hvor en må avgi svar på ett spørsmål for å komme videre til neste. Dessverre hadde ikke jeg tilgang til verktøy som gjorde dette mulig, og på flere av spørsmålene var det et partielt frafall i større eller mindre grad. Et av de største, og mest overraskende, frafallene var på spørsmålet om alder hvor hele 68 (13,5%) av de 503 respondentene ikke hadde besvart spørsmålet. Hva dette skyldes er uvisst. Deltakerne ble bedt om å fylle inn alder i en boks, og det var følgelig ingen svaralternativer som manglet, noe som kunne ha vært tilfelle ved bruk av for eksempel avkrysningsbokser. I og med at frafall betyr at størrelsen på utvalget varierer mellom spørsmålene, er det viktig å være bevisst på hvordan man håndterer og presenterer resultatene.

En måte å løse partielt frafall på er gjennom imputering. Imputering vil si å estimere en verdi for hver respondent som ikke besvarer et spørsmål, basert på andre svar i undersøkelsen. Eksempelvis kan inntekt imputeres basert på respondentens kjønn, alder og yrke. Dersom en vet at en kvinne i alderen 25-30 jobber fulltid innenfor helsesektoren, kan hun imputeres gjennomsnittsinntekten til alle andre som faller i samme kategori, fremfor gjennomsnittsinntekten til alle respondentene i undersøkelsen. I og med at det skal en god del utregning til for å kunne benytte seg av imputering kan det bli en svært tidkrevende prosess.

Ofte vil det også være vanskelig å gjennomføre fordi folk som unnlater å svare på ett spørsmål, gjerne ikke svarer på flere. Jeg har i stedet derfor valgt å håndtere de partielle frafallene ved å trekke fra de manglende dataene fra størrelsen på utvalget (N), slik at N vil variere på de ulike spørsmålene. Det opplyses alltid om Ns faktiske størrelse i tabellene.

All analyse av de kvantitative dataene er gjort i Microsoft Excel 2007. Utvalgte tabeller finnes i oppgaveteksten og som vedlegg. Alle regneark er imidlertid tilgjengelige på forespørsel.

4.5 Samtale med Jimmy Wales

I tillegg til den kvantitative undersøkelsen har jeg også hatt en samtale med Jimmy Wales, grunnlegger av Wikipedia. Denne samtalen ble utført i forbindelse med et Norgesbesøk hvor Wales blant annet holdt et kurs for kunder og ansatte i IT-selskapet Bouvet. Jeg var så heldig å få adgang til Wales' foredrag, og benyttet anledningen til å hilse på ham i en pause, samt ytre forslaget om en samtale dersom han skulle ha tid. Det hadde han, og dagen etter, lørdag 17. oktober 2009, hadde jeg en 90 minutter lang uformell lunsj med Wales på en restaurant i Oslo. Ettersom dette møtet ikke var planlagt særlig lenge i forveien, hadde jeg ikke tilgang til opptaksutstyr, og jeg hadde heller ikke utarbeidet noen intervjuguide. Det var heller ikke klarlagt for noe formelt intervju, men heller en uformell samtale om min oppgave og Wikipedia generelt, og jeg følte derfor heller ikke at det ville være forskningsetisk riktig å føre et formelt intervju. Wales ble imidlertid godt informert om mitt prosjekt og muligheten for at uttalelser kunne bli sitert under fullt navn i oppgaven. Dette ga Wales samtykke til.

Jeg benyttet meg som sagt ikke av noen form for opptaksutstyr, men skrev ned relevante passasjer fra samtalen umiddelbart etter at møtet var over. Jeg valgte å ikke ta notater underveis da jeg heller ville fokusere på å opprettholde den sosiale interaksjonen med Wales. Selv om notering underveis har sine fordeler, særlig når det ikke blir gjort opptak av intervjuet, medfører det en utfordring i det å kombinere notatskrivingen med å stille relevante spørsmål, lytte til informanten samt observere og respondere umiddelbart på det vedkommende sier (Thagaard 2009: 102).

I tillegg til denne samtalen i Oslo har jeg hatt noe kontakt med Wales gjennom Facebook i løpet av arbeidet med oppgaven, både med tanke på oppfølgingsspørsmål som har dukket opp, samt sitatsjekk av alle brukte uttalelser.

4.6 Refleksjon over de metodiske valgene

Jeg brukte lang tid på å sette meg inn i Wikipedia, både teoretisk og praktisk, før jeg foretok noen metodiske valg. Etter å ha skrevet denne oppgaven sitter jeg naturlig nok like fullt inne med mye kunnskap om Wikipedia, internettkultur, allmenninger og motivasjoner som jeg ikke hadde før denne prosessen startet. Det at jeg har opparbeidet meg ny kunnskap underveis i arbeidet gjør at jeg ser både fenomenet Wikipedia og mitt forskningsdesign i et annet lys enn før jeg startet og jeg har underveis måttet revurdere de metodiske valgene. Dersom jeg skulle ha gått i gang med dette prosjektet på nytt ville jeg trolig ha gjort en god del ting annerledes. Jeg har funnet nye spørsmål jeg gjerne skulle ha stilt, jeg ville ha stilt flere spørsmål på en annen måte, jeg har funnet nye måter å gjøre ting på og jeg har funnet ny teori jeg gjerne skulle ha operasjonalisert. Like fullt mener jeg at mine metodiske valg har hjulpet meg med å svare på problemstillingene, og derfor har fungert godt til sitt formål.

5 Bidragsytere og brukervaner

I dette kapitlet ønsker jeg å se på flesteparten av svarene som jeg har samlet inn gjennom min kvantitative undersøkelse. Jeg vil prøve å gi et innblikk i hvem bidragsyterne er, gjennom både demografi og brukervaner, samt avdekke visse holdninger knyttet både til Wikipedia og brukerskapt innhold generelt.

5.1 Bakgrunnsvariabler

Fem bakgrunnsvariabler er undersøkt: Kjønn, alder, bosted, yrkessituasjon og utdanningsnivå. Ved å undersøke disse variablene ønsker jeg å kartlegge demografien blant dagens bidragsytere, og å reflektere over hvilke konsekvenser denne eventuelt kan ha på leksikonets kvalitet og relevans. Bokmålsutgaven av Wikipedia innehar ingen oversikt over disse variablene, og som sammenligningsgrunnlag har jeg benyttet meg av andre publiserte undersøkelser som omhandler Wikipedia og dets brukere, i all hovedsak en undersøkelse utført av Wikimedia Foundation i samarbeid med UNU-Merit¹⁰, publisert i mars 2010. Denne undersøkelsen tar imidlertid for seg alle brukere av leksikonet, og ikke kun bidragsyterne, men i store deler av det empiriske materialet er bidragsyterne behandlet isolert vekk fra de vanlige brukerne, slik at jeg kan foreta relevante sammenligninger. I tillegg til denne undersøkelsen har jeg benyttet meg av statistikkbanken til Statistisk Sentralbyrå hvor det har vært relevant

5.1.1 Kjønnsfordeling

De fleste undersøkelser som tar for seg bidragsyterne til Wikipedia, deriblant overnevnte undersøkelse fra UNU-Merit, har vist at det er en klar overvekt av mannlige bidragsytere til leksikonet, og mine funn konstaterer at dette også er tilfelle blant de registrerte brukerne på no.wikipedia.:

Kjønn	Antall	Prosent
Menn	441	88,2 %
Kvinner	59	11,8 %
N =	500	100,0 %

Tabell 1: Kjønnsfordeling, registrerte bidragsytere no.wikipedia.

¹⁰ Et felles forskning- og opplæringscenter for FN-Universitetet (UNU) og Maastricht University

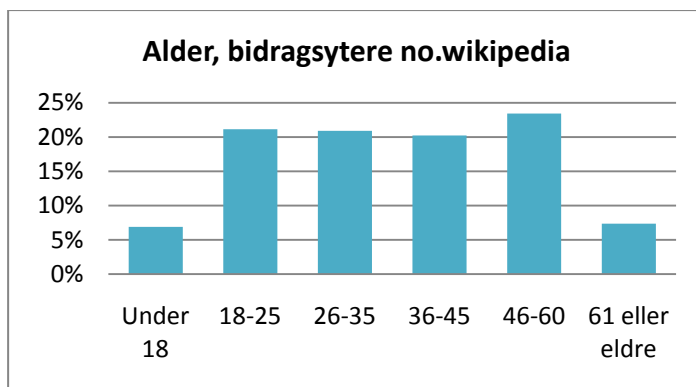
Som vi ser av tabell 1, er hele 88,2 % av respondentene menn og følgelig kun 11,8 % kvinner. Denne skjevheten i kjønnsfordeling var forventet med tanke på det empiriske materialet som er tilgjengelig fra andre undersøkelser som omhandler Wikipedia. UNU-Merit undersøkelsen viser for øvrig at det på langt nær er en så skjev kjønnsfordeling blant leserne til Wikipedia, hvor prosentandelen kvinner er oppe i 31 %,

Sue Gardner, daglig leder i Wikimedia, sier at organisasjonen har satt seg et mål om å øke andelen kvinnelige bidragsytere til 25 % innen 2015. Hun presiserer likevel at de ikke er ute etter mangfold for mangfoldets skyld, men for å forsikre seg om at leksikonet er så bra som mulig, i henhold til Wikipedias mål om å gi alle mennesker ”gratis tilgang til summen av all menneskelig kunnskap” (Wales 2004). Utfordringen ligger i at for å kunne få tilgang til all menneskelig kunnskap må demografien være bredest mulig, og tallenes tale er klar: Kvinner er ikke godt nok representert på Wikipedia. Etter hvert som leksikonet har vokst inneholder det artikler om de fleste temaer, men den skjeve kjønnsfordelingen gjenspeiler seg i vektingen av disse temaene. New York Times journalist Noam Cohen forklarer hvordan tradisjonelt mer feminine temaer som vennskapsbånd, skodesigner Jimmy Choo og tv-serien Sex and the City har mye mindre omfattende artikler på en.wikipedia enn tradisjonelt mer maskuline temaer som lekesoldater, tv-spillet Grand Theft Auto og tv-serien The Sopranos (Cohen 2011).

Hvorvidt en god artikkel om et gitt tema skrives av en mann eller kvinne har kanskje ingen betydning, men problemet kommer når et tema blir underrepresentert, eller ikke representert i det hele tatt, fordi bidragsyterne rett og slett ikke sitter på tilfredsstillende informasjon om temaet. Wikipedia har en unik sterk posisjon som informasjons- og kunnskapsformidler, og benyttes daglig i utallige sammenhenger; for å avgjøre veddemål, i skolesammenheng og ikke minst av journalister som stadig oftere bruker Wikipedia som utgangspunkt for artikler. I lys av denne posisjonen er det bekymringsfullt dersom én enkelt demografisk gruppe dominerer innholdet i så stor grad som er tilfelle per dags dato. Det er her viktig å presisere at det på ingen måte er slik at den gruppen som i dag er overrepresentert trenger å legge ned mindre arbeid i leksikonet, det er derimot viktig å forstå hvorfor noen grupper – deriblant kvinner – er underrepresentert slik at man i fremtiden kan etterstrebe en utjevning av forskjellene.

5.1.2 Aldersfordeling

Som nevnt i metodekapitlet var det et nokså stort frafall på spørsmålet om alder, og hele 13,5 % besvarte ikke spørsmålet, uten at jeg har klart å finne en årsak til dette. Av de 435 som besvarte spørsmålet ser vi at det er et stort spenn mellom yngste og eldste bidragsyter på henholdsvis 9 og 89 år. Gjennomsnittet ligger noe overraskende på 37,2 år. Dette er overraskende fordi tilsvarende undersøkelser stort sett viser en betraktelig lavere gjennomsnittsalder for bidragsyterne. Eksempelvis oppgir undersøkelsen utført av UNU-Merit en gjennomsnittsalder på 26,8 år. Det er her viktig å presisere at UNU-Merit undersøkelsen tar for seg bidragsytere generelt, der hvor jeg kun ser på registrerte brukere. En annen undersøkelse, utført av Nov (2007), viser en gjennomsnittsalder på 30,9 år. I likhet med min undersøkelse, tar også Nov kun for seg registrerte brukere, noe som kan være en pekepinn på en høyere alder blant de som velger å registrere seg fremfor de som forblir uregistrerte, men det empiriske materialet er for svakt til å kunne fastslå dette.

Figur 1: Aldersfordeling bidragsytere no.wikipedia

Dersom vi slår dataene sammen i grupper ser vi ut i fra figur 1 at aldersfordelingen blant bidragsyterne er nokså jevn, og alle aldersgrupper er godt representert. Særlig interessant er det at hele 31 % av bidragsyterne er over 45 år, ettersom denne aldersgruppen statistisk sett bruker betydelig mindre tid på internett enn gruppen under 45 år (Norsk mediebarometer 2010). Det store spennet og den jevne fordelingen i alder velger jeg å se på som noe utelukkende positivt for leksikonet. Bredere demografi betyr bredere dekning innholdsmessig, og den jevne aldersfordelingen er forhåpentligvis med på å gi en mer korrekt vekting av de ulike temaene.

5.1.3 Bosted

Som nevnt i kapittel to er hver utgave av Wikipedia knyttet opp mot språk og ikke geografi, og bokmålsutgaven av Wikipedia har ingen nærmere tilknytning til landet Norge enn at flesteparten av bidragsyterne bor i dette landet. I tråd med dette viser tallene fra min undersøkelse (tabell v1, vedlegg) at hele 8,5 % av respondentene er bosatt i utlandet. Ellers sammenfaller den prosentvise fordelingen av bidragsyterne etter fylke stort sett med tilsvarende tall for befolkningen generelt (ssb.no). Den mest markante forskjellen finner vi i andelen bidragsytere fra hovedstaden som har over dobbelt så mange bidragsytere i forhold til hva befolkningstallet generelt skulle tilsi, men også Sør-Trøndelag er representert med en høyere andel enn forventet. Ellers ligger bidragsnivået noe under forventet i Buskerud, Hedmark, Oppland og Østfold.

5.1.4 Yrkessituasjon og utdanningsnivå

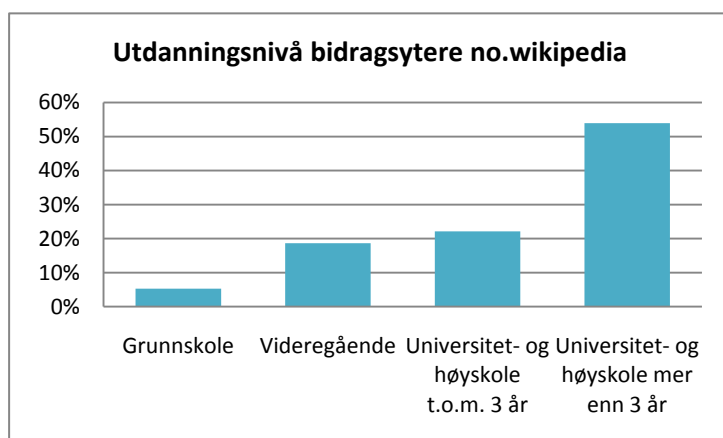
Det autonome prinsippet ved deltagelsen i brukerskapte nettsteder som Wikipedia, tilsier at folk vil bidra ut i fra de ressursene de sitter på i forhold til tid, materiell og ferdigheter. (Fuster Morell 2009: 12) Spørsmålet om yrkessituasjonen er derfor stilt blant annet for å gi en viss pekepinn på hvor mye fritid bidragsyterne sitter på og således hvor mye tid de potensielt *kan* benytte til å bidra til Wikipedia. Mange av de aktive bidragsyterne bruker svært mye tid på leksikonet (se 5.2.3), og det vil være interessant å belyse hvorvidt dette fungerer som et eventuelt substitutt til et arbeids- eller studieliv. Videre er en oversikt over yrkessituasjonen relevant for å danne seg et klarere bilde av bidragsyterne som gruppe.

Ut i fra tabell 2v (vedlegg), ser vi at hele 55 % av respondentene jobber fulltid og over 27 % enten studerer eller studerer og jobber, noe som tilsier at bidragsyterne til Wikipedia på ingen måte er personer som ikke har annet å fylle dagene sine med. Andelen som oppgir å være arbeidsledig er 3,8 %, noe som kun er 0,8 % høyere enn tilsvarende tall for Norges befolkning (ssb.no). Derimot samsvarer ikke andelen uføre bidragsytere med liknede tall for befolkningen, med henholdsvis 2,4 % og 11,5 % som oppgir å være uføre. Denne forskjellen kan muligens ha noe av sin forklaring i et uheldig digitalt skille hvor mange uføre, deriblant mennesker med funksjonshemming, ikke er like delaktige på internett grunnet lite brukervennlige teknologiske løsninger.

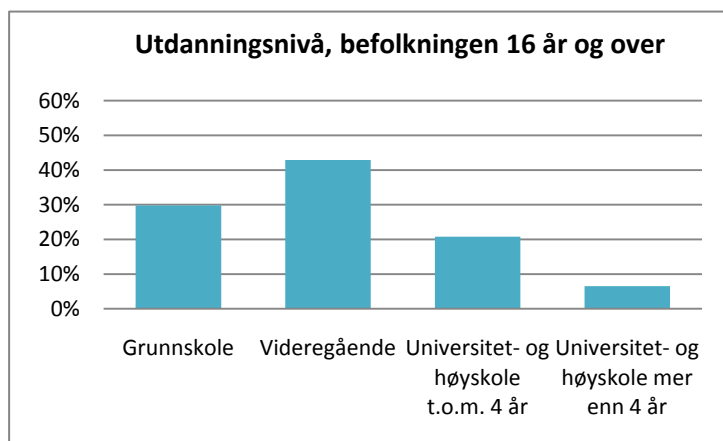
Tretti av respondentene oppga å være under 18 år, men det var ikke lagt inn noe eget alternativ for ”skoleelev” i undersøkelsen, og en kontroll viser at alle disse 30 respondentene har svart ett av de to alternativene ”studerer” og ”studerer og jobber”. Med andre ord vil de to gruppene som tar for seg studenter også inkludere elever i grunnskolen og videregående skole. Det kom ingen tilbakemeldinger på at kategorien ”skoleelev” manglet, men det er allikevel mulig at denne burde ha blitt inkludert for å gi et enda mer nyansert bilde av yrkes- og studiesituasjonen for leksikonets bidragsytere. I etterkant kan det tenkes at det nok burde ha vært inkludert enda en valgmulighet, for eksempel ”annet” eller ”hjemmeværende”. Slik verdiene var utformet forelå det ikke en fullgod svarmulighet for eksempelvis mødre i fødselspermisjon, og dette er en gruppe det ville ha vært spennende å se deltagelsen fra, særlig med tanke på at gruppen har mange medlemmer er svært aktive på andre nettsteder som baserer seg på brukerskap innhold, spesielt forumaktivitet på nettsteder som for

eksempel babyverden.no og barnimagen.com.

Utdanningsnivå er interessant å se på med tanke på kvaliteten til artiklene i Wikipedia. En av de vanligste innvendingene mot leksikonet er nettopp det at det er skrevet av amatører og derfor ikke

Figur 2: Utdanningsnivå bidragsytere

Figur 3: Utdanningsnivå befolkningen

pålitelig som informasjonskilde (Se for eksempel Keen 2008). Nedenfor følger to diagram som viser utdanningsnivået respondentene og befolkningen generelt:

Når en ser på figur 2 og 3, så er det viktig å understreke at SSB opererer med andre verdier enn det

jeg har gjort i min undersøkelse og deler inn høyere utdanning 0-4 år / mer enn 4 år, mens jeg har benyttet meg av verdiene 0-3 år / mer enn 3 år. Allikevel viser tallene at bidragsyterne

til no.wikipedia generelt sett har langt høyere utdanning enn befolkningen generelt, og hele 76 prosent av bidragsyterne har universitetsutdanning (figur 2) mot bare 28 prosent av befolkningen (figur 3).

Selv om et flertall av bidragsyterne på no.wikipedia har universitetsutdanning er det allikevel viktig å understreke at dette ikke nødvendigvis vil si at de er eksperter, og jeg har heller ikke undersøkt om de i det hele tatt bidrar innenfor felt som de har utdanning i. Tallene avviser således heller ikke at mange av bidragsyterne er amatører. Det tallene imidlertid dokumenterer, er at Wikipedia jevnt over er skrevet av folk med høyere utdanning enn befolkningen generelt, hvilket ubetinget vil være en positiv faktor når det er snakk om formidling av kunnskap. Når det er sagt så mener mange, inkludert Jimmy Wales, at det ikke er så viktig hvem som har skrevet noe så lenge informasjonen er korrekt:

“For meg er det viktigste å få det riktig. Og hvis en person er veldig smart og gjør et fantastisk arbeid, bryr jeg meg ikke om det er en gutt fra videregående eller en Harvard professor; det er arbeidet som teller.” (Jimmy Wales ¹¹)

5.2 Brukervaner

Her vil jeg presentere resultater fra undersøkelsen som avdekker forhold ved brukervanene til respondentene. Faktorene jeg vil belyse er blant annet brukergruppe, fartstid som bidragsyter, antall redigeringer, type redigeringer og hvor ofte man besøker Wikipedia.

5.2.1 Brukergruppe og fartstid

Blant respondentene var det 52 administratorer og 5 byråkrater. Byråkratene er administratorer med noen utvidete rettigheter, deriblant mulighetene til å legge til administratorrettigheter hos andre brukere. Respondentene i undersøkelsen hadde samlet en gjennomsnittelig fartstid i leksikonet på 2,4 år. Et interessant funn er at der hvor mennene hadde en gjennomsnittelig fartstid som bidragsyter på 2,5 år, var samme tall for kvinner kun 1,5 år. Nov (2007) fant også lignende tendenser hos i sin undersøkelse av registrerte bidragsytere på den engelske utgaven av Wikipedia. Dette kan tyde på at antall kvinnelige bidragsytere er stigende, og forhåpentligvis også en indikasjon på at Wikipedia er på rett vei i

¹¹ Uttalt av Jimmy Wales etter at det ble avslørt at en ung college student hadde utgitt seg for å være en meritert professor på Wikipedia, og således ført Wikipedia-systemet bak lyset.

forhold til Gardner og Wikimedias mål om en kvinneandel på 25 % i 2015, noe som etter all sannsynlighet vil styrke leksikonet og dets kvalitet (jmf 5.1.1).

5.2.2 Type redigeringer

Når det snakkes om å bidra til Wikipedia, vil de aller fleste umiddelbart tenke på å bidra med ny tekst til artiklene, men det er viktig å huske på at det å legge inn nytt innhold kun er én del av det arbeidet som daglig gjøres i leksikonet. Hver dag foregår det timevis med administrativt arbeid på Wikipedia hvor mange av bidragene kan sammenlignes med det arbeidet som skjer på desken i en avisredaksjon: Retting av skrivefeil, lay-out-endringer, innlegging av referanser, opplasting av bilder som er tillatt å bruke, lenking til andre artikler. Alle disse bidragene er essensielle for at Wikipedia skal kunne holde den kvaliteten som er nødvendig for å opprettholde sin posisjon som et felles gode, noe jeg vil belyse videre i kapittel åtte. Tabell 2 viser en oversikt over hvor stor andel av respondentene som utfører ulike oppgaver:

Type redigering	Prosent
Innlegging av ny, relevant informasjon i en eksisterende artikkel	80,4 %
Endring av informasjon i eksisterende artikkel	80,0 %
Opprettelse av ny artikkel	72,1 %
Lenking til andre artikler på Wikipedia	57,1 %
Ortografiske endringer (skrivefeil o.l.)	55,3 %
Lenking til eksterne nettsteder	48,9 %
Innlegging av referanser	35,7 %
Innlegging av bilde/lyd	34,7 %
Fjerning av vandalisme	32,7 %
Lay-out endringer	26,1 %
Flytting av artikler	25,5 %
Merking av artikkel (som stub, mangelfull e.l.)	21,8 %
Sletting av artikkel	16,6 %
Annet	14,6 %
Vandalisme	2,4 %

Tabell 2: Prosentandel av bidragsyterne som utfører forskjellige type redigeringer på Wikipedia.

Som vi ser av tabellen er det mange av de registrerte bidragsyterne som aldri legger inn ny informasjon i en artikkel¹², selv om dette er den mest utbredte bidragsformen. Hele 14,6 % har svart ”annet”, hvilket vil si at de også utfører andre type redigeringer enn de jeg har listet opp. Denne prosentdelen er relativt høy, noe som tilsier at det sannsynligvis er en verdi, en type redigering, som burde ha vært listet opp for å få en enda bredere oversikt over det arbeidet som gjøres av bidragsyterne. Verdt å merke seg er også at 2,4 % av respondentene oppgir å begå vandalisme. Særlig interessant er det her at ved en kontroll av materialet viser det seg at samtlige av de 12 enhetene som oppgir at de bedriver vandalisme oppgir også at de både fjerner vandalisme og legger inn ny, relevant informasjon i eksisterende artikler.

5.2.3 Antall redigeringer

Respondentene ble spurt om hvor mange redigeringer de hadde på leksikonet, om de i det hele tatt hadde oversikt over dette. Under utformingen av undersøkelsen var det vanskelig å utvikle gode intervaller for verdiene ettersom jeg ikke hadde god nok oversikt over utfallsrommet. Jeg mistenkte at det ville sprike noe veldig i antall redigeringer mellom de mer nøkterne og de mest ivrige bidragsyterne, og valgte derfor et åpent svarfelt for å få mer nyanserte svar på spørsmålet. Dersom respondentene ikke visste hvor mange redigeringer de hadde ba jeg dem sette en strek, –, i svarfeltet. Som nevnt i metodekapitlet var spørsmålet dessverre stilt slik at det var uklart om det var snakk om redigeringer på Wikipedia generelt eller kun redigeringer på no.wikipedia. I tillegg førte den åpne svarboksen til at jeg fikk svært varierende svar, både når det gjelder form og nøyaktighet: ”3-4”, ”13597”, ”>10000”, ”flere tusen”, ”Ca. 60”, ”30+” osv. Samtidig er det viktig å understreke at det ikke nødvendigvis er slik at en med hundre redigeringer automatisk har bidratt til leksikonet i større grad enn en med kun ti redigeringer på samvittigheten. Hundre redigeringer kan bety retting av hundre stavefeil, og ti redigeringer kan være opprettelse av ti nye fullstendige artikler med tekst, referanser, bilder osv.

Disse faktorene gjør at dataene fra dette spørsmålet ikke er valide nok til at de vil bli representative for bidragsyterne som gruppe, og det må tas i betraktning når tallene presenteres. Dette betyr imidlertid ikke at dataene er uten verdi, de gir nemlig et særdeles godt innblikk i omfanget av noen av brukernes deltagelse. Samtidig er det også spennende å se

¹² Kontroll av datasettet viser at de som ikke har lagt inn ny, relevant informasjon i eksisterende artikler heller ikke har opprettet nye artikler.

hvor god kontroll bidragsyterne selv har over omfanget av sine bidrag. Totalt var det 69 % av respondentene som oppga et antall redigeringer, og 31 % som enten lot feltet stå blankt eller satte en strek for å markere at de ikke visste antallet.

Gjennomsnittet blant de 349 respondentene som oppga et antall var 6105 redigeringer, men med et stort spenn mellom 1 og 75 000 som minste og største verdi. Svarene bekreftet min hypotese om at det ville være vanskelig å lage noen relevante intervaller for verdiene. Det er her viktig å minne om at disse respondentene ikke nødvendigvis har vært registrerte brukere like lenge, men selv hvis en bidragsyter har vært registrert fem år vil 6105 redigeringer tilsvare 1221 bidrag i året eller 3,4 om dagen. Videre stadfester tallene at Wikipedia har en hard kjerne som står for en uforholdsmessig stor andel av bidragene, jamfør 90-9-1-prinsippet, da medianen ligger på 150 redigeringer, og hele 47 % av respondentene oppga å ha under 100 redigeringer. De 41 (11,7 %) mest aktive bidragsyterne i denne undersøkelsen står for hele 69 % av det oppgitte antall redigeringer. Det er her igjen viktig å understreke at jeg ikke har sett noe på omfanget av disse ulike bidragene, men basert på antall redigeringer vedkommende har oppgitt.

Videre ble respondentene spurt om hvor ofte de er innom leksikonet med hensikt å redigere. Her oppgir 19,5 % at de daglig, eller flere ganger daglig er innom leksikonet, mens over halvparten oppgir at kun er innom leksikonet med hensikt å redigere et par ganger i måneden eller sjeldnere.

5.2.4 Overvåking av artikler

Overvåkningslistene til de registrerte brukerne er essensielle i forhold til å opprettholde kvaliteten på leksikonet og bekjempe vandalisme. Over halvparten av respondentene, 56 prosent, oppgir at de overvåker en eller flere artikler. I likhet med antall bidrag er det også her et stort sprik mellom minste og største verdi som er henholdsvis 1 og 41 000 antall artikler. Gjennomsnittlig har hver bruker som har tatt i bruk sin overvåkningsliste 1619 artikler som de følger, men dette tallet er kunstig høyt og medianen ligger nede på 50 artikler. Et fåtall av de mest ivrige overvåkerne trekker gjennomsnittet betraktelig opp, og kun tre respondenter står for 28 % av de overvåkede artiklene.

Et annet viktig våpen i kampen mot vandalisme er spesialsiden siste endringer hvor de nyeste endringene i leksikonet er samlet slik at det er lett for alle som ønsker det, registrert eller

uregistrert, å se hvilke endringer som nylig har blitt gjort, og av hvem. 41,5 prosent oppgir at de patruljerer siste endringer, og av disse er det 28,4 % som patruljerer en eller flere ganger om dagen. (Se tabell 3v og 4v, vedlegg.)

5.2.5 Personlig involvering i leksikonet

Respondentene i denne undersøkelsen har alle valgt å være registrerte brukere ved leksikonet og har således valgt bort den mest anonyme bidragsformen¹³, men det finnes fortsatt ulike grader av involvering i leksikonet for en registrert bruker. Eksempelvis har 55 % av enhetene opprettet en egen brukerside hvor vedkommende, som forklart i kapittel to, har muligheten til å komme med en presentasjon av seg selv, sine interesser og sine bidrag. En brukerside vil, som alle andre sider i leksikonet, automatisk få en egen diskusjonsside hvor andre brukere kan kontakte den aktuelle bidragsyteren.

Et interessant aspekt ved Wikipedia er at man gjør en jobb uten å bli kreditert, men for de som måtte ønske det, er det mulig å oppgi fullt navn flere steder i leksikonet og undersøkelsen inkluderte derfor et spørsmål om hvorvidt bidragsyterne hadde oppgitt fullt navn på sin brukerside eller andre steder i leksikonet, for eksempel i brukernavnet. Denne muligheten hadde 37,5 % av respondentene benyttet seg av. Jeg ønsket også å se på i hvor stor grad bidragsyterne identifiserte seg selv som wikipedianere, da det er rimelig å anta at en slik identifikasjon vil medføre en høy grad av engasjement i forhold til prosjektet, noe som igjen vil ha en positiv innvirkning på kvaliteten. 40,5 % ville kalle seg wikipedianere, mens 59,5 % ikke identifiserte seg med denne betegnelsen. De respondentene med lang fartstid og et høyt antall redigeringer identifiserte seg, ikke overraskende, oftere som wikipedianere enn de som ikke hadde vært med like lenge eller hadde færre redigeringer. Dessverre hadde jeg ikke et oppfølgingsspørsmål om hvorfor/hvorfor ikke enhetene ville identifisere seg selv som wikipedianere. Ut i fra Wikipedias egen definisjon, er alle bidragsytere til Wikipedia wikipedianere (wikipedia.org i)), og det hadde vært svært spennende å se begrunnelser på hvorfor en så stor del av de aktive, registrerte brukerne ikke ser seg selv som en del av denne gruppen.

Av andre former for involvering i leksikonet har tretti prosent av respondentene deltatt i diskusjoner i Tinget, mens kun 27 % oppgir å ha vervet andre til å bidra til prosjektet.

¹³ Hvorvidt uregistrerte redigeringer, hvor IP-adressen lagres til evig tid i leksikonet, reelt sett er den mest anonyme kan riktignok diskuteres.

5.2.6 Bidrag til andre utgaver av Wikipedia

Undersøkelsen ble som nevnt i metodekapitlet lagt ut på tre forskjellige steder på bokmålsutgaven av Wikipedia, og alle som fikk tilsendt undersøkelsen på mail ble valgt ut nettopp fordi de hadde bidratt på no.wikipedia i løpet av de 30 siste dagene. Imidlertid betyr ikke dette nødvendigvis at de kun bidrar til denne utgaven, ei heller at no.wikipedia er deres hovedwiki, og mine tall viser at 56 % prosent av respondentene også bidrar til andre utgaver av Wikipedia, kun 44 % deltar utelukkende på bokmålsutgaven. Blant de andre Wikipediautgavene er det utvilsomt den engelske utgaven som regjerer på tronen som hyppigste bidragssted. Hele 88 % av de som bidrar til andre utgaver oppgir å bidra til en.wikipedia. Naturlig nok bidrar mange også til den nynorske utgaven samt andre nordiske språk, men også andre europeiske språk som tysk, fransk og nederlandsk blir hyppig nevnt. Mange oppgir at de bidrar på flere titalls språk, men at det da som oftest er snakk om interwikilenking, det vil si lenking til parallelle artikler på andre språk.

Mange oppgir også at de bidrar til Wikimedia Commons, et wikimedia-prosjekt hvor det lastes opp ulike mediefiler som bilder, videofilmer og lydfiler. De opplastede filene blir automatisk gjort tilgjengelig for alle prosjektene til Wikimedia, men er frie og kan benyttes av alle som måtte ønske det. Alle mediefiler som benyttes på Wikipedia må først lastes opp i Commons. For å kunne laste opp filer må man være registrert og innlogget, et tiltak som har blitt innført for å minske faren for at det lastes opp filer som ikke er frigitt av rettighetshaveren. Commons er i utgangspunktet ikke en del av Wikipedia, snarere en database Wikipedia kan benytte seg av. Det at Commons allikevel gikk igjen som svar hos respondentene tyder på at mange, naturlig nok, identifiserer en tett sammenheng mellom de to prosjektene.

5.2.7 Økonomiske bidrag

Når det gjaldt spørsmålet om hvorvidt respondentene også hadde donert penger til leksikonet, var det kun 12,7 % som oppga at de hadde bidratt økonomisk: 87,3 % hadde ikke donert penger til Wikipedia. På oppfølgingsspørsmålet om hvorfor de valgte ikke å bidra med penger var det i all hovedsak tre grunner som gikk igjen: Informantene mente de allerede bidro nok med tanke på det arbeidet de la ned, manglende økonomisk kapasitet eller at de rett og slett ikke var kjent med muligheten og/eller prosessen for å donere:

”Jeg har donert innsats, tid, kunnskap m.m.”

”Jeg bidrar med innhold. Det er nok. Andre kan ta seg av økonomisk støtte.”

”Har lite penger selv”

”Som student er det begrenset med hvor mye penger man kan gi fra seg, men ser for meg at jeg kan bidra med noen slanter når jeg får fast jobb”

”Visste ikke at det var mulig.”

”Nei, fordi jeg visste ikke at det gikk an å donere penger.”

5.2.8 Teknologiske ferdigheter

Spørsmålet om hvorvidt enhetene kunne html ble inkludert for å få en viss oversikt over datakyndigheten til bidragsyterne. Det er en kjent sak at et av Wikipedias desidert sterkeste felt er informasjonsteknologi, og at mange av bidragsyterne har bakgrunn fra nettopp dette feltet. Følgelig er det plausibelt å anta at en del av bidragsyterne vil ha kjennskap til html og derfor være relativt komfortable med håndteringen av wiki-koder og lignende.

Kan du html?	Totalt	Prosent
Ja	287	58,3 %
Nei	205	41,7 %
N =	492	100,0 %

Tabell 3: Antall bidragsytere som behersker html.

Som vi ser av tabell 3, er det hele 58,3 % av respondentene som oppgir at de kan markeringsspråket html. Dette bekrefter at bidragsyterne til no.wikipedia besitter en høyere teknologisk kompetanse enn befolkningen generelt. Til tross for manglende statistikk på hvor stor andel av befolkningen generelt som behersker html, er det på det rene å anta at dette tallet ligger betydelig under 58,3 %.

Respondentene ble også spurt om hvor enkelt de synes det er å redigere Wikipedia på en skala fra 1 til 10:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Totalt
Antall	4	5	26	35	48	54	74	122	81	47	496
Prosent	0,8 %	1,0 %	5,2 %	7,1 %	9,7 %	10,9 %	14,9 %	24,6 %	16,3 %	9,5 %	100,0 %

Tabell 4: Hvor enkelt vil du si det er å redigere Wikipedia? 1 = veldig vanskelig, 10 = veldig enkelt

Av tabell 4 kan vi se at hele 76,2 % har svart 6 eller over, og i snitt har respondentene gradert enkelheten ved redigeringsprosessen til en 7'er. Dette er ikke uventet med tanke på at vi allerede vet at godt over halvparten av respondentene behersker html, som er mer komplisert en wiki-tekst.

5.2.9 Syn på Wikipedia som kilde

Wikipedia møter stadig beskyldninger om lite holdbar informasjon, og opplyser selv om viktigheten av kildekritikk. Nederst på hver side i leksikonet er det en link til leksikonets generelle forbehold hvor det står uthevet at "Wikipedia gir ingen garanti for påliteligheten av innholdet" (wikipedia.org j)). Videre forklares det i detalj om hvordan hvem som helst kan endre artiklene, og at innholdet ikke er kvalitetssikret. Jeg ønsket å undersøke hvor troverdig bidragsyterne selv synes Wikipedia er. De ble bedt om å rangere leksikonets troverdighet som kilde på en skala fra en til ti, hvor dess høyere rangering betydde dess større grad av troverdighet, samt begrunne denne graderingen.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Totalt
Antall	2	7	12	8	41	56	120	157	82	13	498
Prosent	0,4 %	1,4 %	2,4 %	1,6 %	8,2 %	11,2 %	24,1 %	31,5 %	16,5 %	2,6 %	100,0 %

Tabell 5 Hvor troverdig synes du Wikipedia er som kilde? 1 = ikke troverdig, 10 = svært troverdig

Av tabell 5 kan vi lese at 85,9 % av bidragsyterne anser Wikipedia som over gjennomsnittlig troverdig, og i snitt gir bidragsyterne leksikonet 7,2 på en troverdighetsskala fra en til ti. Størsteparten av respondentene tar like fullt visse forbehold når det gjelder Wikipedia som kilde, og den generelle oppfatningen blant bidragsyterne kan oppsummeres gjennom følgende sitater fra enhetene:

- *"[Troverdigheten] varierer enormt fra artikkel til artikkel."*
- *"Artiklene er troverdige så lenge de har troverdige kilder/referanser påført"*
- *"Som kilde for dagligdagse ting føles den troverdig, men for oppgaver og arbeid kan det være dumt å bruke Wikipedia til annet enn å få et overblikk"*
- *"Mange [artikler] er for korte og mangler viktige momenter, noen er skjeve i framstillingen, noen er dårlig formulert og har dårlig språk, men det er få direkte feil på Wikipedia."*

- *”Graverende feil rettes som oftest fortløpende av ulike brukere, men sjelden besøkte artikler innen snevre/obskure fagområder kan selvsagt inneholde alvorlige feil som ingen oppdager.”*
- *”[D]en engelske utgaven er generelt mer pålitelig enn de norske.”*
- *”Hvis man bruker sunn fornuft og kildekritikk er [Wikipedia] svært bra.”*

Disse holdningene gikk igjen blant store deler av respondentene og bidragsyternes sitater vitner følgelig om at de er meget bevisste på hvilke forbehold som må tas når man benytter Wikipedia som informasjonskilde. Et spørsmål som hadde vært interessant å belyse i denne sammenhengen er hvordan vanlige brukere ville ha foretatt samme gradering, og således hvorvidt en aktiv deltakelse i leksikonet styrker eller svekker synet på troverdigheten og hvilke forbehold som tas.

Videre oppgir 78 % av respondentene at de selv bruker Wikipedia som kilde enten ukentlig, daglig eller flere ganger daglig (tabell 5v, vedlegg). Jeg tar imidlertid forbehold for en liten feilmargin her da jeg i ettertid ser at spørsmålet burde ha hatt en annen formulering. Min intensjon var å måle hvor mange av enhetene som benyttet seg av Wikipedia for å tilegne seg informasjon, uavhengig av sammenheng. Jeg ser at med den aktuelle formuleringen er det grunn til å tro at ikke alle enhetene tolket spørsmålet dit hen. 23 respondenter oppgir nemlig at de aldri benytter seg av leksikonet som kilde, men jeg ser det som lite sannsynlig at aktive bidragsytere aldri selv bruker Wikipedia til å innhente informasjon. Med andre ord fører den svake spørsmålsformuleringen til at jeg ikke ønsker å benytte meg av svarene på dette spørsmålet.

5.3 Bidrag til andre web 2.0-prosjekter

Utvalget ble også spurt om de hadde bidratt med innhold til andre web 2.0-prosjekter (se tabell 6v-8v, vedlegg), og det mest interessante her er tallene om hvorvidt bidragsyterne hadde bidratt til Store Norske Leksikon sin nettversjon, snl.no:

	Antall	Prosent
Ja	52	10,6 %
Nei	440	89,4 %
N	492	100,0 %

Tabell 6: Har du bidratt til snl.no?

Som tabell 6 viser, så er det kun 10,6 % av respondentene som også har bidratt til Store Norske Leksikon sin nettjeneste. Det er med andre ord slik at selv om begge prosjektene er dugnadsleksikon hvor brukere kan bidra med sin kunnskap, er det allikevel relativt få av bidragsyterne til Wikipedia som også har bidratt hos snl.no. Svært mange av respondentene opplyser at de ikke var kjent med muligheten for å bidra hos Store Norske Leksikon, men det kommer også frem at en stor del av Wikipedias bidragsytere ikke har særlig mye til overs for modellen og prinsippene som ligger bak snl.no. Jeg vil komme tilbake til årsakene til dette i kapittel syv hvor jeg ser på hvorfor Wikipedias dugnadsmodell kan sies å være betydelig mer brukervennlig enn den modellen som blir benyttet av Store Norske Leksikon.

6 Motivasjoner for deltagelse

Motivasjon kan defineres som ”det som forårsaker aktivitet hos individet, det som holder denne aktiviteten ved like og det som gir den mål og mening” (Imsen 2006: 375). Det finnes flere ulike måter å forholde seg til motivasjon på, og mange teorier tar for seg i hvor stor *grad* folk er motiverte til å utføre en handling på en skala fra veldig lite motivert til svært motivert. I denne oppgaven ønsker jeg imidlertid å ta for meg forskjellig *type* motivasjon, nærmere bestemt hvilke ulike typer motivasjon som er å finne blant bidragsyterne til bokmålsutgaven av Wikipedia.

6.1 Indre og ytre motivasjon

Det er vanlig å skille mellom indre og ytre motivasjon. Indre motivasjon forekommer dersom en person gjør en aktivitet grunnet interesse for selve aktiviteten, og når denne aktiviteten oppfattes som belønning nok i seg selv. Hvis en person derimot utfører en aktivitet fordi vedkommende ønsker å oppnå en belønning eller et mål utenfor selve aktiviteten, er det snakk om ytre motivasjon. (Kuvaas 2005; Deci & Ryan 2000) Den vanligste formen for ytre motivasjon er penger eller andre materialistiske verdier, men ytre motivasjon kan også stamme fra et ønske om å unngå straff. I utgangspunktet er all deltagelse i Wikipedia frivillig, og som forklart i kapittel to finnes det heller ingen bidragsytere som får betalt av Wikipedia eller Wikimedia for å bidra. Wikipedia har en håndfull ansatte sentralt, men disse tar seg i all hovedsak av det teknologiske, donasjoner og presse, og har således lite med selve innholdet på siden å gjøre. Med unntak av de som eventuelt får betalt av sin arbeidsplass eller andre for å holde leksikonet oppdatert, er derfor all deltagelse basert på frivillighet. Følgelig vil det høyst sannsynlig være en overveiende tilstedeværelse av indre motivasjon blant de som velger å delta, noe også tidligere studier på området har vist (se for eksempel Nov 2007; Schroer og Hertel 2007; Rafaeli og Ariel 2008; Zhang og Feng 2006).

Det at bidragsyterne har en indre fremfor ytre motivasjon, vil være en klar styrke for leksikonet. Tapscott og Williams (2006: 69) forklarer hvordan en frivillig – indre – motivasjon vil føre til at personer velger oppgaver som de selv føler seg kompetente til å

utføre, noe som vil gi et bedre resultat enn dersom en sjef eller andre skulle ha tildelt oppgavene. Som en bidragsyter intervjuet av Johnson (2007: 32) sier det:

“Jeg vil ikke gå til Encyclopedia Britannica og lese en artikkel om modelltog av en kar som ble betalt for å skrive den. I dag skriver han om modelltog, i morgen kommer han til å skrive om Model T’er¹⁴, skjønner du hva jeg mener? Jeg vil heller lese en artikkel av en kar som er helt gæren etter modelltog.”

6.2 Motivasjonskategorier

I sin innflytelsesrike og hyppig siterte studie, *Understanding and Assessing the Motivations of Volunteers: A Functional Approach*, utviklet Clary et al. (1998), i mangel på et funksjonelt rammeverk i motivasjonsstudier, et måleinstrument for å undersøke forskjellige motiver for frivillighet: ”Volunteer Functions Inventory” (VFI). Gjennom å la respondentene svare på tretti påstander knyttet til sin frivillige deltakelse, identifiserte Clary et. al tilstedeværelsen av seks ulike motivasjonskategorier: ”Value”, ”understanding”, ”social”, ”career”, ”protective” og ”enhancement”¹⁵. Dette måleinstrumentet danner grunnlaget for flere empiriske undersøkelser også i norsk forskning på motiver for frivillighet. (Se for eksempel Lorentzen og Rognstad 1994; Andersen 1996).

Oded Nov (2007) benytter seg av disse seks kategoriene i sitt studium av motivasjoner hos wikipedianere, men supplerer med to nye motivasjoner; *moro* og *ideologi*. Disse to motivasjonene er svært utbredt innen forskning på utviklingen av open source programvare som for eksempel Linux (se eksempelvis Hars og Ou 2002; Stewart og Gosain 2006), og vil kunne overføres til forskning på Wikipedia. Wikipedia baserer seg som tidligere forklart på en open source modell og er et resultat av at frivillige personer bidrar med tid, ferdigheter og kunnskap for sammen å skape et kunnskapsbasert produkt tilgjengelig for offentligheten. I stedet for programvare er det imidlertid innhold som utvikles og produseres. På tross av dette er likhetene mellom utviklingen av open source programvare og open source innhold såpass tilstedeværende at det er grunn til å anta at motivasjoner som moro og ideologi vil være

¹⁴ Ford Model T, bil produsert av Henry Ford fra 1908-1927.

¹⁵ I mangel på gode norske oversettelser velger jeg å benytte meg av de engelske begrepene.

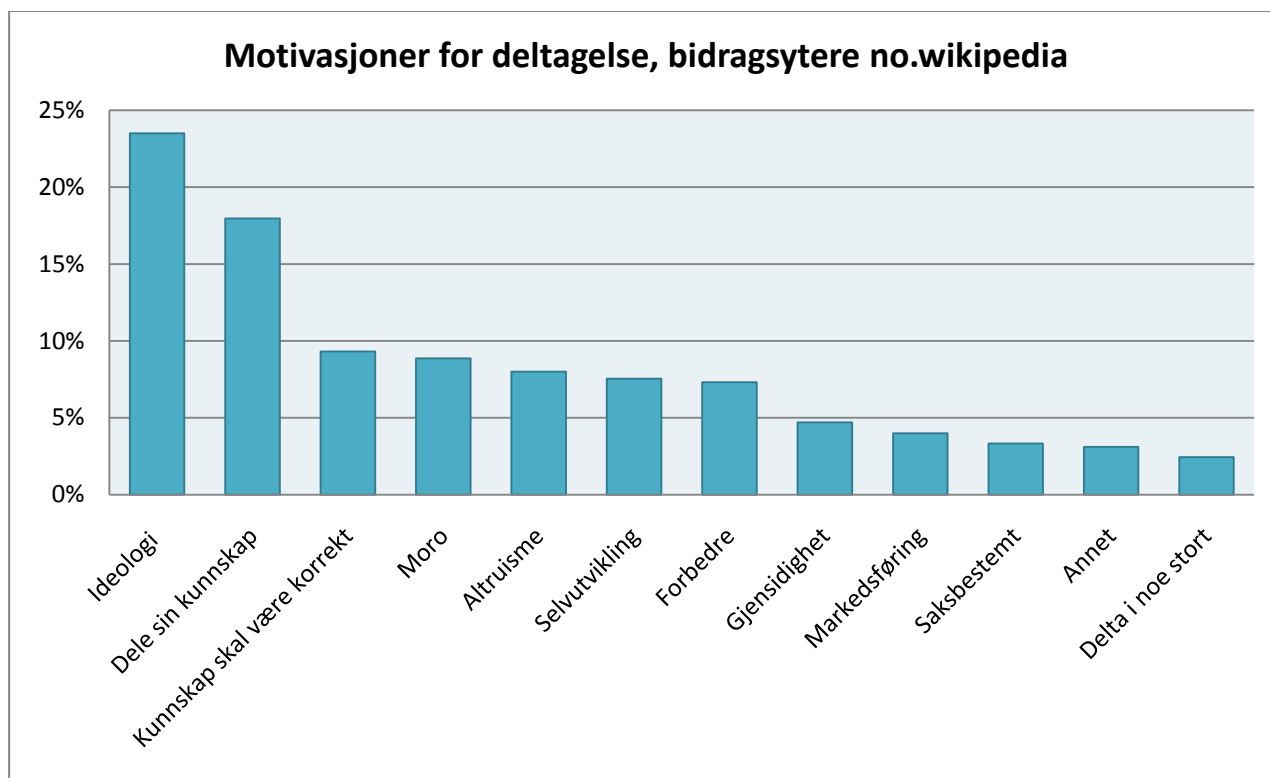
utbredt også blant bidragsytere til Wikipedia, noe Nov (2007: 63) også påviste i sin undersøkelse hvor nettopp disse to motivasjonene viste seg å være de mest fremtredende.

Peddbhotla og Subramani (2007) fant på sin side følgende motivasjonstyper i sitt studium av bidragsytere til en annen web 2.0-tjeneste, nemlig brukeranmeldelsene på Amazon.com: selvutfoldelse, utvikling av skriveferdigheter, økt forståelse av et emne, utilitaristiske motiv, fornøyelse, sosial tilhørighet, altruisme og gjensidighet. Videre har andre forskere igjen valgt å skille kun mellom indre og ytre motivasjoner. Det finnes med andre ord flere ulike tilnærminger og modeller dersom man ønsker å kartlegge motivene for deltagelse blant bidragsytere til et brukerskapt prosjekt som Wikipedia. En av ulempene ved å operere med forhåndsbestemte motivasjonskategorier som en eksempelvis gjør ved å benytte seg av Clary et als måleverktøy, er faren for at en uforholdsmessig stor andel av bidragsyternes motivasjoner havner i én kategori, for eksempel ideologi, når det kunne ha vært hensiktsmessig å operere med underkategorier eller lignende. Dersom man benytter seg av forhåndsdefinerte kategorier vil det derfor være avgjørende å ha en relativt god kjennskap til det aktuelle utfallsrommet blant respondentene.

Jeg har derfor, som kort forklart i metodekapittelet, valgt en annen tilnærming hvor respondentene selv har gitt uttrykk for hva deres motivasjon er, hvorpå jeg har analysert og kategorisert de ulike motivasjonene i grupper. Denne kategoriseringen er basert på motivasjonskategorier presentert i den overnevnte forskningen, men jeg har også utviklet egne kategorier underveis i arbeidet med dataene når jeg har følt at det vil gi bedre nyansering av materialet. Antall kategorier er høyere enn i de tidligere nevnte forskningsdesignene, men jeg mener dette er nødvendig for å få fram hele spekteret i materialet. Flere av kategoriene kan eventuelt slås sammen om en skulle ønske en forenklet fremstilling av dataene. Etter å ha analysert respondentenes svar sitter jeg dermed igjen med følgende motivasjonskategorier: Ideologi, deling av sin kunnskap, ideen om at kunnskap skal være korrekt, moro, altruisme, selvutvikling, forbedre prosjektet, gjensidighet, markedsføring, saksbestemt, deltagelse i noe stort og annet.

Fordelingen av disse motivasjonene vises nedenfor i figur 4, og jeg vil videre utdype de ulike kategoriene. Det er imidlertid viktig å presisere at når en respondent har oppgitt én type motivasjon, vil ikke dette automatisk medføre at andre motivasjoner nødvendigvis kan utelukkes, og motivasjonene som oppgis her er kun de motivasjonene de enkelte bidragsyterne selv har valgt å oppgi som sin fremste motivasjon for å bidra til Wikipedia.

6.3 Motivasjoner blant bidragsytere til no.wikipedia

Figur 4: Motivasjoner for deltagelse hos bidragsyterne til no.wikipedia.

I likhet med andre undersøkelser på området viser det seg også her at de aller fleste bidragsyterne har en indre motivasjon til å bidra, og det er kun unntaksvis, eksempelvis de som oppgir at de redigerer leksikonet på oppdrag fra arbeidsgiver, at det er snakk om ytre motivasjoner som ligger bak deltagelsen. Nedenfor vil jeg presentere de ulike motivasjonskategoriene etter størrelse. Spørsmålet som ble stilt informantene var “Hva vil du selv si er din motivasjon for å bidra til Wikipedia?”

6.3.1 Ideologi

Nesten en fjerdedel, 23,5 %, av alle motivasjonene som respondentene oppga var av ideologisk karakter:

“Spre fri kunnskap til andre.”

“Jeg liker prinsippet: Synspunktene i artiklene er ikke representative for én bestemt fagperson, men et helt "kollektiv" av brukere. Innfallsvinklene er mange, og kontroversielle temaer sensureres ikke.”

“Kunnskap og informasjon bør være gratis, lettvin, og fritt tilgjengelig.”

“Det å kunne benytte sin egen kunnskap til å gi fellesskapet visdom synes jeg er flott og da passer wikipedia midt i blinken for meg.”

Under ideologi forstås i denne sammenheng ideologi som kan knyttes til prosjektet Wikipedia, og herunder var det særlig prosjektets mål om å spre fri kunnskap på verdensbasis som syntes å være motiverende. Dersom respondenter har oppgitt at de bidrar for å fremme en spesifikk ideologi, eksempelvis kommunisme, har dette blitt kategorisert under saksbestemt motivasjon, se 6.3.9. Ideologi er som nevnt over blitt påvist som en av de mest fremtredende motivasjonene til open source programvare, og det er derfor ingen overraskelse at denne motivasjonskategorien er den mest utbredte også blant bidragsyterne til et prosjekt som Wikipedia. Ideen om fri kunnskap ligger tett opp mot den såkalte hacker etikken, hvor idealet er å samarbeide for å skape fritt tilgjengelig informasjon som sikter på å forbedre samfunnet (Brown 2008: 401).

6.3.2 Dele sin kunnskap

Den nest største gruppen med motivasjoner kommer fra de bidragsyterne som oppgir at de bidrar fordi de selv føler at de innehar kunnskap som kan være nyttig for andre:

“Dele ting jeg vet, litt sær og kanskje glemt viten.”

“At jeg vet mye selv som er lett å skrive om.”

“Jeg har noen felter, middelalderhistorie og litteratur, som er mine sterke sider.”

“Synes jeg har noe å bidra med.”

“Jeg er ekspert på et fagfelt og formidler gjerne dette til andre. Jeg holder meg konsekvent unna å redigere ting jeg ikke har førstehånds kjennskap til”.

Det at folk bidrar innen felt de mener de har en spesiell kompetanse i, vil være utelukkende positivt for leksikonet. Som vist i kapittel fem (5.1.4), har bidragsyterne til no.wikipedia et relativt høyt utdanningsnivå sammenlignet med befolkningen generelt, og dersom det er slik at dette utdanningsnivået faktisk blir benyttet i fremstillingen av artiklene, vil dette være en naturlig styrke for leksikonet. De to mest utbredte motivasjonskategoriene, ideologi og ønsket om å dele sin kunnskap står til sammen for mer enn 40 % av alle oppgitte motivasjoner.

6.3.3 Kunnskap skal være korrekt

I underkant av ti prosent av respondentene oppgir at deres motivasjon er å sørge for at all informasjon som finnes i leksikonet er korrekt:

“Informasjon som først er kommet ut må være korrekt.”

“Jeg liker ikke å se feil info.”

“At jeg misliker at feilaktig informasjon spres til massene.”

“Holde informasjon oppdatert og korrekt”

Denne motivasjonsgruppen vitner om at mange av bidragsyterne har en iboende respekt for kunnskap og at denne skal være korrekt, og representerer på denne måten en holdning som vil være svært nyttig i arbeidet mot vandalisme.

6.3.4 Moro

Den fjerde mest utbredte kategorien er motivasjoner som rett og slett oppgir at det er gøy å bidra til prosjektet og som gjerne omtaler deltagelsen som en hobby:

“Moro å bygge noe sammen med andre og morsomt å sette seg inn i nye ting.”

“Artig, koble av, lærer mye nytt.”

“Blitt en slags hobby.”

“Moro å bidra til noe man vet andre vil lese. Samarbeidet med andre med samme interesse.”

De som opplever deltagelsen i leksikonet som morsom vil være en svært verdifull ressurs for Wikipedia, og Nov (2007) påviste i sin forskning at det er denne motivasjonen som har størst positiv korrelasjon med bidragsnivå. Det er her viktig å understreke at Nov i sin undersøkelse benyttet seg av et forskningsdesign basert på Clary et. als rammeverk hvor bestemmelsen av motivasjonene er gjort ut i fra grad av samtykke med gitte påstander som alle respondenter må forholde seg til. Jeg har som sagt valgt å angripe undersøkelsen av motivasjoner på en annen måte, hvor jeg kategoriserer det respondentene selv har oppgitt som sin motivasjon. Det at en person har oppgitt ideologiske motiver utelukker på ingen måte at vedkommende

også synes deltagelsen er gøy, men det er i dette tilfellet ikke det vedkommende oppga som sin hovedmotivasjon for å bidra.

6.3.5 Altruisme

Altruisme kan minne om ideologi, og tidvis kan de to betegnelse sammenfalle, men jeg har valgt å skille begrepene i to ulike motivasjonskategorier. Med altruisme forstås her en handlemåte som i all hovedsak baserer seg på hensynet til andres ve og vel, der hvor dette er uttrykt i bidragsyternes egne formuleringer:

“Jeg anser det som en god gjerning, og en samfunnstjeneste.”

“Bidra til at folk kan få tak i god informasjon på en enkel måte.”

“Opplyse om ting folk ellers ville måtte bruke masse tid på å finne ut selv.”

“Følelsen av å kunne bidra med informasjon andre benytter, og kan ha nytte av.”

Altruisme er en vanlig påvist motivasjonsfaktor blant bidragsytene til open source prosjekter, og det er således ikke uventet at denne faktoren er representert også i bidrag til Wikipedia.

6.3.6 Selvutvikling

En god del av enhetene, 7,5 %, oppgir at de bidrar til Wikipedia fordi de selv får noe ut av prosessen ved å tilegne seg nye ferdigheter og kunnskap:

“Mens jeg bidrar med info til artikler lærer jeg ofte mye selv ved å jobbe med disse bidragene.”

“Lære mer om hvordan Wikipedia fungerer. Legge inn relevante ord.”

“Øke og vedlikeholde min egen kunnskap.”

“Jeg lærer sjøl mer av å opprette artikler/skrive om emner jeg ikke er stødig på, for det krever at jeg leter etter kilder for å lære meg det.”

“Å lære mer om de emnene jeg setter meg inn i for å så skrive om”

“Interessert i fotballhistorie, lærer av å redigere.”

Lignende motivasjoner har blitt påvist blant bidragsytene til flere open source software-prosjekter, men her har prosentandelen som bidrar for å utvikle egne ferdigheter gjerne vært betydelig høyere. Eksempelvis påviser Hars og Ou (2001) denne motivasjonen blant hele 70,9

% av utvalget i sitt studium av bidragsyttere til ulike OSS-prosjekter¹⁶. En av grunnene til at denne motivasjonen er enda mer utbredt i forbindelse med OSS enn i OSC er at det i førstnevnte tilfelle dreier seg om å utvikle en ferdighet som gjerne kommer til nytte i arbeidslivet. De aller fleste bidragsytterne til OSS er personer som enten jobber, eller sikter på å jobbe, med programmering, og i så måte får bidragene en ny dimensjon når de fører med seg utviklingen av en ferdighet som er relevant i forhold til arbeidslivet. Med Wikipedia vil ikke det samme være tilfelle i like stor grad, og svarene blant respondentene tyder på at det mer er snakk om å tilegne seg kunnskap med tanke på hva som er interessant for vedkommende privat, enn i forbindelse med karriere. Det finnes dog unntak og blant annet oppgir en respondent at vedkommende bidrar med et ønske om ”å utvikle [sin] norsk”, noe som kan sies å være utvikling av en ferdighet på lik linje med den vi ser blant involverte i OSS. Videre gir flere andre respondenter klart uttrykk for å ha faglige interesser bak sine bidrag, men hovedsakelig virker tilegnelsen av kunnskap mer å være privat- enn karriererettet.

6.3.7 Forbedre Wikipedia

Såpass mange respondenter oppga spesifikt at de bidro til leksikonet med et motiv om å *forbedre* leksikonet, at det ble hensiktsmessig å samle disse dataene i en egen kategori, selv om de uttrykte motivasjonene kan minne om de som ble påvist i 6.3.3 om at kunnskap skal være korrekt:

“Få Wikipedia best mulig.”

“Forbedre språket.”

“Ser stor nytte av et slikt leksikon, og ønsker å bidra til at det blir best mulig.”

“Ønsker å bidra til å øke kvaliteten mest mulig.”

6.3.8 Gjensidighet

En relativt liten andel bidragsyttere, 4,7 %, oppga at de bidro til Wikipedia med en motivasjon om å gi noe tilbake til et nettsamfunn som de selv opplever å motta verdi fra:

¹⁶ I nevnte studium kunne respondentene riktignok velge flere enn én motivasjon, noe som må tas i betraktning. Andelen er likevel høy og var den klart mest utbredte blant Hars og Ous utvalg.

“Jeg bruker wp mye, og syns det er greit å gi tilbake med det jeg kan. Tilhenger av åpen og fri kunnskap.”

“Som takk for at jeg kan lete og finne informasjon - så kan jeg gi fra meg informasjon til andre.”

“Karma - hvis jeg bidrar litt for andre bidrar andre litt for meg.”

“Jeg får mye ut av wikipedia og noen får kanskje noe ut av det jeg kan.”

Et slikt gjensidighetsprinsipp blir ofte nevnt i forskning på nettsamfunn (se eksempelvis Wellman og Gulia 1999), hvor en bruker ikke nødvendigvis forventer å få igjen informasjon fra vedkommende som benytter den informasjonen førstnevnte har bidratt med, men karakteristikken ved et samfunn slik som Wikipedia, vil føre til at den som bidrar med informasjon ved en eller annen anledning vil få tilbake den innsatsen vedkommende har lagt ned i form av bidrag fra en eller flere andre brukere. Gjensidighet kan minne om altruisme, men i sistnevnte tilfelle vil ikke bidragsyteren selv forvente å få noe tilbake, men kun bidra for å bistå andre.

6.3.9 Markedsføring

Kun fire prosent av respondentene oppgir at de redigerer Wikipedia i forbindelse med markedsføring, enten privat eller i arbeidssammenheng, og det her vi kan snakke om såkalt ytre motivasjon:

“W[ikipedia] manglet opplysninger om mitt forfatterskap.”

“Promotering av band, men også bidrag til den faktakunnskap jeg måtte ha om ting når jeg kommer over det.”

“Markedsføre bedriften og produktene”

“For å holde oppdatert informasjon om selskapet eg jobber i.”

Wikipedia kan så absolutt være nyttig i markedsførende hensyn, og grunnet leksikonets posisjon vil en Wikipedia-artikkel ofte blant annet komme høyt opp blant treffene i søkemotorer. Tall fra Alexa.com viser også at over halvparten av alle besøkende til Wikipedia kommer via en søkemotor (alexa.com). Det å ha en artikkel i leksikonet, samt å ha kontroll over denne, vil derfor kunne synliggjøre en bedrift, et band eller lignende på god måte. En av årsakene til at prosentandelen som bidrar i markedsførende hensyn ikke er høyere er rett og

slett leksikonets egne regler for hva det *ikke* er, nemlig et sted for egenreklame eller en bransjekatalog à la Gule Sider. Følgelig vil det kreve en viss relevans før det er konsensus om at en slik artikkel er av leksikalsk verdi. Det er imidlertid viktig å nevne at en artikkel i Wikipedia ikke nødvendigvis er utelukkende positivt for bedrifter, band og lignende da de til syvende og sist ikke har den endelige kontrollen over siden og dersom det skulle forekomme uheldige omstendigheter vil de mest sannsynlig bli dokumentert i leksikonet. Eksempelvis inneholder Wikipedia-artikkelen om kjøttprodusenten Gilde link til en artikkel om E.coli-saken i 2006 hvor flere ble smittet av bakterien etter å ha spist et produkt fra Gilde. Videre kan det være risikofylt å selv opprette eller redigere en artikkel om eget virke, da dette ofte blir oppfattet som dårlig kutyme av mange wikipedianere, særlig hvis redigeringen kan oppfattes som markedsførende. De senere årene har flere uavhengige personer utviklet ulike verktøy for å spore opp redigeringer gjort i leksikonet, i et forsøk på å avdekke bedrifter eller andre som i verste fall fjerner negativ informasjon eller på annen måte opptrer avvikende fra Wikipedias konsensus på området.

6.3.10 Saksbestemt

Kun 3,3 % oppga at de bidro til Wikipedia for å fremme en spesifikk sak eller egne synspunkter generelt:

“Mitt vesle bidrag til å styrke nynorsken.”

“Min motivasjon for øyeblikket er å stoppe klimaskeptikere fra å ta over artikler på Wikipedia.”

“Korrigere feil og hevde egne synspunkter.”

“Jag vill att det ska finnas bra information om mina hemtrakter och bra bilder då wikipedia används av många personer världen över.”

“Kommunisme.”

I utgangspunktet må det kunne anses som positivt at andelen som er motivert av å fremme en spesifikk sak er såpass lav, selv om vi av eksemplene over ser at flere av sakene er heller uskyldige. Det er neppe en fare for Wikipedia at noen er motivert av å styrke nynorsken (så fremt dette skjer på nn.wikipedia og ikke no.wikipedia) eller spre informasjon om hjemtraktene sine. Det er heller mer politiske eller ideologiske standpunkter slik som

fremming av kommunisme eller en direkte motstand mot andre bidragsytere, her omtalt som “klimaskeptikere” som kan skade Wikipedia. Som nevnt tidligere har Wikipedia en ufravikelig regel i at alt innhold skal ha en nøytral synsvinkel, og i tråd med dette skal ingen artikler forfekte ett enkelt standpunkt. Denne regelen er nødvendig for at ulike grupper skal kunne samarbeide om leksikonet, og dersom en part skulle krysse denne grensen vil det i verste fall utløse en såkalt redigeringskrig hvor de ulike partene kontinuerlig redigerer bort hverandres bidrag. Når det er sagt er det fullt mulig å dedikere tiden sin til å skrive om kommunisme eller andre ideologier og samtidig være objektiv, men det er gjerne denne type temaer som er betente og hvor det er ekstra viktig å trå varsomt i redigeringsprosessen.

6.3.11 Annet

Et fåtall respondenter, 3,1 %, oppga motivasjoner som ikke lot seg klassifisere i noen av de andre kategoriene. Noen av disse var personer som mente at de ikke hadde noen spesifikk motivasjon for å bidra a`la “vet ikke”, mens en del andre motiver må kunne sies å være såkalt personfokuserte og herunder i all hovedsak dreie seg om å fremkalle en spesifikk positiv følelse hos bidragsyteren:

“Være først med en artikkel og være stolt av det.”

“Egen tilfredsstillelse av å vite at jeg bidrar overfor vitebegjærlige.”

“Jeg er en person som liker å "show off" mine kunnskaper, og Wikipedia lar meg gjøre nettopp det.”

“Følelsen av å være til nytte, noe jeg ikke opplever som arbeidsledig over tid.”

6.3.12 Delta i noe stort

Et lite utvalg av respondentene, 2,4%, oppga at de var motivert til å bidra grunnet størrelsen på prosjektet, og fascinasjonen ved å være “en del av noe av noe stort”:

“Å kunne være en stemme blant mange som lager verdens største ansamling av kunnskap.”

“Å være med på et slikt stort folkeprosjekt som Wiki som igjen bidrar til opplysning og gratis tilgjengelighet av informasjon er fantastisk i seg selv!”

“Å kunne være en stemme blant mange som lager verdens største ansamling av kunnskap.”

“Være en del av noe større. Via bidragshistorikken får jeg evig liv.”

Selv om dette er den av motivasjonskategoriene med lavest prosentandel, er den interessant fordi det her er snakk om personer som blir motivert til å bidra nettopp på grunn av den store gruppestørrelsen, en faktor som Olson (1965) mente ville være til hinder for kollektiv handling.

6.4 Velkomne gratispassasjerer: Publikum som motivasjonsfaktor

Som vist i kapittel tre fremholder teorien at allmenninger som gir en like stor grad av frihet til brukerne som er tilfelle hos Wikipedia, vil mislykkes grunnet et free-rider problem. Basert på mine funn, og Wikipedias tilstand generelt, virker det imidlertid som om Wikipedia ikke er som tradisjonelle allmenninger. En av grunnene til dette er at free-riderne faktisk bidrar til leksikonet i den forstand at de som publikum utgjør en viktig motivasjonsfaktor for de faktiske bidragsyterne. Derfor kan det hevdes at det tradisjonelle free-rider-problemet ikke er like tilstedeværende i tilfellet Wikipedia som i andre allmenninger. Selv om det er på det rene at de aller fleste brukerne av leksikonet er gratispassasjerer, utgjør de nemlig ikke noe problem. Tvert i mot hadde det vært mer problematisk for leksikonet om disse gratispassasjerene ikke var tilstedeværende. Flere av respondentene i min undersøkelse nevner også spesifikt det store publikumet som motivasjon for deres bidrag til Wikipedia:

”Å vite at tusenvis av mennesker leser det jeg skriver hver uke er inspirerende”

”Kult at andre kan lese det eg skriv.”

”Moro å bidra til noe man vet andre vil lese”.

”Meningsfylt å lære nytt og formidle til andre - vet nå at artiklene blir lest og satt pris på”

”Wikipedia er et demokratiprojekt, her har jeg mulighet til å nå ut til veldig mange”

I lys av dette er det ikke usannsynlig at mange av dagens bidragsytere ville vært mindre motivert til å bidra til et tilsvarende prosjekt med et lavere leserantall, og Zhang og Zhu

(2009) undersøkte nettopp dette forholdet i sin undersøkelse av den kinesiske utgaven av Wikipedia. Leksikonet har i lange perioder vært blokkert av myndighetene i Kina, og Zhang og Zhu fant at antall bidrag fra de brukerne som befant seg utenfor Kina og derfor *ikke* var blokkert i gjennomsnitt sank med 41,4 prosent så lenge innbyggerne i Kina ikke hadde tilgang til leksikonet. Med andre ord tydet det på at nettopp det store publikumet, som i all hovedsak er gratispassasjerer, utgjorde en viktig motivasjonsfaktor for bidragsyterne til den kinesiske utgaven av leksikonet, zh.wikipedia. Dette er for så vidt også i kontrast med Olsons (1965) teorier om at gruppestørrelse alltid vil ha en negativ virkning på kollektiv handling, og at en mindre gruppe vil føre til mer handling.

Når det er sagt så består Wikipedias publikum av alle brukerne av leksikonet, også bidragsytere. Følgelig kan en derfor være fristet til å hevde at det ville vært fordelaktig for Wikipedia at alle gratispassasjerene sluttet å free-ride og i tillegg til å lese leksikonet begynte å bidra innenfor relevante områder. Leksikonet ville da fortsatt hatt et like høyt leserantall, men uten free-ridere. Det er liten tvil om at Wikipedia ville hatt godt av flere bidragsytere, særlig fra de demografiske gruppene som er underrepresentert, men det er her viktig å huske på at ikke alle nødvendigvis *egner* seg som bidragsytere. På den ene siden kan man si at dersom målet er å samle hele verdens kunnskap så må jo alle kunne bidra med noe, og jeg erkjenner at det kan virke paradoksalt å snakke om dess flere kokker dess mer søl, når man snakker om Wikipedia – som jo er et utmerket eksempel på hvordan noen ting faktisk fungerer på tross av et høyt antall kokker – men det er i alle fall grunn til å stille seg spørsmål om hvorvidt Wikipedia hadde holdt samme høye kvalitet dersom andelen bidragsytere hadde økt til 70 %. Selv om Wikipedia er ”den frie encyklopedi som [alle] kan forbedre”, er det leksikon og det er ikke alle som eger seg som kunnskapsformidlere. Som vist over oppgir en stor andel av bidragsyterne at de bidrar fordi de føler de sitter på kunnskap som kan komme andre til gode, og nettopp det er noe av styrken til Wikipedia. Folk velger selv om de vil bidra og i så fall hva de vil bidra med. Det er ikke heldig for leksikonet om folk skulle bidra bare for å bidra, og det er rimelig å anta at en del av free-riderne gjør seg best som nettopp dette.

Dagens Wikipedia har i realiteten en liten kjerne som både bidrar og bestemmer mest, rett og slett fordi de er de som velger å være aktive i diskusjoner og avstemminger. Følgelig er det de forskjellige utgavene av Wikipedia derfor relativt oversiktlige på kjernenivå. Dersom antallet skulle mangedobles er det en overhengende fare for at det vil bli vanskeligere å oppnå konsensus bidragsyterne i mellom.

På den annen side starter de aller fleste av bidragsyterne som free-ridere. Det å bidra til Wikipeda krever en viss innsikt inn i prosjektet og hvordan ting fungerer. Således vil en free-rider-posisjon være det som kan kalles en legitim perifer deltagelse. Lave og Wenger (xxxx) forklarer hvordan nye individer i et samfunn etter hvert vil tilegne seg kunnskap om små oppgaver som er relativt enkle, men like fullt viktige for samfunnet som helhet, og kaller denne aktiviteten for legitim perifer deltagelse. Med tiden vil legitim perifer deltagelse føre til at individene tilegner seg mer og mer kunnskap om hvordan samfunnet fungerer og også hvordan samfunnet kan nå sine overhengende mål.

7 Wikipedia – mot alle odds

Som vist i kapittel tre tilsier teori på området at Wikipedia vil være utsatt for flere problemer knyttet til sin posisjon som en allmenning og et felles gode, og den teoretiske muligheten for at et prosjekt som Wikipedia skal fungere er liten. Like fullt ser vi at leksikonet i praksis er en overveldende suksesshistorie som gjør skam på alle antatte farer. I dette kapitlet vil jeg se nærmere på ulike teknologiske og organisatoriske faktorer ved Wikipedia som er med på å muliggjøre denne overlevelsen som et felles gode, eksempelvis ved å senke terskelen for deltagelse.

7.1 Åtte prinsipper for et vellykket felles gode

Hess og Ostrom lister i sin bok *Understanding knowledge as a commons* opp åtte prinsipper som bør være gjeldende for å oppnå en vellykket og langvarig allmenning. Disse prinsippene er sammenfattet av Ostroms tidligere forskning på området. (Ostrom 1990, 90-102), hvor det gjennom et stort antall empiriske undersøkelser er blitt slått fast at institusjoner som ikke følger flere av disse prinsippene i høy grad har mislykkes. De nevnte prinsippene er som følger (Hess og Ostrom 2007: 7):

1. Det bør være klare, definerte avgrensninger.
2. De reglene som benyttes er tilpasset lokale forhold og behov.
3. Individer som rammes av de overnevnte reglene kan vanligvis delta i å modifisere dem.
4. Eksterne autoriteter respekterer fellesskapets rett til å utforme egne interne regler.
5. Det har blitt etablert et system som gjør at medlemmene i fellesskapet selv kan overvåke andre medlemmer.
6. Et gradert system med sanksjoner er tilgjengelig.
7. Medlemmer i fellesskapet har tilgang til lavkostnadsmekanismer som kan løse eventuelle konflikter.
8. Tiltak slik som tilegnelse, fremskaffelse, overvåkning, sanksjonering, konflikthåndtering og andre ledelsesaktiviteter er organisert i en flettet struktur.

Selv om disse prinsippene i utgangspunktet er utformet med tanke på styring og organisering av naturlige ressurser slik som skog og mark, fiske og lignende, kan de fint overføres til kunnskapsallmenninger slik som Wikipedia, og jeg vil her vise at dersom vi tar for oss Wikipedias struktur, er Ostroms åtte prinsipper alle tilstedeværende i større eller mindre grad.

For det første har leksikonet klare, definerte avgrensninger når det gjelder hva det skal inneholde, og under retningslinjer står det klart at "Wikipedia er en encyklopedi. Vi skal holde oss innenfor rammene av et leksikon, og ikke mer." (Wikipedia.org k)). Videre er det linket til en oversikt over hva Wikipedia *ikke* er, og hva som dermed ikke skal publiseres. Herunder inngår original forskning og egenreklame. I tillegg utdypes det nærmere hva som menes med at artiklene må anses å være av "leksikalsk verdi". Det er også utformet en rekke forskjellige definisjoner på hva som gjør noe artikkelverdigg. Eksempelvis har brukerne kommet til enighet om at en kunstner må ha hatt en offentlig utstilling eller fått en publisert omtale for å kunne stå oppført i leksikonet¹⁷. Dersom noen mener at en artikkel ikke hører hjemme i leksikonet kan den merkes eller slettes. Sletting kan imidlertid kun utføres av administratorer, men alle brukere, registrerte så vel som uregistrerte, kan komme med sine synspunkter og argumenter på artikkelens diskusjonsside.

Reglene til Wikipedia er også tilpasset lokale forhold og behov. Dette ser vi blant annet på måten det er fastsatt retningslinjer for målform i de to norske utgavene av Wikipedia. Som nevnt tidligere er det klart spesifisert at det i bokmålsutgaven kun er tillatt med bokmål som normert av Språkrådet eller riksmål som normert av Den Norske Akademi, mens det på den nynorske utgaven kun er tillatt med nynorsk. Dessuten kan alle utgaver av Wikipedia komme frem til sitt eget sett med regler, og dersom noe blir vedtatt på én utgave er det ikke nødvendigvis slik at de samme reglene trenger å gjelde for andre utgaver. Som vist i kapittel to har eksempelvis ikke bokmålsutgaven av Wikipedia etablert samme retningslinjer som den engelske utgaven i forhold til original forskning og verifiserbarhet. Disse to prinsippene anses som grunnleggende i den engelske utgaven, men er per dags dato ikke vedtatt som offentlige retningslinjer på no.wikipedia fordi det ikke er nådd en konsensus blant brukerne på no.wikipedia.

Videre er de som rammes av reglene i Wikipedia også i høy grad med på å bestemme hvilke regler som faktisk skal gjelde, jamfør Ostroms tredje prinsipp. Jimmy Wales satte noen av de

¹⁷ <http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Relevanskriterier>

grunnleggende reglene i oppstartsfasen, men i dag er det i all hovedsak brukerne selv som utformer reglene. Et av de mest sentrale trekkene ved Wikipedia er at leksikonet bygger på konsensus som brukerne oppnår gjennom diskusjon og forhandling seg i mellom. Dersom en ikke oppnår konsensus gjennom debatt kan det opprettes avstemninger hvis det anses som hensiktsmessig. Hvis en eksempelvis igjen tar for seg retningslinjene for gjeldende målformer på de to norske utgavene av leksikonet, så er disse helt og holdent utformet av brukerne selv. Da det stadig oppstod diskusjoner rundt hvilke målformer som skulle være tillatt på no.-utgaven av Wikipedia, var det bidragsyterne selv som i 2004 opprettet en avstemming der registrerte brukere kunne stemme over hvorvidt man skulle opprette en egen nynorsk utgave av leksikonet eller samle alle målformer under ett.

Denne praksisen, å la fellesskapet lage egne interne regler, er fullt ut støttet av både Wikimedia Foundation og grunnlegger Jimmy Wales. Wales anses som den øverste autoriteten i Wikipedia og har i teorien muligheten til å ta beslutninger på vegne av hele samfunnet, men selv ser han på denne makten som mer symbolsk en reell:

”Jeg sammenligner det med den britiske monarken, at min makt skal reduseres over tid og bli mer symbolsk. Og det er mer min jobb å forsvare samfunnet, ikke herske over samfunnet”. (Jimmy Wales i intervju med C-span)

Wales’ forståelse av egen posisjon er betydningsfull for at Wikipedia skal overleve. Wikipediasamfunnet må ha tillitt til Wales, og Wales må ha tillitt til samfunnet. Til tross for en mer symbolsk rolle, som ofte er vanlig i open source/open content miljøer, oppleves allikevel Wales som en autoritet, og hans anbefalinger og forslag har stor tyngde (Lerner & Tirole 2005: 64-64). Når det er sagt så har også Wales fått sine bidrag kraftig redigert og slettet av andre brukere¹⁸, noe som konstaterer at Wikipedias retningslinjer også i praksis gjelder for alle, hvilket må sees som et sunnhetstegn hva angår leksikonets tilstand. Grunnet den frie GNU-lisensen, står brukerne også fritt til å flytte hele prosjektet dersom de mot formodning skulle ønske å bli kvitt Wales som øverste autoritet.

Hess og Ostrom fremholder videre at det er viktig at medlemmene i et fellesskap har mulighet til selv å overvåke hverandre, slik at en i størst mulig grad unngår free-riding eller annen

¹⁸ I oktober 2005 opprettet Wales en artikkel om den da nylig utropte vinneren av Nobelprisen i økonomi, Robert Aumann, med ”He won the Nobel Prize!” som eneste innhold. Artikkelen ble umiddelbart slettet av en (norsk) administrator på den engelske utgaven av Wikipedia, da den ble ansett for å være for upresis (Dagbladet).

negativ oppførsel, eksempelvis vandalisme i Wikipedias tilfelle. Med Wikipedias transparente struktur, er også dette prinsippet tilstedeværende, selv om det som vist i kapittel seks ikke nødvendigvis er free-riding som er det viktigste å unngå i tilfellet Wikipedia. Brukerne har flere muligheter til å holde oversikt over hva som blir gjort av andre brukere. Alle artikler har som nevnt en historikkfane der en lett kan se hvilke endringer som har blitt gjort, og hvilken brukerkonto eller IP-adresse som står bak. I tillegg finnes siste endringer-funksjonen som viser alle de siste endringene i leksikonet i kronologisk rekkefølge, også her med brukerkonto eller IP-adresse til den som har utført endringen. Registrerte brukere har dessuten mulighet til å følge med på eventuelle endringer på ønskede artikler gjennom sin egen overvåkningsliste, en mulighet vi har sett at 56 prosent av respondentene i min undersøkelse benyttet seg av.

Dersom retningslinjene skulle bli brutt, finnes også et graderingssystem for sanksjoner som er styrt av administratorene i leksikonet. Det står klart uttrykt at administratorene ikke har autoritet overfor andre brukere, men de innehar muligheten til å gi visse sanksjoner dersom brukere skulle bryte den kollektive konsensusen i leksikonet, herunder slette artikler som ikke anses som relevante og blokkering av brukerkontoer eller IP-adresser for å forhindre vandalisme eller andre forstyrrende elementer. Blokkering av en brukerkonto eller IP-adresse kan gis med hvilken som helst varighet, men det er eksempelvis anbefalt å blokkere en IP-adresse i 24 timer ved første tilfelle av vandalisme. Dersom adressen benyttes til å utføre vandalisme gjentatte ganger står administratoren fritt til å bestemme lengden på blokkeringen ut i fra skjønn i forhold til situasjonens alvor. Administratorer kan også bli fratatt sin posisjon, og dersom seks eller flere brukere som oppfyller visse krav (deriblant at vedkommende har vært registrert i over to måneder og har minst 200 redigeringer hvorav 30 må være fra de siste to månedene) stiller mistillitsforslag til en administrator, vil det bli opprettet en avstemning for hvorvidt vedkommende skal få beholde sitt administratorverv.

Brukerne til Wikipedia har også, jamført Ostroms syvende prinsipp, tilgang til lav-kostnadsmekanismer som kan løse eventuelle konflikter. Som nevnt tidligere, har så godt som alle sidene i leksikonet en egen diskusjonsside hvor brukerne kan diskutere foretatte endringer, komme med forslag eller stille spørsmål. Dette gjelder både vanlige artikkelsider, men også spesialsider om regler og lignende. Alle registrerte brukere har også en egen diskusjonsside hvor vedkommende kan kontaktes ved en eventuell konflikt. Som vist over kan fellesskapet også benytte seg av avstemninger dersom en konflikt ikke lar seg løse ved hjelp av diskusjon.

Sist men ikke minst er alle de organisatoriske funksjonene organisert i en flettet struktur slik at alle brukere, uavhengig av brukergruppe, kan delta i styringen av leksikonet, og Wikipedia oppfyller derfor alle av Hess og Ostroms åtte prinsipper for en vellykket allmenning.

7.2 Optimale forhold for utvikling av samarbeidsprosjekter

Don Tapscott og Anthony Williams presenterer i sin bok, *Wikinomics* (2006), tre vilkår som bør være tilstede for at utviklingen av et samarbeidsprosjekt skal fungere best mulig: For det første så må det objektet som skal produseres være informasjon eller kultur, noe som holder kostnaden så lav som mulig for bidragsyterne. Videre bør oppgavene som skal utføres kunne brytes ned i mindre biter. På denne måten kan personer bidra uavhengig av hverandre. Til slutt må kostnaden av å sette disse små bitene sammen til et ferdig produkt, inkludert lederskap og kvalitetskontroll, være så lav som overhodet mulig. (ibid: 70). Som vi har sett over oppfyller Wikipedia alle disse tre vilkårene.

Nettopp det at det er leksikalsk informasjon som produseres er også med på å gjøre Wikipedia mer bærekraftig enn andre wiki-prosjekter som for eksempel den åpne nyhetstjenesten WikiNews hvor enhver kan bidra med nyhetsartikler. WikiNews, også en del av Wikimedia Foundation, har ennå til gode å oppnå særlig stor suksess, både når det gjelder antall lesere og bidrag. Leksikalske artikler vil ha en betydelig lengre levetid enn nyheter og som kjapt mister sin relevans etter noen timer, dager eller uker.

At produksjonen av leksikonet kan brytes ned i mindre biter er noe også Yochai Benkler, professor ved Harvard University, understreker viktigheten av i sin bok *Wealth of Networks*. Benkler forklarer her hvordan det potensielle antall bidragsytere til et prosjekt vil være omvendt proporsjonalt med den minste mulige bestanddel en person kan bidra med. Det vil si at dersom et samarbeidsprosjekt søker å lykkes i stor skala, er det avgjørende at bidragene kan deles opp i mindre stykker, fortrinnsvis så små som mulig. Ved å la prosjektet være "finkornet", vil det å bidra til prosjektet kunne fremstå som en trivialitet, og følgelig vil terskelen for å delta være senket, noe som igjen vil føre til et større antall bidragsytere enn dersom det en deltagelse i prosjektet skulle kreve en større investering av potensielle bidragsytere (Benkler 2006: 101).

Et eksempel på sistnevnte er Wikibooks, et søsterprosjekt av Wikipedia, men som på ingen måte har oppnådd den samme suksessen. Wikibooks ønsker å fremstille fritt tilgjengelige lærebøker, men få tekster har nådd en såpass stor grad av modenhet at de kan sies å holde pensumkvalitet. Et av problemene til Wikibooks er at en lærebok fordrer at en viss stil opprettholdes gjennom hele prosjektet, og resultatet har blitt at de relativt få tekstene som kan sies å være pensummateriale, i all hovedsak er skrevet av enkeltpersoner med kun mindre bidrag fra andre brukere. Med andre ord vil et fullverdig bidrag til et prosjekt som Wikibooks kreve en langt større investering enn hva er tilfelle hos for eksempel Wikipedia, og dette vil ofte medføre at brukere som i utgangspunktet var motivert til å bidra til prosjektet faller fra underveis i prosessen med å ferdigstille bidraget sitt. Det er på ingen måte en sjeldenhet at artikler hos Wikipedia også vil være skrevet hovedsakelig av én eller to brukere, men Benkler fremholder hvordan et prosjekt som Wikipedia har en mye større toleranse for ulikheter i stil og utvikling (ibid).

Når det er snakk om at bidragene til et prosjekt må brytes ned i mindre biter, er ikke dette synonymt med at alle former for bidrag trenger å være såkalt finkornede. Tvert i mot vil det være en styrke for et prosjekt at det finnes ulike måter å delta i samarbeidet på, både med tanke på variasjon i type bidrag, men også i grad av bidrag. På denne måten kan ulike individer delta på et vis som samsvarer med deres ferdigheter, motivasjon og tilgjengelighet (ibid: 102). Som vist i kapittel fem finnes det mange ulike måter å bidra til Wikipedia på, og bare det å rette opp i en stavefeil vil være et fullverdig bidrag. Andre kan skrive komplette artikler eller kun bedrive fjerning av vandalisme – alt etter hva vedkommende selv ønsker å gjøre.

Oppstykkingen av arbeidet i mindre deler illustreres godt hvis vi igjen ser på artikkelen om Italias hovedstad Roma: Siden artikkelen ble opprettet 8. januar 2004, har det blitt foretatt 437 redigeringer av 200 forskjellige bidragsytere¹⁹. Av disse er 65 bidragsytere uregistrerte brukere og 53 bot'er. Den som står for flest redigeringer er en bot som har foretatt 16 automatske interwiki-lenkinger. Blant vanlige brukere er det største antall redigeringer 10, og 120 av bidragsyterne har kun foretatt 1 redigering på artikkelen om Roma. Omfanget av redigeringene varierer fra retting av skrivefeil til flere avsnitt med ny informasjon

¹⁹ 200 forskjellige brukernavn/IP-adresser. Det er tenkelig at en registrert bruker kan ha foretatt endringer også uregistrert, eller at en uregistrert bruker har benyttet seg av flere datamaskiner for å gjennomføre sine bidrag.

Det at arbeidet med en artikkel kan brytes ned i mange små biter betyr også at alle ikke må kunne alt, og også på denne måten senkes terskelen for å bli en bidragsyter. Det er ikke nødvendig å kjenne til alle regler og formateringer, og Jimmy Wales sier at selv han ”ikke vet hvordan man legger inn de mest avanserte referansene. Jeg bruker kun de enkleste, og så kommer det alltid noen og fikser det” (Wales, intervju 2009).

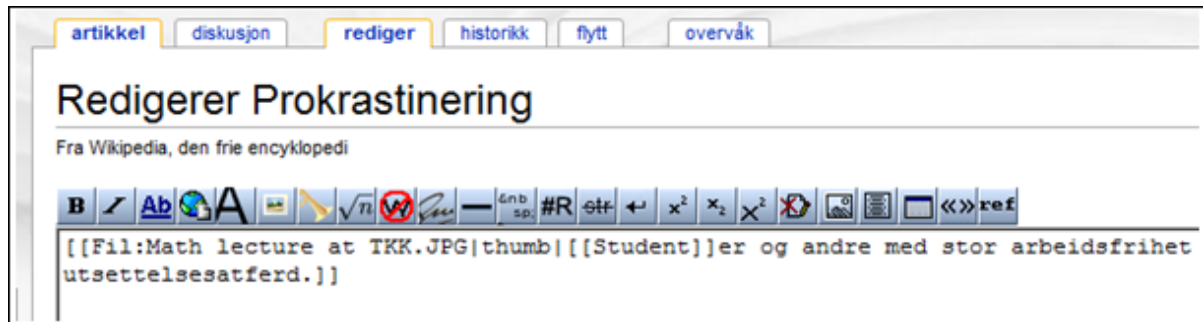
7.3 Mot et intuitivt grensesnitt

Våren 2010 foretok Wikimedia enn drastisk overhaling av grensesnittet til Wikipedia for å bedre brukervennligheten og forhåpentligvis engasjere flere bidragsytere til leksikonet. De siste årene har det kommet flere rapporter om hvordan Wikipedia ikke lenger vokser i det samme forrykende tempoet som tidligere, og der hvor veksten tidvis var eksponentiell og fordoblet seg med jevne mellomrom, har den nå stoppet opp og stabilisert seg (wikimedia.org). I tillegg trekkes det stadig frem statistikk som viser at kun en liten kjerne står for størsteparten av innholdet på siden. Eksempelvis hevder wikipedianer Morten Haugen i et debattinnlegg i Aftenposten at ”mer enn 90 prosent av innholdet på norsk Wikipedia skrives av en åpen kjernegruppe på 400–600 personer” (Aftenposten 2011). Også i min undersøkelse ser vi at 11,7 prosent av respondentene står for 69 prosent av redigeringene (se 5.2.3). Selv om nedgangen i antall nye artikler delvis har en naturlig forklaring i at mange temaer allerede er dekket, er det allikevel bekymringsfullt, og noe av forklaringen kan ligge i redigeringsprosessen som flere mener har vært for lite intuitiv. Wikimedia har selv uttalt at ”når kunnskapsrike folk ikke kan delta i redigeringen av Wikipedia fordi de synes det er forvirrende eller vanskelig å redigere artiklene, er det et alvorlig problem som undergraver den potensielle kvaliteten, bredden og dybden i det innholdet [Wikipedia] kan tilby.” (Wikimedia.org b))

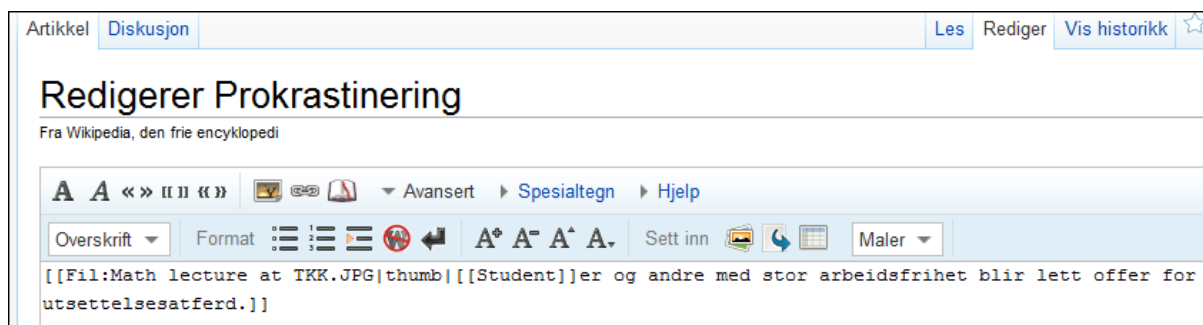
Endringene Wikimedia satte i gang våren 2010 innebar derfor blant annet en oppdatering av designet som gjør at Wikipedia nå har et grensesnitt som bevisst er likere andre websider som publikum etter hvert har vendt seg til: ”Da den først ble utviklet, var programvaren som kjører Wikipedia ansett som rimelig brukervennlig. Etter dagens standarder er den ikke så strømlinjeformet eller brukervennlig som andre programvarer. Det er derfor vi gjør en rekke viktige endringer, [...] for å gjøre Wikipedia bedre”. (ibid) Blant annet har søkeboksen blitt flyttet fra venstre side til øverst i høyre hjørne. Dette har blitt gjort blant annet for å tilpasse seg nettbrukernes forventinger om hvor søkefunksjonen vil være plassert på websider,

forventinger som har forandret seg delvis fordi stadig flere benytter seg av nettlesere med en søkefunksjon plassert øverst til høyre (Shaikh og Lenz 2006). I tillegg førte plasseringen av søkeboksen på venstre side til at Wikipedias automatiske søkeforslag dekket over navigasjonsmenyen.

Den største endringen er allikevel gjort på redigeringsfronten, hvor de som klikker seg inn for å redigere en artikkel nå møter en oppdatert og mer intuitiv verktøylinje enn tidligere:

Skjermbilde 12: Gammel verktøylinje.

Skjermbilde 13: Oppdatert verktøylinje.

Den nye verktøylinjen (skjermbilde 12) inneholder enklere funksjoner og et design som både er mer intuitivt samtidig som det minner mer om tradisjonelle tekstbehandlingsprogrammer som Microsoft Word. Med dette nye designet sikter Wikipedia å nå ut til brukere som tidligere ikke har følt seg kompetente nok til å begi seg ut på redigeringsprosessen, og forhåpentligvis virker denne prosessen nå mindre skremmende på nye brukere som ikke er vant til kildekoder eller nettpublisering. Det har også blitt lettere å sette inn elementer som interne og eksterne lenker og tabeller, med egne veivisere tilgjengelig for ulike funksjoner. I tillegg har antall wiki-koder som vises i redigeringssystemet blitt redusert. Den nye

redigeringsprosessen inneholder imidlertid ikke WISYWYG²⁰ da et slikt prinsipp kan komme i konflikt med noen av de mer avanserte kildekodene som brukes av en del av de mest aktive brukerne.

Et viktig element ved det nye designet er at det gir innloggede brukere muligheten til å gå tilbake til den tidligere versjonen av leksikonet, den versjonen som de har blitt vant med etter utallige redigeringer. Som Wales sier er det

”viktig å ønske alle velkommen, men samtidig ikke miste power-userne. Vi har ikke råd til å miste dem. De har lært seg å gjøre det som virker komplisert for andre på en veldig rask måte og dersom vi skulle introdusere WISYWIG eller gjøre andre endringer [i redigeringsprosessen], må vi gjøre det enkelt for disse å konvertere tilbake til den gamle, mer kompliserte, versjonen” (Wales, intervju 2009)

Helt siden oppstarten har mange av de mest aktive brukerne på Wikipedia vært personer med større datakyndighet enn den gjennomsnittlige internettbruker, noe vi blant annet fikk bevist i 5.2.8, og ofte foretrekker disse å benytte seg av sin spesialkompetanse fremfor en løsning som fremstår greiere for folk flest.

7.4 Frivillig registrering

Det at man ikke trenger å registrere seg for å redigere Wikipedia er også en faktor som senker terskelen for deltakelse betraktelig. Tall fra internettmålingsfirmaet Hitwise viser at Wikipedia har en langt høyere prosentandel bidragsytere i forhold til antall besøkende enn andre brukergenererte nettsteder som eksempelvis YouTube og Flickr²¹ (Tancer 2007). Det vil nok være mange ulike grunner til dette, blant annet faktorer nevnt tidligere som at arbeidet kan deles inn i mindre deler eller at det er informasjon som produseres: Det trengs ikke noe utstyr utover en datamaskin og internettilgang for å bidra til Wikipedia, mens man på YouTube og Flickr vil måtte være i besittelse av henholdsvis video- og fotokamera for å kunne bidra, eventuelt fremskaffe materiale fra disse på annen måte.

²⁰ WYSIWYG = What You See Is What You Get – Prinsipp i tekstbehandling hvor det du skriver inn er det du ender opp med. De fleste vanlige tekstbehandlingsprogrammer som for eksempel Microsoft Word innehar denne funksjonen.

²¹ Tallene fra Hitwise viser at kun 0,2 % av besøkende på YouTube lastet opp videoer, og tilsvarende tall for Flickr er 0,16 %, mens tallene for Wikipedia viser at 4,56 % av besøkene ender i deltagelse. Jeg har imidlertid ikke fått tilgang på råmaterialet disse tallene bygger på, selv etter å ha tatt kontakt med Hitwise. Da jeg nevnte tallene for Jimmy Wales mente han at andelen besøk som endte i bidrag var i overkant stort, og at tallene mest sannsynlig ikke stemmer. Til tross for dette er det rimelig å anta at tallene for Wikipedia er betydelig høyere enn hos andre web 2.0-sider, om muligens ikke så høyt som 4,56 %.

En ytterligere årsak som unektelig gjør det enklere å bidra er det faktum at man ikke trenger å registrere seg for å endre leksikonet. Mange potensielle bidragsytere ønsker av ulike grunner ikke å registrere seg, og det er en kjensgjerning at dess flere steg en potensiell bidragsyter må gjennom, dess større er sjansen for at vedkommende faller fra underveis (Oshiro 2010).

Når det er sagt at man ikke *trenger* å registrere seg, så oppfordrer Wikipedia like fullt at man gjør det, og en eventuell registrering medfører flere tilleggsfunksjoner som blant annet selvvalgt brukernavn, muligheten til å opprette en brukerside og på andre måter holde oversikt over egen aktivitet i leksikonet, muligheten til å bli administrator og så videre (se wikipedia.org m)) I tillegg vil en registrering til syvende og sist gi en mer reell anonymitet i det IP-adressen ikke lenger vil være synlig for alle. På denne måten gjør Wikipedia det attraktivt å registrere seg, samtidig som de som ikke ønsker å registrere like fullt får muligheten til å delta. I tillegg har bidragsyterne mulighet til å registrere seg og logge inn på alle sider i leksikonet, og det er således ikke nødvendig å gå tilbake til forsiden eller lignende. Sist, men ikke minst er selve registeringsprosessen gjort kortes mulig og det er ikke nødvendig å registrere e-postadresse eller andre private opplysninger.

7.5 Vanskelig vandalisme

Et annet essensielt trekk ved Wikipedias overlevelse som et felles gode er motstandsdyktigheten hva angår vandalisme. For å opprettholde sin posisjon som informasjonskilde for flerfoldige mennesker hver eneste dag er Wikipedia nødt til å være pålitelig jevnt over, men hvordan kan et leksikon som gir hvem som helst tilgang til å redigere en artikkel – og det anonymt om man vil – være pålitelig? Hvorfor er ikke Wikipedia gjennomsyret av vandalisme? Selvfølgelig skorter det ikke på eksempler for de som ønsker å trekke frem alt fra grusomme bevisste faktafeil til mer pubertal hærverk, og med mer enn 18 millioner artikler vil Wikipedia aldri være 100 % fri for vandalisme. På tross av dette, er faktum at den overveldende majoriteten av artiklene inneholder korrekt, relevant informasjon om sitt tema. Grunnen er rett og slett at Wikipedia gjør det i overkant vanskelig for vandalene å lykkes med sine hensikter. For det første er det, som nevnt tidligere, mulig for administratorer å blokkere brukernavn eller IP-adresser som gjentatte ganger begår vandalisme, og administratorene kan også beskytte en side slik at det enten er kun registrerte brukere eller kun administratorer som kan redigere den. Dette gjøres ved nødvendighet på artikler som er særlig utsatt for vandalisme. Eksempelvis har den engelske artikkelen om

George W. Bush lenge vært delvis beskyttet, og kun innloggede brukere får lov til å komme med endringer. På no.wikipedia ser vi i skrivende stund at artikkelen om TV2-realityserien Farmen er beskyttet på samme måte, angivelig grunnet gjentatte avsløringer av sesongens vinnere før finalen er blitt sendt på TV.

Et annet interessant aspekt er hvordan wiki-teknologien til Ward Cunningham hele tiden er på forsvarernes side. Clay Shirky (2008: 136-137) forklarer hvordan man på Wikipedia, og mange andre wiki'er, kan reversere hærverk på bare en brøkdel av den tiden det tar en vandal å gjøre hærverket. Tradisjonelt sett vil ressursbruken knyttet til å gjøre hærverk versus å rydde opp i hærverk være på vandalenes side. Eksempelvis bruker kommuner betydelig tid og penger på fjerne tagging som kan ha tatt så lite som noen minutter å gjennomføre for gjerningsmennene, og dersom noen skulle rive ut, og i filler, et titalls sider i et leksikon ville det tatt eieren både tid og penger å erstatte den manglende informasjonen. På Wikipedia er det eneste som trengs å trykke på en link med teksten "fjern denne endringen", så tilbakestilles artikkelen til versjonen før vandalismen skjedde. Som Shirky forklarer er ingenting mer frustrerende og demotiverende for en vandal enn å investere tid og energi på å forandre noe, og så se innsatsen forsvinne på bare noen sekunder. Og dersom man fatter mistanke om at en vandal har gjort endringer flere steder på leksikonet, kan man enkelt få en oversikt over alle endringene begått av aktuelle bruker/ip-adresse. Slik øker sjansen for å plukke opp vandalisme som muligens ikke har blitt registrert gjennom siste endringer eller overvåkninglister. For å forenkle jobben med å oppdage vandalisme blir alle endringer som gjøres av anonyme og brukere som ikke er patrullere eller autopatrollede²² merket med et rødt utropstegn i siste endringer-loggen. Dette tegnet er kun synlig for administratorer og patrullere som enkelt får øye på endringene og kan godkjenne eller tilbakestille de.

7.6 Store Norske Leksikon

I min undersøkelse (5.5.5) kom det frem at kun 10,6 % av respondentene også hadde bidratt til Store Norske Leksikon (snl.no), til tross for at begge prosjektene er dugnadsleksikon som i utgangspunktet sikter å treffe samme målgruppe. Det er muligens mange ulike årsaker til at Store Norske Leksikon foreløpig ikke har lyktes i sine forsøk på å mobilisere et stort nok

²² En bruker som er autopatrollet får automatisk merket alle sine bidrag som patroljert og godkjent slik at en patruller ikke behøver å sjekke endringen.

antall bidragsytere til at prosjektet kan kalles en suksess, men et viktig aspekt er at Store Norske Leksikon baserer seg på en organisasjonsstruktur som minner mer om Wikipedias mindre vellykkede forløper, Nupedia enn Wikipedia. Akkurat som hos Nupedia må artiklene hos snl.no gjennom visse steg før den publiseres, og ved hvert steg vil det drøye ytterligere før innholdet blir publisert og mange bidragsytere faller følgelig fra.

Prosessen som er knyttet til kvalitetskontroll blir for komplisert for bidragsyterne og som en følge av dette blir kostnaden for å delta for høy for svære mange potensielle bidragsytere.

“Har ikke hatt tid. Synes ikke brukergrensesnittet er tillokkende.”

“Jeg logger aldri inn på sider hvor jeg må oppgi navn og telefonnummer.”

“Jeg har aldri likt SNLs internettkonsept med de fagansvarlige og den såkalte "kvalitetssikringen", som hver eneste artikkel påstemples med. Jeg er for en fullstendig åpen løsning, ikke en 50/50 kombinasjon. I tillegg er det mer motiverende å bidra på Wikipedia, som brukes av langt flere og der diskusjoner (ofte) blir tatt hensyn til. På SNL går det lang tid før det i hele tatt kommer respons for konstruktive bidrag. Om det kommer kreditering på Wikipedia vil jeg påstå at det er lite akademikerne har å klage på.”

Videre gjør det faktum at Store Norske Leksikon ikke opererer med en fri lisens det vanskelig å fremkalle samarbeidsånden hos folket, som vi jo har sett er en av de viktigste grunnene til at folk bidrar til Wikipedia, jamfør motiver presentert i forrige kapittel, og også dette er noe som Wikipedias bidragsytere trekker frem:

“SNL er ikke bygd på det demokratisk-meritokratiske syn på kunnskap som WP. Den tekniske løsningen til SNL gjør det ikke like lett interessant å holde oversikt over et stort antall artikler. Hadde jeg bidratt til SNL, ville jeg følt at jeg gjorde gratisarbeid for en redaksjon.”

“Ikke interessant, er ikke brukerstyrt”

“Ser ikke det som så interessant så lenge det ikke er et åpent og fritt prosjekt på samme måte som wp.”.

Det er også flere som oppgir at de føler at terskelen er høyere for å bidra til snl.no fremfor Wikipedia:

“Det ble aldri sånn. Kanskje fordi det var litt vanskeligere å registrere seg? Føler dessuten at jeg ikke er ekspert, og at det bør være høyere terskel for å legge ut eller redigere artikler der enn på Wikipedia.”

“Føler det er en høyere terskel for å bidra der.”

Hvis man så tar for seg de 10,6 % av respondentene som faktisk hadde bidratt til snl.no, var det også flere her som på egen oppfordring²³ uttrykte misnøye over det de oppfattet som et tungvint system med lang behandlingstid:

”[...] ble mektig skuffet. Forslag om å rette en brølerfeil tok 7 mnd før det ble rettet og da slik at mitt forslag fra da av så ut som tull idet feilen bare var "borte".”

”Tungvint system, dårlig oppfølging. La inn en enkel korrigering av en feil som ikke ble rettet på et halvt år.”

”Gav opp ganske fort, var for tungvint.”

²³ Spørsmål 3.2 omhandlet hvorfor/hvorfor ikke respondentene hadde bidratt eller ikke til snl.no, og jeg ba således ikke om synspunkter på selve bidragsprosessen. Disse kom på eget initiativ.

8 Avslutning

I denne oppgaven har jeg vist hvordan Wikipedia kan klassifiseres som en allmenning og et felles gode, og hvordan teori på området fremholder at leksikonet vil være utsatt for sosiale dilemmaer og andre hindringer i en så stor grad at dets eksistens vil være truet. Imidlertid har Wikipedia vist seg å være svært motstandsdyktig og lever i beste velgående, mer enn ti år etter oppstarten i 2001. Gjennom et robust organiseringssystem som lykkes i å gi brukerne en nødvendig grad av frihet kombinert med visse ufravikelige retningslinjer, har Wikipedia utviklet et nært optimalt system for samarbeid i stor skala.

Ved hjelp av en kvantitativ spørreundersøkelse har jeg avdekket ulike demografiske og sosiologiske trekk ved bidragsyterne til bokmålsutgaven av Wikipedia. I likhet med hva som har blitt avdekket gjennom tilsvarende undersøkelser på andre utgaver av leksikonet, er det også her særlig kjønnsfordelingen blant bidragsyterne som er i overkant ujevn, og kun 11,8 % av bidragsyterne er kvinner. En slik ujevn fordeling vil svekke leksikonets mulighet til å nå sitt fulle potensiale hva gjelder kvalitet, og en utjevning av denne forskjellen må etterstrebes, noe også Wikimedia Foundation har fastslått. Blant andre bakgrunnsvariabler som er undersøkt er fordelingen mer virkelighetsnær og no.wikipedia har særlig et godt spenn i alder, noe som må kunne sies å være utelukkende positivt. Videre viser materialet fra undersøkelsen også at bidragsyterne jevnt over har høyere utdanning enn befolkningen generelt.

Hva angår brukervaner ser vi at det er store forskjeller på hvordan og hvor mye folk bidrar, og det er en liten gruppe kjernebrukere som står for en uforholdsmessig stor andel av bidragene til no.wikipedia.

Jeg har også sett på hvilke motivasjoner som ligger bak bidragene til hver enkelt bruker, og en stor andel av bidragsyterne motiveres av ideologien som er selve grunnsteinen i Wikipedias tankesett: Kunnskap skal være korrekt, gratis og spres til alle. Videre er det mange som fascineres av prosjektet og som bidrar i ren fornøyelse over å få være en del av det.

Jeg har videre påvist hvordan en av Wikipedias sterkeste sider er motstandsdyktigheten overfor vandalisme. En hvilken som helst bidragsyter kan reversere hærverk på bare en brøkdel av den tiden det tar en vandal å gjøre hærverket. Tradisjonelt sett vil ressursbruken knyttet til å gjøre hærverk versus å rydde opp i hærverk være på vandalenes side, men

Wikipedia har tatt teknologiske og organisatoriske trekk som gjør at vandaler til syvende og sist ikke får herje i like stor grad som en skulle tro var mulig grunnet den store åpenheten.

Et siste spennende moment er hvordan Wikipedias mange free-ridere, på tross av teorien, ikke kan sies å være et nevneverdig problem for leksikonet. Faktum er at gratispassasjerene faktisk bidrar til leksikonet i den forstand at de som publikum utgjør en viktig motivasjonsfaktor for de faktiske bidragsyterne. Derfor kan det hevdes at det tradisjonelle free-rider-problemet ikke er like tilstedeværende i tilfellet Wikipedia som i andre allmenninger.

Wikipedia er et spennende forskningstema og ferden burde på ingen måte slutte her. Et av mine håp er at noen vil ta opp tråden og supplere og videreutvikle min forskning. Særlig synes jeg det ville være interessant med en kvalitativ studie av bidragsyterne til no.wikipedia som også berører brukernes tilknytning til Wikipedia-samfunnet, et aspekt som dessverre ikke ble belyst i denne oppgaven. Tar du utfordringen?

Referanseliste

- Alexa.com *Wikipedia* <http://www.alex.com/siteinfo/wikipedia.org#> (21.06.11)
- Aftenposten (2011) Haugen, Morten: "Mitt liv som wikipedaner"
<http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/article3992885.ece> (21.06.11)
- Andersen, Tom (1996). *Motiver for frivillighet i Norges Røde Kors*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Antin, Judd (2009) "Measuring Motivation"
<http://www.technotaste.com/blog/measuring-motivation/> (21.06.11)
- Benkler, Yochai (2006) *The Wealth of Networks* Yale University Press.
- Berners-Lee, Tim (2006) Intervju
<http://www.ibm.com/developerworks/podcast/dwi/cm-int082206txt.html> (21.06.11)
- Bollier, David (2007) "The growth of the commons paradigm" i Hess og Ostrom (red) *Understanding knowledge as a commons: From theory to practice* (s 27-40) Cambridge, MA: The MIT Press
- boyd, danah (2006b): "The significance of social software" s. 15-30 i *Blog talks reloaded*.
Social software – Research & cases. Thomas N Burg og Jan Schmidt (red.). Norderstedt: Books on Demand.
<http://www.danah.org/papers/BlogTalksReloaded.pdf> (21.06.11)
- Brown, James J. Jr. (2008) "From Friday to Sunday: the hacker ethic and shifting notions of labour, leisure and intellectual property" in *Leisure Studies* vol. 27, No. 4, s. 395-409.
- Clary, E Gil og Snyder, Mark og Stukas, Arthur A (1996). Volunteer's Motivations: Findings from a National Survey. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, vol.25,no.4,December 1996:485:505.
- Cohen (2011) "Define gender gap? Look up Wikipedias contributors list!"
<http://www.nytimes.com/2011/01/31/business/media/31link.html?ref=wikipedia> (21.06.11)
- Cunningham (2002) "What is wiki",
<http://wiki.org/wiki.cgi?WhatIsWiki> (21.06.11)
- Dagbladet (2006) "Wiki-sjefen sensurert av leser"
<http://www.dagbladet.no/magasinet/2006/09/13/476634.html> (21.06.11)
- Deci, E. L. og R. M. Ryan (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68–78.

Fagerjord, Anders (2008) *Web-medier. Introduksjon til sjangre og uttrykksformer på nettet*. Universitetsforlaget Oslo

Fuster Morell, Mayo (2009) "Online creation communities for the building of digital commons: Participation as an eco-system?"

http://openfsm.net/projects/freecultureforum/preparation-discussion-and-working-materials/MayoFusterMorell_ParticipationAsAnEco_Barcelona.pdf (21.06.11)

Glott, Schmidt og Ghosh (2010) "Wikipedia Survey – Overview of results"

http://www.wikipediaurvey.org/docs/Wikipedia_Overview_15March2010-FINAL.pdf (21.06.11)

Gnu.org

<http://www.gnu.org/licenses/old-licenses/gpl-2.0.html>

<http://www.gnu.org/gnu/manifesto.html>

Hars,a og S Ou (2001) "Working For Free: Motivations of Participating in Open Source Projects · Proceeding HICSS '01 Proceedings of the 34th Annual Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS-34)-Volume 7 - Volume 7

Hardin, Garrett (1968) "The Tragedy of the Commons", *Science*, Vol. 162, No. 3859 (December 13, 1968), pp. 1243-1248.

Hellevik, Ottar (2002) *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hess, Charlotte & Elinor Ostrom (2007) *Undertstanding Knowledge as a Commons*. The MIT Press: Cambridge, Massachusetts.

Imsen, Gunn (2006) *Elevers verden: Innføring i pedagogisk psykologi*. 4 utg. Oslo, Universitetsforlaget.

Johnson, Benjamin Keith (2007) *Wikipedia as collective action. Personal Incentives and Enabling Structures* Thesis, Michigan State University

Jones, Steve (2006): "Foreword: Dreams of fields: Possible trajectories of Internet studies" s.ix-xvii i *Critical cyberculture Studies*. David Silver og Adrienne Massanari (red.).

New York University Press: New York.

Keen, Andrew (2008) *The Cult of the Amateur*. London: Nicholas Brealey Publishing.

Kuvaas, Bård (2005) "Belønning og motivasjon" i *Hvordan kan frynsegoder bli belønning?* Knud Knudsen og Anne Ryen (red.). Oslo: Cappelen.

Kuznetsov, Stacey (2006) i "Motivations of contributors to Wikipedia"

<http://www.staceyk.org/personal/WikipediaMotivations.pdf> (21.06.11)

- Kvale, Steinar (2001): *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Akademisk: Oslo.
- Lave, J. and Wenger, E.,(1991) *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. 1991, Cambridge, UK:
- Lee, Timothy B. “The trouble with “Free-Riding”:
<http://www.freedom-to-tinker.com/blog/tblee/trouble-free-riding> (21.06.11)
- Lerner, Josh & Tirole, Jean (2005) “Economic perspectives on open source” i Feller (red) *Perspectives on free and open source software* (s 47-78) Cambridge, MA: The MIT Press.
- Lorentzen, Håkon & Jon Rogstad (1994). *Hvorfor frivillig? Begrunnelser for frivillig sosialt arbeid*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Markham, Annette og Nancy K. Baym (2008) *Internet Inquiry: Conversations About Method*. Thousand Oaks, Sage Publications
- McConnell (2006) The 1% Rule: Charting Citizen Participation
http://customerevangelists.typepad.com/blog/2006/05/charting_wiki_p.html
- Microsoft.com “Microsoft Encarta Home”
<http://www.microsoft.com/uk/encarta/default.msp> (21.06.11)
- Naquin, Charles E.; Kurtzberg, Terri R.; Belkin, Liuba Y. (2010) “The finer points of lying online: E-mail versus pen and paper” i *Journal of Applied Psychology*, Vol 95(2), Mar 2010, 387-394.
- Nature (2005) “Internet encyclopedias go head to head”
<http://www.nature.com/nature/journal/v438/n7070/full/438900a.html> (21.06.11)
- NESH (2006): Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. De forskningsetiske komiteer. Zoom Grafisk: Oslo.
<http://www.etikk.no/retningslinjer/NESHretningslinjer/06> (21.06.11)
- Nielsen, Jakob (2006)' Alertbox, “**Participation Inequality: Encouraging More Users to Contribute**”
http://www.useit.com/alertbox/participation_inequality.html (21.06.11)
- Nov, Oded (2007) “What motivates Wikipedians” i *Communications of the ACM*. November 2007/Vol. 50, No 11
- Nov, Oded og Shaul Oreg (2008) “Exploring motivations for contributing to open source initiatives: The roles of contribution context and personal values.” *Computers in Human Behavior* 24 (2008) 2055–2073
- NSD (2011): Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste
<http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeskjema> (21.06.11)
- Olson, Mancur (1965) *The Logic of Collective Action* Harvard University Press
- O'Reilly, Tim (2005): “What is web 2.0. Design patterns and business models for the next

generation of software”.

<http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html> (21.06.11)

Oshiro, Dana (2010) “Is your registration process scaring away users?”
<http://www.readwriteweb.com/start/2010/01/registration-design.php> (21.06.11)

Ostrom, Elinor (1990) *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action* Cambridge University Press,

Peddibhotla, N. B., & Subramani, M. R. (2007). Contributing to public document repositories: A critical mass theory perspective. *Organization Studies*, 28, 327–346.

Sheizaf Rafaeli and Yaron Ariel (2008) Online Motivational Factors: Incentives for Participation and Contribution in Wikipedia
<http://gsb.haifa.ac.il/~sheizaf/cyberpsych/11-Rafaeli&Ariel.pdf> (21.06.11)

Rheingold, Howard (2002) *Smart Mobs: The Next Social Revolution* Perseus Publishing.

Sandler, Todd (1992) *Collective Action: Theory and Applications*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Schroer, Joakim og Hertel, Gudo (2007) “Voluntary Engagement in an Open Web-based Encyclopedia: Wikipedians, and Why They Do It”

Shaikh, A. Dawn og Lenz, Kelsi 2006 “Where's the Search? Re-examining User Expectations of Web Objects” i Usability News February 2006, Vol. 8 Issue 1 Software Usability Research Laboratory (SURL) Wichita State University

Samuelson, Paul A (1954). "The Pure Theory of Public Expenditure". *Review of Economics and Statistics* (The MIT Press)

Shirky, Clay (2008) *Here comes everybody: The power of organizing without organizations*. London, Penguin Books.

Store Norske Leksikon www.snl.no/leksikon (21.06.11)

Statistisk Sentralbyrå

<http://www.ssb.no/emner/07/02/30/medie/sa121/internett.pdf> (21.06.11)

<http://www.ssb.no/folkemengde/arkiv/tab-2011-02-24-01.html> (21.06.11)

Stewart, K og Gosain, S. (2006) “The impact of ideology on effectiveness in open source software development teams.” i MIS Quarterly 30, 2 219-314.

Stiglitz, Joseph E. (1999) “Knowledge as a Global Public Good” in *Global Public Goods*, IS

Surowiecki, James (2004) *The Wisdom of Crowds*. Doubleday. Anchor.

Tancer, Bill (2007) “Who’s Really Participating in Web 2.0?”

<http://www.time.com/time/business/article/0,8599,1614751,00.html> (21.06.11)

Tapscott, D., & Williams, A. D. (2007). *Wikinomics: How mass collaboration changes everything*. New York: Portfolio.

Thagaard, Tove (2009): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget: Bergen. 3. utgave

Thumim, Nancy (2008): “It’s good for them to know my story” i *Digital storytelling, mediatized stories. Self-representations in new media*. Knut Lundby (red.). Peter Lang: New York (Digital formations series vol.52). s.85-104

Wales, Jimmy (2004) “Wikipedia Founder Jimmy Wales Responds”

<http://slashdot.org/story/04/07/28/1351230/Wikipedia-Founder-Jimmy-Wales-Responds> (21.06.11)

Wales, Jimmy (2005) Intervju C-Span

http://p2pfoundation.net/Jimmy_Wales_on_Wikipedia%27s_Governance (21.06.11)

Wales, Jimmy (2005) TedTalk: The Birth of Wikipedia

http://www.ted.com/talks/jimmy_wales_on_the_birth_of_wikipedia.html (21.06.11)

Wales, Jimmy (2009), personlig intervju, 17.10.09. Oslo

Wales, Jimmy (2011) “Facebook: *Jimmy Wales*”

<http://www.facebook.com/?ref=home#!/jimmywales> (21.06.11)

Wellman, Barry og Milena Gulia (1999) “Virtual communities as communities: Net surfers don’t ride alone” i Kollok og Smith (red) *Communities in Cyberspace*. London: Routledge.

Wikimedia.org

<http://stats.wikimedia.org/EN/TablesArticlesNewPerDay.htm>

<http://meta.wikimedia.org/wiki/Wikipedian>

http://usability.wikimedia.org/wiki/What%27s_new,_questions_and_answers

http://meta.wikimedia.org/wiki/Wiki_Research_Bibliography

<http://stats.wikimedia.org/DA/TablesWikipediaNO.htm#anonymous>

Wikipedia.org

a) <http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>

b) http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Regler_og_retningslinjer

c) http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Original_forskning

- d) http://no.wikipedia.org/wiki/Wikimedia_Foundation
- e) <http://no.wikipedia.org/wiki/Portal:Forside>
- f) http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Catherine%2C_Duchess_of_Cambridge&action=historysubmit&diff=426537425&oldid=426537363
- g) <http://no.wikipedia.org/wiki/Spesial:Statistikk>
- h) http://no.wikipedia.org/wiki/Spesial:Aktive_brukere
- i) <http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedianere>
- j) http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Generelle_forbehold
- l) <http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Administratorer>
- m) http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Hvorfor_registrere_seg

Zhang, Li Chun (1998): "Empirisk imputering En ny metode for å behandle tilfeldig partielt frafall": http://www.ssb.no/histstat/not/not_9846.pdf (21.06.11)

Zhang, M., & Feng Z. (2006, December). *Intrinsic motivation of open content contributions: The case of Wikipedia*. Workshop on Information Systems and Economics (WISE), Chicago, Illinois.

Zhang, X. og **Zhu, F.** (2011) "Group Size and Incentives to Contribute: A Natural Experiment at Chinese Wikipedia," *American Economic Review*, 101(4): 1603–1620.

Østbye, Helland, Knapskog og Larsen (2002) *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget

Vedlegg

VEDLEGG 1, SPØRREUNDERSØKELSE

Hei!

Jeg skriver masteroppgave om Wikipedia ved institutt for medier og kommunikasjon (IMK), UiO og trenger i den forbindelse litt hjelp fra nettopp deg!

Som en del av oppgaven har jeg en liten kvantitativ undersøkelse som tar omtrent 5 minutter å fylle ut.

Undersøkelsen er helt anonym.

Jeg kommer imidlertid til å trekke ut en person av de som svarer som får et universalgavekort på 500,-. Vil du være med i trekningen av dette må du legge ved en e-postadresse slik at jeg kan kontakte deg.

Undersøkelsen finner du her: <https://nettskjema.uio.no/answer.html?fid=43761&lang=no>

Håper du tar deg tid til å hjelpe meg!

(Hvis du er blant de som allerede har hjulpet meg etter at jeg la ut undersøkelsen på Tinget og Torget, kan du bare se bort i fra denne mailen. Takk for at du svarte!)

Vennlig hilsen,

Anne-Cathrine Lund

1. Bakgrunnsinformasjon

- 1.1. Kjønn

- ☐ Mann
- ☐ Kvinne

- 1.2. Alder

- 1.3. I hvilket fylke bor du?

- ☐ Akershus
- ☐ Aust-Agder
- ☐ Buskerud
- ☐ Finnmark
- ☐ Hedmark
- ☐ Hordaland
- ☐ Møre og Romsdal
- ☐ Nordland
- ☐ Nord-Trøndelag
- ☐ Oppland
- ☐ Oslo
- ☐ Rogaland
- ☐ Sogn og Fjordane
- ☐ Sør-Trøndelag
- ☐ Telemark
- ☐ Troms
- ☐ Vest-Agder
- ☐ Vestfold
- ☐ Østfold
- ☐ Bor i utlandet

- 1.4. Hvilken yrkessituasjon befinner du deg i?

- ☐ Jobber fulltid
- ☐ Jobber deltid
- ☐ Ufør
- ☐ Arbeidsledig
- ☐ Studerer
- ☐ Studerer og jobber
- ☐ Pensjonist

- 1.5. Utdanningsnivå

- ☐ Grunnskole
- ☐ Videregående
- ☐ Universitet/Høyskole 1-3 år
- ☐ Universitet/Høyskole 3 < år.

2. Bidrag til Wikipedia

- 2.1. Hvor lenge du vært bidragsyter til Wikipedia?

År/måneder

- 2.2. Hvor mange redigeringer har du på Wikipedia?

dersom du ikke vet, sett "-" i feltet.

- 2.3. Hvorfor begynte du å redigere Wikipedia?

- 2.4. Hva vil du selv si er din motivasjon for å bidra til Wikipedia?

- 2.5. Hvilke(n) brukergruppe(r) tilhører du på bokmålsutgaven av Wikipedia?

Kryss av alle som passer

- ☐ Uregistrert bruker
- ☐ Registrert bruker
- ☐ Administrator
- ☐ Byråkrat
- ☐ Patroller

- 2.6. Hva slags type redigeringer gjør du på Wikipedia?

Kryss av så mange som du ønsker

- ☐ Opprettelse av ny artikkel
- ☐ Innlegging av ny, relevant informasjon i en eksisterende artikkel
- ☐ Endring av informasjon i eksisterende artikkel
- ☐ Sletting av artikkel
- ☐ Lenking til andre artikler på Wikipedia
- ☐ Lenking til eksterne nettsteder
- ☐ Ortografiske endringer (skrivefeil o.l.)
- ☐ Lay-out endringer
- ☐ Innlegging av bilde/lyd
- ☐ Flytting av artikler
- ☐ Merking av artikkel (som stub, mangelfull e.l.)
- ☐ Innlegging av referanser
- ☐ Vandalisme
- ☐ Fjerning av vandalisme
- ☐ Annet

- 2.7. Bidrar du til andre utgaver av Wikipedia enn bokmålsutgaven?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 2.8. Hvis ja, hvilke?

- 2.9. Hvor ofte er du inne på Wikipedia med den hensikt å redigere?

- ☐ Flere ganger daglig
- ☐ Daglig
- ☐ 3 - 4 ganger i uken
- ☐ Ukentlig
- ☐ Et par ganger i måneden
- ☐ 1 - 6 ganger i året
- ☐ Sjeldnere

- 2.10. Har du deltatt i diskusjoner på Tingen?

<http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Tingen>

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 2.11. Kan du html?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 2.12. På en skala fra 1 til 10, hvor enkelt vil du si at det er å redigere Wikipedia?

1 = veldig vanskelig, 10 = veldig enkelt

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10

- 2.13. Overvåker du artikler?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 2.14. Hvis ja, hvor mange artikler har du på din overvåkningsliste?

- 2.15. Patruljerer du "siste endringer"?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 2.16. Hvis ja, hvor ofte?

- ☐ Flere ganger daglig
- ☐ En gang om dagen
- ☐ Ukentlig
- ☐ Måndelig
- ☐ 1-6 ganger i året
- ☐ Aldri

- 2.17. Har du opprettet en brukerside?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 2.18. Har du oppgitt fullt navn på din brukerside eller andre steder på Wikipedia?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 2.19. Vil du kalle deg selv en "wikipedianer"?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 2.20. Har du donert penger til Wikipedia?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 2.21. Hvorfor / hvorfor ikke?

- 2.22. Har du "vervet" andre til å bidra til Wikipedia?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

3. Bidrag til andre prosjekter

- 3.1. Har du bidratt hos Store Norske Leksikon (snl.no)?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 3.2. Hvorfor / hvorfor ikke?

- 3.3. Har du lastet opp videoer på YouTube eller lignende sider?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 3.4. Har du lastet opp bilder på flickr eller lignende sider?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

- 3.5. Har du lastet opp filer til fildelingstjenester?

Mrk. opp, ikke ned. :)

- ☐ Ja
- ☐ Nei

4. Wikipedia

- 4.1. På en skala fra 1 til 10, hvor troverdig vil du si at Wikipedia er som kilde?

1 = svært lite troverdig, 10 = veldig troverdig

- ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10

- 4.2. Noen begrunnelse?

- 4.3. Hvor ofte bruker du selv Wikipedia som kilde?

- ☐ Flere ganger daglig
- ☐ Daglig
- ☐ Ukentlig
- ☐ Månedlig
- ☐ 1-6 ganger i året

☐ Aldri

5. Trekning av gavekort

- 5.1. Vil du være med i trekningen av et universalgavekort på 500,- fyll inn en e-post adresse jeg kan nå deg på her:

TABELLER

Fylke	Antall	Prosent
Akershus	47	9,3 %
Aust-Agder	10	2,0 %
Buskerud	13	2,6 %
Finnmark	7	1,4 %
Hedmark	8	1,6 %
Hordaland	46	9,1 %
Møre og Romsdal	16	3,2 %
Nord-Trøndelag	13	2,6 %
Nordland	19	3,8 %
Oppland	9	1,8 %
Oslo	121	24,1 %
Rogaland	23	4,6 %
Sogn og Fjordane	5	1,0 %
Sør-Trøndelag	55	10,9 %
Telemark	10	2,0 %
Troms	18	3,6 %
Vest-Agder	14	2,8 %
Vestfold	14	2,8 %
Østfold	12	2,4 %
Utlandet	43	8,5 %
N =	503	100,0 %

Tabell 1v: Fordeling av bosted, bidragsytere no.wikipedia

Yrkessituasjon	Antall	Prosent
Jobber fulltid	274	54,91 %
Jobber deltid	38	7,62 %
Ufør	12	2,40 %
Arbeidsledig	19	3,81 %
Studerer	79	15,83 %
Studerer og jobber	58	11,62 %
Pensjonist	19	3,81 %
N	499	100,00 %

Tabell 2v: Yrkessituasjon, bidragsytere no.wikipedia

Patruljerer du siste endringer?	Antall	Prosent
Ja	215	41,5 %
Nei	276	58,5 %
N =	491	100,0 %

Tabell 3v: Patroljerer du siste endringer?

Hvor ofte?	Antall	Prosent
Flere ganger daglig	35	16,3 %
En gang om dagen	26	12,1 %
Ukentlig	66	30,7 %
Månedlig	47	21,9 %
1-6 ganger i året	41	19,1 %
N	215	100,0 %

Tabell 4v: Hvis ja, hvor ofte?

Hvor ofte bruker du selv Wikipedia som kilde?	Antall	Prosent
Flere ganger daglig	59	11,8 %
Daglig	122	24,3 %
Ukentlig	212	42,2 %
Månedlig	65	12,9 %
1-6 ganger i året	21	4,2 %
Aldri	23	4,6 %
N =	502	100,0 %

Tabell 5v: Hvor ofte bruker du selv Wikipedia som kilde?

	Antall	Prosent
Ja	205	42,1 %
Nei	282	57,9 %
N	487	100,0 %

Tabell 6v: Har du lastet opp videoer på YouTube eller lignende sider?

	Antall	Prosent
Ja	134	27,3 %
Nei	356	72,7 %
N	490	100,0 %

Tabell 7v: Har du noen gang lastet opp filer til fildeling?

	Antall	Prosent
Ja	198	40,2 %
Nei	294	59,8 %
N	492	100,0 %

Tabell 8v: Har du noen gang lastet opp bilder til Flickr eller andre bildetjenester?